

THE WILD WEST

LANGS VLAAMSE WEGEN #1

www.archipelvzw.be
info@archipelvzw.be

SAMENSTELLING REISGIDS

Sigrid Decramer
Annemie Demeulemeester
Arnout Fonck
Eva Lo
Bruno Vanbesien
Hera Van Sande

VORMGEVING

Martine Pollier

mei 2017

INLEIDING

.....

U wist het al, de buitenlandse architectuurpers ontdekt het intussen en zelfs ons was het opgevallen: de Vlaamse architectuur verdringt haast chocolade en bier als ambassadeur van de Vlaamse kwaliteit.

In ons laatste cahier 'De poëzie van de alledaagsheid' hadden we al boeiende reflecties over deze architectuur-evolutie. Met 'Langs Vlaamse Wegen' dragen we de kern van Archipel uit: architectuur ervaren in hun context.

Met de ambitie om enkele weekendtrips samen te stellen naar de verschillende uithoeken van Vlaanderen begonnen we interessante projecten te verzamelen. Bij elke reisvergadering tikte het aantal kandidaat-gebouwen aan en groeide het inzicht dat we hoger moesten mikken: geen weekendje weg maar een echte archipel reis moest het worden. 'Langs Vlaamse wegen' groeide intussen zelfs uit tot een tweeluik 'The Wild West' en 'Het Verre Oosten'.

Met meer dan 1200 projecten gepind in Vlaanderen, Brussel en Wallonië hadden we een nieuwe uitdaging: we kunnen in het beste geval één op de tien projecten echt bezoeken in onze dubbelreis.

In de selectie van projecten focussen we op de tussengebieden, dorpjes en kleine steden want U kent vast de fantastische projecten her en der verspreid en u ging ze wel meepikken als u in de buurt was – maar helaas moet u niet zo vaak bachten-de-kuipe of in Heuveland zijn, en die keer in het Waasland of de Vlaamse Ardennen had u net niet veel tijd... tot nu dus. We brengen U doorheen polders, heuvels en glooiingen tot voor elke deur (en zelfs door de deur).

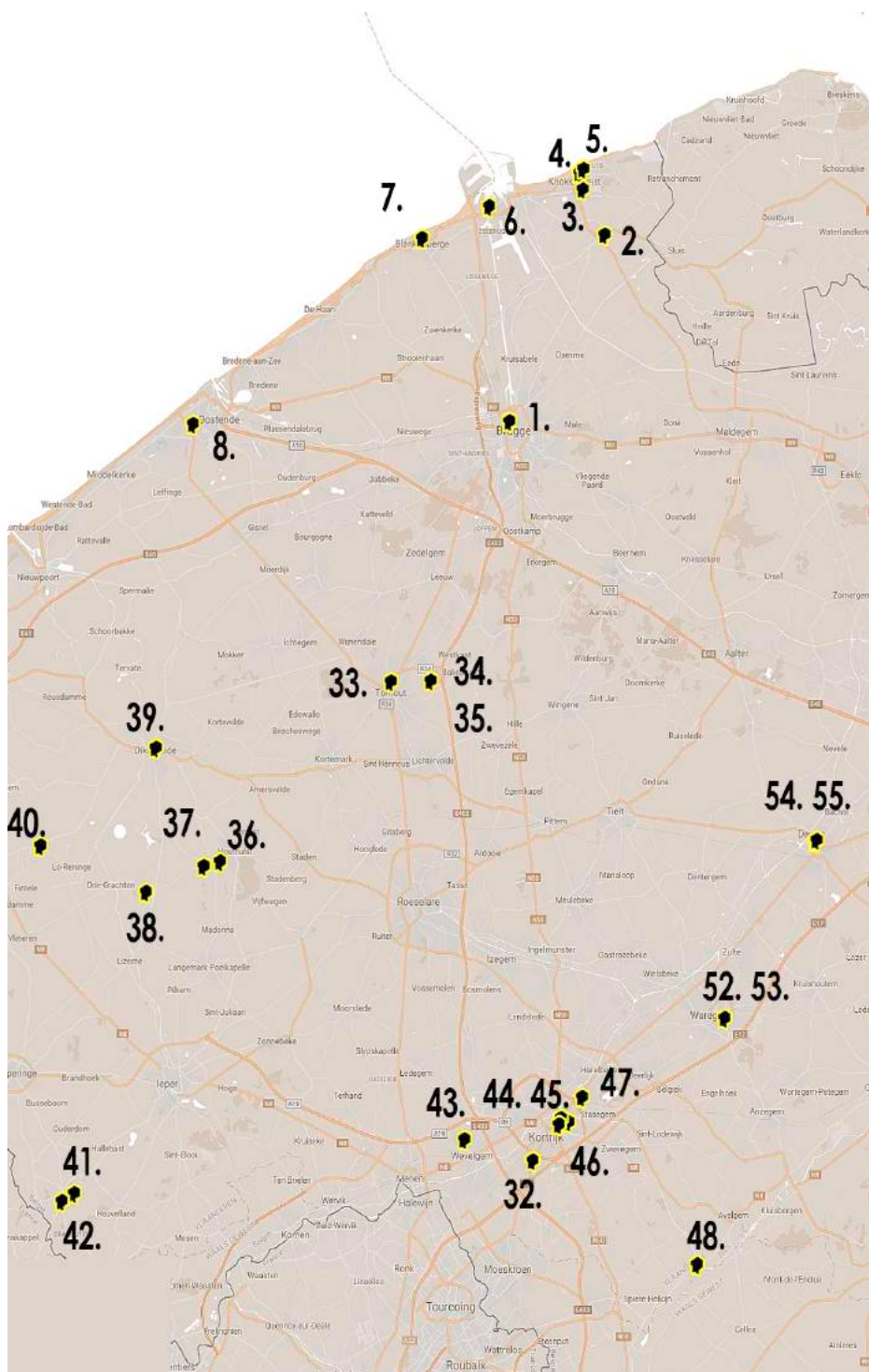
We hebben niet de intentie om volledig te zijn, publiek toegankelijke programma's of plekken waar we recent een lezing hielden slaan we over ten voordele van andere projecten, publiek of privaat, met landschappelijke ingrepen of kunstintegratie en vaak met een woordje uitleg van de ontwerpers of bewoners zelf.

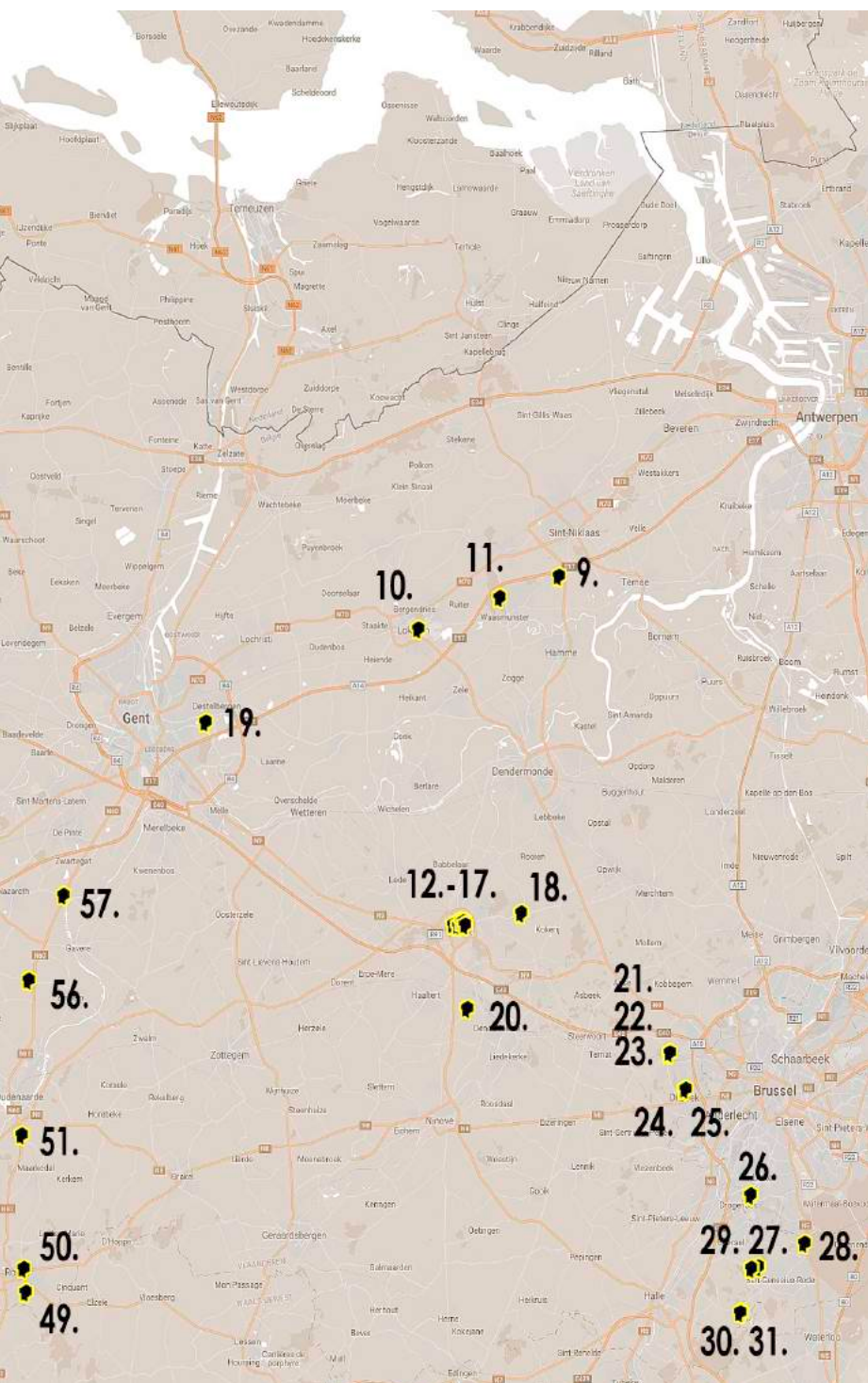
De kernsteden als Brussel, Antwerpen en Gent hebben bruisend potentieel – maar hiervoor moet u nog even geduld oefenen, deze bewaren we voor een latere editie.

Het resultaat is een gevarieerd programma met recente gebouwen naast klassiekers uit de twintigste eeuw, (her)ontdekkingen van oude meesters die de huidige generatie architecten inspireerden. We hopen dat deze reis ook U kan inspireren.

Veel plezier,

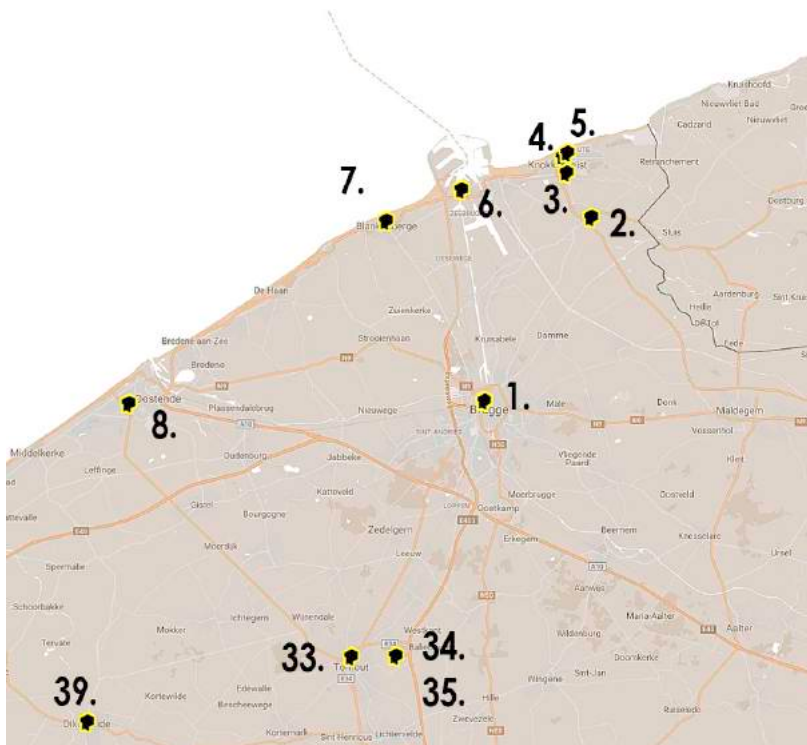
Arnout Fonck

RICHTING KUST

01	Basisschool Springplank.....	6
02	Kunstwerk Western	8
03	Dokterswoning De Beir.....	10
04	Stichting Jenny & Luc Peire	12
05	Bagatel.....	14
06	Royal Belgian Sailing Club Alberta.....	17
07	Bibliotheek Blankenberge	19
08	Klooster Zonneliel.....	21

01 **BASISSCHOOL SPRINGPLANK**

STUDIO THYS VERMEULEN + CARTON 123 ARCHITECTEN, 2014

..... Hugo Losschaertstraat 5, Brugge

De nieuwe basisschool De Springplank, gebouwd op een mooie neogotische site in het centrum van Brugge, is een discreet doch doortastend ensemble van klassen. Het bakstenen bouwvolume voert een beheerste pas-de-deux met de bestaande school. (...) Ondanks de schaarse publieke middelen staat hier een architectuur van de soberheid die qua ruimte en beleving toch een genereuze indruk maakt. Basisschool De Springplank markeert een soort standaard, een schoolvoorbeeld van publieke architectuur die eenvoud en dienstbaarheid als norm stelt.

Het nieuwe schoolgebouw, dat samen met de Middenschool en Howest één grote campus vormt, is erin geslaagd om de band te bewaren met de historische context. De dieprode baksteenarchitectuur met de sterke verticale ritmering sluit naadloos aan bij de naburige neogotische gebouwen. De precieze inplanting en de complexe vorm maken een aantal bestaande perspectieven op de site alleen maar sterker.

De architecten zelf schrijven: 'Onze school is letterlijk en figuurlijk een open school. De openheid van de school uit zich niet enkel in de toegankelijkheid maar is ook voelbaar in de dagelijkse omgang.' De architectuur lijkt die visie te ondersteunen. Twee prismatische trappen vormen een verticale circulatielus doorheen het gebouw en ontsluiten zo de zes klassen. De kinderen lopen onder, tussen en langs de architecturale elementen, met intens wisselende perspectieven tussen oud en nieuw.

02 KUNSTWERK WESTERN

DIRK ZOETE, 2011

.... Hoek Dudzelestraat/Dorpsstraat, Knokke-Heist

Western is een toren van 10 meter hoog en heeft een diameter van 6 meter. Het geheel is opgebouwd uit buisstukken uit keramiek van 25 cm diameter en 25 cm hoog, de vroegere rioleringsbuizen. De kunstenaar vindt het een boeiende gedachte om een kunstwerk te bouwen met een materiaal dat normaal gezien in de grond verdwijnt en bovendien aarde (klei) als grondstof heeft.

De toren heeft een zekere transparantie. De letterlijk zware buisstukken (één stuk weegt 11 kg) zijn hol waardoor er langs alle kanten licht doorvalt. Daardoor heeft de toren het karakter van een rietenmand of een bijenkorf. De dragende structuur is een ingenieuze staalconstructie. Bovenop is een grote windroos gemonteerd met een tractorband als meest opvallend element.

De toren is een monumentale ingreep op dit vlakke polderlandschap. Door zijn omvang en zijn monolithische karakter is het de bedoeling dat het op een eerder 'trage' manier deel wordt van het landschap en het dorp, dat enerzijds nog altijd het agrarische karakter van een 'ouderwets' polderdorp heeft, maar anderzijds ook op de rand van een gebied ligt waar het toerisme erg overheersend is.

Met 'traag deel worden van zijn omgeving', bedoelt de kunstenaar, dat een publiek kunstwerk zijn plaats moet verwerven en op een ongeforceerde manier kan opgenomen worden door de gemeenschap. Het kunstwerk is dan wel monumentaal en opvallend aanwezig, toch is het de kunstenaar zijn betrachting geweest om een stil, neutraal en niet tijdsgebonden werk te maken.

De naam van het kunstwerk "Western" is een woordspelling op toren in het westen, of samenvoeging van Westkapelle en toren of 'torre'.

Over de kunstenaar:

Dirk Zoete (Roeselare, 1969) leeft en werkt in Gent. Hij volgde de opleiding Grafische kunsten, gevolgd door de opleiding Mixed Media, beide aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent. Hij maakt tekeningen en kunstwerken waarbij verschillende materialen worden gebruikt.

Zijn werken refereren vaak naar architectuur, de basisnoodzakelijkheden om te leven. Energie (warmte, licht en water), ruimte en landschap worden in niet voor de hand liggende wijzen ontwikkeld. De werken van Zoete verwezenlijken een link tussen de realiteit van het landschap en het beeld dat het creëert bij de waarnemer.

Zoete voegt verschillende, schijnbaar onverenigbare werelden samen in een nieuw universum en vindt dat beweging (snel of traag) een inherente onhandigheid onthult als echo's van onze eigen kwetsbaarheden. Beweging is ook een metafoor voor de immer-zoekende mens die continue verlies ervaart.

03 DOKTERSWONING DE BEIR

HUIB HOSTE, 1924

..... Dumortierlaan 8, Knokke-Heist

Deze beeldbepalende hoekwoning wordt gebouwd in 1924, in opdracht van Dr. De Beir, naar ontwerp van architect Huib Hoste (Brugge). De kunstminnende dokter vraagt aan Huib Hoste een grote en goedkope woning voor zijn praktijk en gezin, in “nieuwe stijl”, te bouwen. Huib Hoste maakt van de gelegenheid gebruik om te experimenteren met de constructie van het gebouw: gebruik van sintel- of assebeton.

In 1930 laat dr. R. De Beir de woning op een vrij uniforme wijze uitbreiden, naar plannen van architect F. Vervalcke, met een garage en wachtkamer, die in verbinding staat met de oorspronkelijke woning. Bovenaan zijn er twee appartementen. Thans is dit volume afgebroken.

Het uitzicht wordt lang bepaald door een aanpassing van 1949-1950, naar ontwerp van A. Verburgh: aangepaste begane grond, bekleed met zwarte leistenen en nieuwe raamindeling; de bovenbouw wordt gecementeerd. Bij een grondige restauratie in 1999-2000 wordt het huis in zijn oorspronkelijk uitzicht hersteld, met zwartgeschilderde muren en een plint in rode Boomse tegels.

Zuiver geometrisch en functionalistisch uitgewerkt volume van drie bouwlagen onder plat dak. Rechthoekige plattegrond, die door het gebruik van beton de mogelijkheid geeft tot een vrijere ruimte-indeling. Functioneel uitgewerkte plattegrond met op de begane grond de dienstruimten en de

consultatiekamers van de dokter. Op de eerste verdieping situeert zich een L-vormige eet-, woon- en studeerkamer met balkon. De scheiding met slaap- en badkamer van de ouders gebeurt door enkele treden. Op de bovenverdieping bevinden zich de slaapkamers van de kinderen, de speelkamer en gastenkamer. De centraal geplaatste trap met zenitale verlichting (geometrisch glas in lood) verbindt de verschillende functies: wonen, werken en slapen. Hoste besteedt veel aandacht aan de lichtinval binnen het totaalconcept.

Het oorspronkelijke materiaalgebruik geeft een visuele vertaling van de verschillende functies: begane grond met praktijk en dienstvertrekken wordt bekleed met rode Boomse tegels, de bovenverdieping met de woon- en slaapvertrekken wordt aangegeven door een zwartgeteerd parement, waardoor de woning wordt afgescheiden van de bodem. De grote betonnen kozijnramen in de bovenbouw vormen grote comoserende vlakken, die ingedeeld worden in kleinere. De vaste ramen zijn in serie vervaardigde ramen van gewapend beton, vermoedelijk geleverd door een firma uit Roubaix. De opendraaiende delen zitten dieper in het gevelvlak en zijn uit hout vervaardigd. Benadrukte inkompartij van gele baksteen getypeerd door verlichtingskubusje met een rood kruis, waarboven vlaggenmasthouder als verticaal accent.

04 STICHTING JENNY & LUC PEIRE

DE BRUYCKER-DE BROCK, 2003

..... De Judestraat 64, Knokke-Heist

Zeven jaar geleden lieten de architecten Peter De Bruycker & Inge De Brock een onbeduidend rijhuis slopen in Judestraat in Knokke. Het huis, dertien uit een dozijn, had niks te betekenen. Behalve dat achter de kleine witte poort een pad de tuin in kronkelde, naar een achterhuis met het schildersatelier van Luc Peire.

Het huis werd aangekocht door de Stichting Jenny & Luc Peire, om er een museum in onder te brengen met tentoonstellingsruimte én archief. Peire, die internationaal naam maakte met zijn abstracte schilderkunst, kreeg een compact maar verrassend genereus gebouw. Vooral dankzij de beheerste manier waarop de architecten Peires passie voor ruimte, verticaliteit en licht omzetten in eigentijdse architectuur. Opmerkelijk hoe ze erin slaagden om binnen de contouren van het oorspronkelijke huis een minimuseum in te richten. Meer zelfs, anekdotische elementen, zoals de poort die Peire honderden keren nam om naar zijn bungalow-atelier te gaan, namen de architecten zorgvuldig over in hun nieuwe gebouw. De maten en witte kleur van de poort herinneren vandaag nog altijd aan de oorspronkelijke situatie die Peire als kunstenaar kende.

Het lijkt wel of de architecten het idee volgden dat Giuseppe di Lampedusa lanceerde in zijn meesterlijke roman *De tijgerkat*: 'Alles moet veranderen, zodat alles hetzelfde kan blijven.' Die attitude om zonder koudwatervrees dingen te veranderen en ze op een abstract niveau te tillen, opdat de geest van een plek zou blijven bestaan, vinden we vandaag opnieuw terug in de

tuinkamer. De architecten lieten ze optrekken in een verloren hoek van de tuin. Nu ja: verloren. De stichting kreeg door een verbouwing van de burens de kans een stukje tuin van zeven meter bij zeven te kopen. Uit het oog van het voorgebouw en nauwelijks zichtbaar vanuit de bungalow – die er trouwens nog altijd op zijn seventies blijft – maakten de architecten een strategische inkeping in de tuinmuur.

Op het eerste gezicht lijkt het wel of achter die opening in de muur de hoge witte tuinmuur gewoon verder loopt. Maar als je via een zachte helling door de opening naar beneden stapt, ontplooit zich pas de verrassend complexe eenvoud.

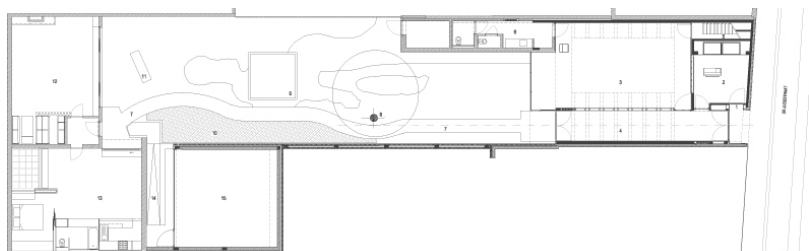
Strikt genomen is er niet veel meer dan een voorzone in de openlucht, met een helling die je een goede halve meter lager dan het maaiveld naar een witte kamer met één groot glazen raam brengt. Een raam dat er trouwens makkelijk uit kan, waardoor de kamer een echte tuinkamer zou zijn. Maar de subtiliteiten en de architectonische finesse worden snel duidelijk. Zoals de uitgewassen betonnen vloer die haast naadloos binnen en buiten doet vervloeien.

De kamer werd ontworpen op maat van Environnement I, het magnum opus van Peire. Het bijzondere aan die kubus is dat de binnenzijde van de muren met verticale lijnen en stroken beschilderd zijn, terwijl vloer en plafond uit spiegels bestaan. Dat zorgt voor een gevoel van oneindigheid, alsof je je als bezoeker beweegt in een fictieve vorm van New York, met lijnen die niet alleen oneindig in de hoogte verdwijnen, maar ook in de diepte. Filmcriticus Patrick Duynslaegher herkende er de gekte van Stanley Kubrick in. Peire zelf verwachtte dat de bezoeker er zich ontdaan zou voelen van alles wat hem vasthoudt aan de werkelijkheid: ‘alleen met zichzelf en met de essentie van het werk’.

Gek genoeg ook de tuinkamer schept door licht en ruimte beschutting, het gevoel dat je alleen bent met jezelf. Langs de helling staan de tuilmuren zo strak dat de hemel zich aftekent als een monochroom canvas.

Een van de subtiliteiten van de tuinkamer is het uitlichten van de achterwand met bovenlicht. Dat maakt dat de kamer, in verhouding tot het overdadige buitenlicht, niet verdwijnt in een donker hol. Ze lijkt op te lichten als een klassieke Griekse tempel. Het licht pept de ruimte op en tilt bijgevolg de bezoeker boven zichzelf uit. Wat niet meer lijkt dan een eenvoudige kamer toveren de architecten om tot een schrijn waar Peires’ Environnement de krans krijgt die het verdient. Op termijn moet deze kamer, zonder fout, de mystiek-abstrakte schilderkunst van Luc Peire de perfecte aura geven.

Bron: Koen Van Synghel

05 BAGATEL

DELMULLE DELMULLE, 2012

..... Dumortierlaan 112, Knokke-Heist

Bagatel, een kunstenaarswoning in het midden van het mondaine Knokke, is al lang in eigendom van de familie en had emotionele waarde. Zijn eigentijdse, koppige en eenvoudige manier van leven doet lijken alsof hij op een artistiek eiland leeft in een zee van schijnbare oppervlakkigheid. Een totale reconversie van het bestaande gebouw werd gerealiseerd om aan zijn zeer specifieke behoeften te voldoen.

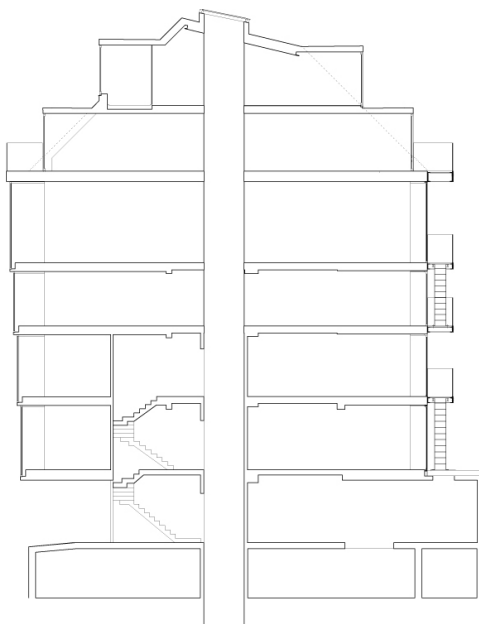
De buitengewoon complexe sociale context was van uiterst groot belang. De woning is ontwikkeld als een trans-generatief verticaal huis voor vier generaties: de eigenaar, een kunstenaar, zijn ouders, zijn volwassen kinderen en zijn zoon van 11.

De woning ligt bovendien op een uiterst smal perceel tussen twee appartementsgebouwen met zes bouwlagen in een straat met een sterke verticaliteit. De uitdaging bestaat er dus in de smalle site zo maximaal mogelijk te benutten en de woonpotentie op deze plek te optimaliseren. De oppervlakte werd optimaal benut zonder aan open- en lichtheid in te boeten, door een logische organisatie van de ruimtes, drastische beslissingen voor meer transparantie en op maat gemaakte kasten en meubels.

Op deze manier ontstaat onbewust een uiterst interessante gelaagdheid, zowel letterlijk als figuurlijk. In de kleine galerij op het gelijkvloers worden kleinschalige creaties, installaties en schilderijen tentoongesteld en verkocht. Die ruimte wordt also een interface tussen private en publieke ruimte, eigenlijk een sporadische heterotopie. Op de eerste en tweede verdieping zijn studio's ingericht voor zijn kinderen. Op de derde verdieping ligt de gemeenschappelijke keuken en eetplaats. Verdieping vier,

vijf en zes zijn de ruimtes van het gezinshoofd: het atelier, de leefruimte en de slaapruiimte. Leefruimte en slaapruiimte hebben beide volledig sanitaire voorzieningen en wisselen soms wel eens van verdieping. Op elke verdieping is er aan de zuidkant een terras.

Om de fijnheid van de site en gebouw te accentueren, is de opbouw van het gevelvlak verticaal gearticuleerd. Ze heeft een uiterst transparante aanblik en het stelselmatig uitspringen van de façade zet het smalle karakter van de site extra in de verf. Het fijn uitgevoerde schrijnwerk tussen de parementgevels zorgt voor variatie en ornamentiek. Ook achteraan is gekozen voor een uiterst transparante gevel. Hierdoor kijk je op verschillende plaatsen dwars door het gebouw, wat voor een geweldige onbelemmerde woonbeleving zorgt.

Om meer lichtinval in het hart van de woning te krijgen zijn er in het dak doordacht uitbouwen en sparingen voorzien. Als aanvulling op de fijne gevelopbouw werd dit dak in witte pvc bekleed. Dit is een duurzame dakbedekking die maximaal reflecteert wat resulteert in een positieve invloed op het binnenklimaat. De gekozen gevelmaterialen zijn in harmonie met zijn typische omgeving: witte geglaazuurde bakstenen geven een licht en duurzaam karakter aan de gevel en zorgt tevens voor een betere geleiding van het natuurlijk zonlicht in het smalle en diepe interieur.

De ruimtelijkheid in deze ogenschijnlijk smalle spleet tussen twee gebouwen, loopt diagonaal door naar de boven en onderliggende verdieping via de liftkoker, die uitgevoerd is in doorzichtig glas (raumplan-Adolf Loos). Op de verdieping waar leefruimte -verdieping 5- en slaapruiimte -verdieping 6- gelegen zijn, wordt deze diagonale ruimtelijke verbinding nog versterkt door een glasplaat in de vloer van verdieping 6 zodat er visueel contact

is zonder geluidshinder. Deze diagonaal ruimtelijke verbindingen zorgen er tevens voor dat het contact met de omgeving, zowel aan de voorkant als aan de achterkant, groter wordt. De bovenste verdieping is verder zo ontwikkeld dat er aan de noordkant, tussen de bouwblokken door, zicht is op de zee en aan de zuidkant, over de achtergelegen panden heen, zicht is op het hinterland.

Het bestaande gebouw is verwerkt in de gehele constructie. Enerzijds omdat het, uit technisch oogpunt dan, also de stabilisator bleef voor de belendende gebouwen, anderzijds omdat het, uit humaan oogpunt, een noodzakelijke link bleek voor de bouwheer met het verleden, met de plek, met het gebouw, waar al zoveel geluk en leed werd beleefd.

06 ROYAL BELGIAN SAILING CLUB ALBERTA

WIM GOES ARCHITECTUUR, 2012

.... Omookaai 2, Zeebrugge

Tussen twee maritieme uitersten, gelegen op het uiteinde van een landtong, bevindt zich een hedendaags landschap. Aan de ene zijde een containerhaven met zijn matelijke schaal, getypeerd door zijn ononderbroken activiteit, een weerspiegeling van de economie. Aan de andere zijde een jachthaven met zijn menselijke schaal en ergonomie, een oorsprong van geschiedenis en verfijning, een aanwezigheid van cultuur. In het midden van deze tweestrijd ligt de Royal Belgian Sailing Club.

Het gebouw is opgebouwd met de logica van een zeeman. Om optimaal gebruik te maken van de omstandigheden, is het gebouw getypeerd door een no-nonsense aanpak. De onverwarmde, glazen omgang doet dienst

als isolatielaag (dubbele huid en lucht) voor de houten kern. Het maakt gebruik van de zon om op te warmen en gecontroleerde ventilatie via het openen en/of sluiten van ramen om af te koelen en de luchtkwaliteit te regelen. De interactie tussen deze twee systemen maken zo verschillende scenario's mogelijk naargelang de sociale- en weersomstandigheden. De houten kern en de glazen omgang stimuleren zo een dynamisch gebruik van het gebouw. Het gebouw wordt aangestuurd door de gebruiker, met zicht op een steeds veranderend landschap. Het gebouw werd gerealiseerd in 100 werkdagen. Om dit mogelijk te maken, werd gebruik gemaakt van geprefabriceerde

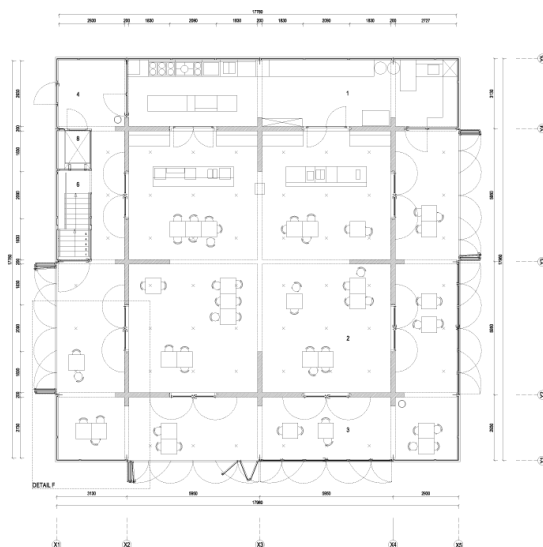
elementen, zoals gelamelleerde portieken uit dennenhout, enkel beglaasde stalen ramen en prefab-wanden van gewapend beton. De gepolijste terrazo betonvloer met restanten van zeefossielen loopt door van de kern met binnenklimaat naar de glazen omgang.

De specifieke eigenschappen van de materialen zoals de houten portieken, welke vormgevend zijn voor de architectuur, worden niet getemd maar bevrijd. Meerdere voorzieningen werden getroffen om de beweging van de houten structuur op te vangen. Houten balken zijn bovenop elkaar gestapeld en waar zij elkaar kruisen in een kruiskoppeling, zijn zij verder versterkt met stalen platen. Boven de deuren en tussen alle knooppunten is bewegingsvrijheid voorzien om het gedrag van het materiaal (beweging bij het krimpen en uitzetten) tegemoet te komen. Dit is vooral zichtbaar op de plaats waar de zelfdragende stalen ramen de uitkragende houten portieken ontmoeten. De schuifverbindingen laten het onafhankelijk 'ademen' van de houten kern ten opzicht van de glazen gevel toe. Op deze knooppunten brengen de ramen de windlasten over op de houten kern. De borstwering op het dak bestaat uit spanten waaraan de stalen accordeonramen zijn opgehangen.

Er is een contrast in het gedrag van deze structuren, ondanks hun wisselwerking in het gebouw. De houten kernstructuur verbergt de aanwezigheid van krachten die op het volume spelen, zoals de romp van een schip, terwijl de stalen frames van de gevel de krachten net meer uitdrukt, zoals de kabels en zeilen op een schip.

Het openstellen van de club voor het publiek, toont de sociale betrokkenheid die de zeilers op zich nemen om hun idealen te delen, welke worden belichaamd in het gebouw. Het gebouw betreedt zo het landschap, en gaat er deel van uit maken.

Bron: De Architect

07 BIBLIOTHEEK BLANKENBERGE

SERGISON BATES ARCHITECTS, 2011

.... Onderwijsstraat 17, Blankenberge

Het project voor de nieuwe stadsbibliotheek in de Vlaamse kuststad Blankenberge betrof de renovatie, reorganisatie en grote uitbreiding van een voormalig schoolgebouw uit de 19e eeuw, gekend als beschermd monument.

De brief vereiste de oprichting van een verscheidenheid aan ruimten, elk toegewijd aan een specifieke activiteit. In het oude gebouw wordt de memorabele kwaliteit van de bestaande ruimten versterkt; de nieuwe gebouwen zijn ruimtelijk meer open, vrijer in hun geometrie, met genereuze uitzichten op het stadslandschap.

De grote verscheidenheid aan ruimten is onderling verbonden en georganiseerd door een nieuwe circulatie arcade aan de achterkant van het gebouw. Er worden nieuwe annexruimten toegevoegd aan elk uiteinde van het gebouw, om zo een continue lintvormige structuur te vormen, dat dermate gedetailleerd en geproportioneerd is om te passen bij het burgerlijk karakter van het bestaande gebouw. Zo bemiddelen ze tussen de bescheiden residentiële architectuur van de straat en de monumentale aanwezigheid en de burgerlijke status van het bestaande gebouw.

Van de architecten:

“Restoring the presence of the existing building was our starting point, unaware that we were the only competitors who sought to retain the building beyond its facade. The building is powerfully placed on one of the

main streets leading from the railway station to the seafront, it contained a suite of magnificent rooms and, as a former school, embodies important memories for the local community.

Surveying and cataloguing became significant tools in reinstating the building's grandeur.

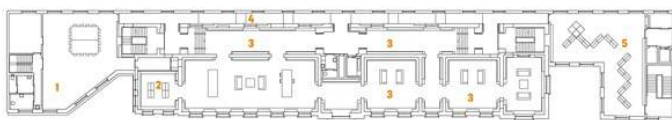
We developed an 'inventory of rooms' and pictured the activities of a library within it. The variety of spaces, some generous and tall, others small and intimate, all with windows looking out to the city, seemed fitting for a twenty-first century library.

Once the decision to retain as much as possible of the existing building was made, much of our work focused on reconciling the existing levels, the constraints of headroom to and from the car park, and matters of proportion between the old and new construction. Countless studies of proportion and ordering were made in order to establish an appropriate relationship between the new facades and the existing building, expressed in an elemental, stripped way. On the one hand, the elevations have a domestic scale, repairing the street, while on the other they identify the building as public.

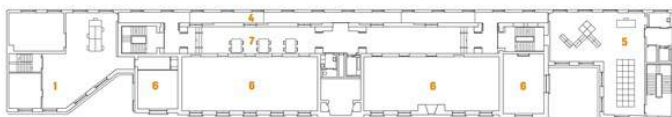
Establishing the right proportion of new elements became a complex puzzle. We wanted the ceiling heights to be the same. The position of the horizontal rail, however, is adjusted front and back and has no relationship with the door. This results in a shift in the position of the windows on each wall within the room, creating a subtle difference in the spatial threshold experienced between inside and outside, between back and front.

For the interiors, we favoured the idea of restoring the shell of the building in a stripped-back fashion and installing furniture such as the shelves and other joinery as objects in space. This is why the shelves do not have a precise relationship with the doorways: they are contingent elements in a grand room.

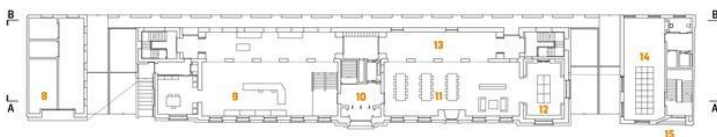
SECOND FLOOR

FIRST FLOOR

GROUND FLOOR

08 KLOOSTER ZONNELIED

PAUL FELIX, 1957

..... Mariakerkelaan, Oostende

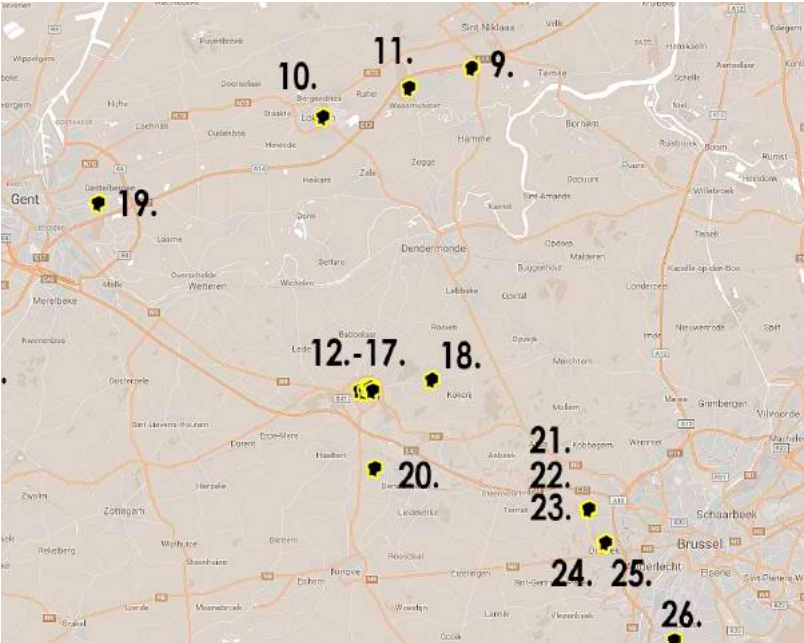

Het Clarissenklooster 'het Zonnelied' is een slotklooster van de 'Arme Klaren'. Een architecturale enclave omringd door kloostertuinen en doorsneden door patio's. Een oase van architecturale stilte. Het complex is beschermd als monument maar, op de kapel na, niet toegankelijk. Op 3 juni 1862 komen zes zusters vanuit het clarissenklooster te Brugge zich vestigen in Oostende. De zusters wonen in een geschonken huis en er worden enkele aanpalende woningen aangekocht en tot klooster omgebouwd.

Na de oorlog staan de zusters voor de keuze: ofwel veel geld investeren in het restaureren van hun bouwvallige woonst, met een bedenkelijk resultaat, ofwel een nieuwbouw realiseren op een andere locatie. Uiteindelijk kiezen ze voor het tweede en in 1957 wordt even buiten Oostende met de bouw van een klooster gestart. Het resultaat is buitengewoon. Door een uitstekende samenwerking tussen architect Paul Felix (1913-1981) en de toenmalige abdis slaagt men erin om de eigen spiritualiteit van eenvoud en verbondenheid met de natuur via de architectuur uit te drukken. Het licht is overal overdadig, maar beredeneerd aanwezig. Er is een voortdurende openheid op de natuur, door de talrijke tuintjes, waardoor binnen en buiten bijna in elkaar overvloeien.

Om geen roepingen te moeten weigeren wegens plaatsgebrek, worden in 1965 uitbreidingswerken uitgevoerd die in 1967 voltooid worden. Dit gebouw is van een pretentieloze architectuur getypeerd door een heldere constructie waarbij plan en architecturale uitwerking van binnenuit bepaald zijn: een centraal gelegen kapel waarrond alle kloostervertrekken geschikt zijn rondom binnenhoven. Dit getuigt van een functionele aanpak die het louter utilitaire overstijgt.

OOST-OOST-VLAANDEREN

09	Crematorium Heimolen.....	23
10	Collectieve sociale woningen	24
11	Abdij Roosenberg.....	27
12	Woningen Couverture.....	30
13	Optiek Pupil	31
14	Statieplein	32
15	Dwarsligger	33
16	Busluifels.....	34
17	Werfplein	35
18	Trefcentrum Bergskén	36
19	Woning Gilbert	37
20	Galerie EL	39

09 CREMATORIUM HEIMOLEN

KAAN ARCHITECTEN, 2008

..... Wassmunstersesteenweg 13, Sint-Niklaas

Voor de begraafplaats Heimolen bij Sint Niklaas ontwierp Kaan Architecten een crematorium en een ontvangstgebouw.

De begraafplaats ligt langs de E34 van Antwerpen naar Gent, verscholen achter hoge bomen en taluds, waardoor de locatie vanaf de snelweg nauwelijks waarneembaar is.

De ontwerpogave bestond uit het invoegen van een ontvangstgebouw en een crematorium op een bestaande begraafplaats. Uit praktische en milieutechnische redenen is de huisvesting van ceremonie en crematie op de begraafplaats zo ver mogelijk van elkaar gescheiden, terwijl enige verwantschap in voorkomen voor de hand ligt. Programmatisch kan men spreken van twee onderdelen van één ceremonie, waarbij sprake is van een ontvangst, rouw en verwerkingsdeel dat op de levenden en de aarde gericht is, terwijl de eigenlijke crematie – zelfs bij de meest non-religieuze onder ons – een blik naar de hemel doet richten.

De gebouwen zijn daarom ontworpen als elkaars spiegelbeeld in het horizontale vlak: een dak waaronder de ontvangstfuncties verenigd zijn en een plaat waarop het crematiegebouw ligt. Deze tegendraadse verwantschap wordt doorgezet in materialisatie en detaillering. Het dak van het ontvangstgebouw is 100 x 40 m. groot. Een zelfde maat is aangehouden

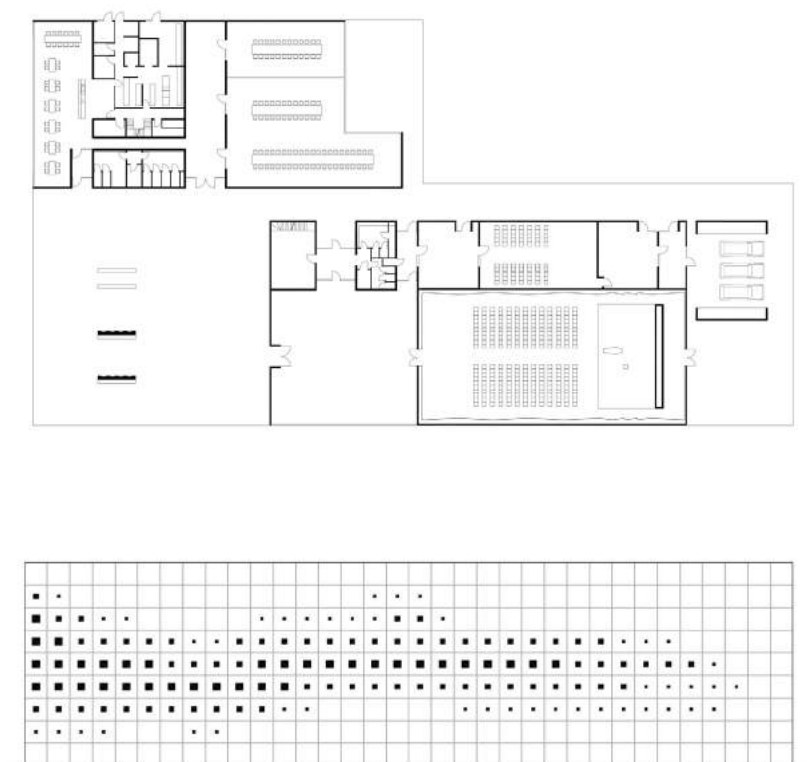
voor de betonnen voetplaat van het crematoriumgebouw. Dit gebouw is 9 meter hoog, om het beeld van een oven en een schoorsteen te vermijden en een veel breder gebaar te maken.

De vloer en de wanden van het ontvangstgebouw zijn tot een hoogte van 6 meter gemetseld in een lichte steen. Het dak is ruim twee meter dik en is gestuukt in de kleur van de steen.

De gevel van het crematorium is bekleed met crèmekleurige prefab geprofileerde betonelementen van 1 bij 1 meter. De drie ovens bevinden zich in een voor nabestaanden toegankelijke ruimte. Zowel de stalen omkleiding van de ovens als de gietvloer zijn in hoogglans wit uitgevoerd.

ArchiNed-correspondent Philip Willaert (België) schreef na een bezoek: *'Ik ben in Sint-Niklaas geweest. Ik was niet binnen, maar heb wel op de site rondgelopen. De twee gebouwen zien er heel indrukwekkend uit. Je voelt de zielen, of de dood. Het was bij valavond. Het was er bovendien bitterkoud, en de dood is koud'.*

Bron: ArchiNed

10 COLLECTIEVE SOCIALE WONINGEN

URA, 2014

.... Brugstraat, Lokeren

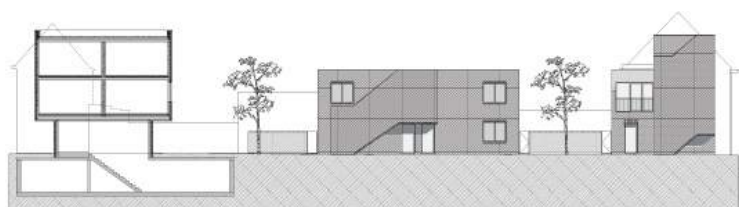

De doorsteek wordt door URA op twee heel verschillende manieren als thema ingezet voor de inpassing van negentien sociale woningen in een woonweefsel van smalle straten en arbeidershuizen.

Aan de passage tussen Brugstraat en Zelestraat krijgt elke woning een eigen ingang, al dan niet aangevuld met vormelijke figuren als trappartijen, koeren, terrassen, hekken, tuinmuren en patio's. Het is vooral de informele, wat rafelige doorsteek die het project ondanks zijn opvallende baksteenkeuze en expliciete vormgeving tot een passtuk in de kleine stad maakt.

Bron: vai Ward Verbakel

11 ABDIJ ROOSENBURG

DOM HANS VAN DER LAAN, 1975

..... Oudeheerweg-Heide 3, Waasmunster

‘De abdy te Waasmunster is de eerste realisatie van Dom Hans van der Laan na de abdy te Vaals en tevens het eerste nieuwbouw klooster van zijn hand. De versmelting van twee gemeenschappen van kloosterzusters in de jaren ‘60 tot de Mariazusters van Franciscus, was aanleiding voor de bouw van een nieuwe abdy buiten het dorp van Waasmunster, te midden in de bossen van de oude Heirweg. Overste Zuster Germaine, Overste Zuster Rosa en directeur Raemdonck hadden in hun zoektocht naar een geschikte architect de Abdy Sint Benedictusberg te Vaals bezocht. Aanleiding was een interview met van der Laan over de abdy in de krant De Standaard van 9 april 1971. De abdy te Vaals overtrof hun verwachtingen en in 1972 werd Dom Hans van der Laan aangesteld om het Rosenberg klooster te realiseren, dit in samenwerking met uitvoerend architect Van Hal uit Rosmalen. Op 19 maart 1974 werd de eerste spade in de grond gestoken, op 6 augustus 1975 was reeds de Kerkwijding.’

Bron: Caroline Voet

De Nederlandse architect en benedictijn Dom Hans van der Laan (Vaals) maakte met medewerking van zijn broer Nico van der Laan in 1972-1973 de ontwerpplannen. Het klooster Rosenberg werd in samenwerking met architectenbureau De Vloed (Melle) gebouwd in 1973-1975 (plechtig ingewijd op 6 augustus 1975). In dit kloostergebouw wist architect Hans van der Laan volledig zijn eigen vooruitstrevende nieuwe visie op de essentie van architectuur te realiseren. De tijdloze moderne bouwstijl van het kloostercomplex wordt gekenmerkt door een grote eenvoud, een strenge rechtlijnigheid, de afwezigheid van bogen en van bouwkundige

versiersels. De homogeniteit van de constructie, het ervaren van harmonie en schoonheid binnen en buiten de ruimten van het gebouw komen voort uit het hanteren van een moduleprincipe. Uitgaand van een grondmaat werden vaste verhoudingen toegepast bij de compositie van het grondplan, indeling, ruimten, volumes, opstand, ordonnantie, pijlers, wanden en doorbrekingen. Terzelfder tijd werd het kloostergebouw ingepast aan de specifieke vorm van het terrein dat omsloten is door drie bosranden en met wijde uitkijk op het zuiden aan de achterzijde van het domein. Het samengaan van besloten- en openheid vindt op eigen wijze zijn herhaling in elke ruimte, vleugel, op de open plaatsen en tuinen van het complex. Dit alles gebeurde op zo'n wijze dat de omgevende natuur de kloosterarchitectuur nog beter tot haar recht laat komen. De basisprincipes die Hans van der Laan hier in zijn beredeneerde architectuur toepaste zijn in zijn theoretische geschriften gepubliceerd.

Het klooster met bezinningscentrum “Abdij Roosenberg” is achterin gelegen zodat het niet zichtbaar is vanaf de openbare weg. De voorzijde van het complex ligt aan een breed voorplein dat zijdelings bereikt wordt via een lange rechte oprijlaan. Het complex zelf omvat vier vleugels rondom een ruime centrale binnenhof. De georiënteerde kloosterkerk op de noordoostelijke hoek ligt aan de voorzijde links van een omsloten voorhof met de kloosterinkom. De westelijke vleugel, parallel lopend met een openbare voetweg, bevat publiek toegankelijke ruimten (museum en gastenkwartier) en een bovenverdieping met slaapkamers. De zuidvleugel, ook met bovenverdieping, en aanpalende campanile, zien uit op de achterliggende grote gastentuin; gebruik makend van het hellende terrein bezit dit gedeelte een kelderderdieping (met de technische ruimten). De oostelijke kortere vleugel met zusterverblijf telt aansluitend bij de kloostergang slechts één bouwlaag en staat in onmiddellijke verbinding met de kloosterkerk; voorzien van terras aan de kant van de zijdelings gelegen smalle zusteruin. De assen van de vleugels zijn enigszins afgestemd op die van het terrein; dit heeft geleid tot een doorbreking van de strengheid

in het concept: binnenhof met kloostergang en voorhof vertonen zo een onregelmatige rechthoekige vorm met slechts twee rechte hoeken. Het hele complex is opgebouwd met baksteen, beton en ruw hout, alles vertoont wit gekalkte gevels met uitsluitend gebruik van platte daken, daarbij is de horizontale lijn dominant aanwezig is. Dit architectonische aspect is benadrukt door de bijzondere beschermende afdekking die alle muren en gevels bovenaan kregen: een gekartelde rand, samengesteld uit ronde donkerbruin geglaazuurde pannen, enigszins als een architecturale decoratie overkomend maar vooral functioneert als een bindelement voor het geheel.

Een onderbreking in de gesloten voorgevel vormt de toegang, voorzien van poort onder uitspringend houten afdak. (...) Men betreedt eerst het voorhof opgevat als een atrium voorzien van omlopende galerij met in de schuin tegenover liggende hoeken de poorten van kloosterkerk en klooster. (...) De kloosterkerk toegewijd aan de Heilige Maagd Moeder van de Kerk vormt niet enkel het hoofdvolume van de voorste vleugel maar bezit ook ten overstaan van de rest van het kloostercomplex een enigszins dominant karakter. Essentieel daarbij is het achthoekige deel dat boven de gesloten rechthoekige grondvorm uittorent. (...)

Bron: Inventaris onroerend erfgoed, Duchêne, Helena & Verbeeck, Mieke

12 WONINGEN COUVERTURE

PASCAL FRANÇOIS, 2016

.... Bert Van Hoorickstraat, Aalst

Wonen in industrieel erfgoed: het leidt tot onbezorgd, luxueus en exclusief wonen in het centrum van Aalst, zo ook in de Couverture in de Bert Van Hoorickstraat. Pascal François Architects gaf een nieuwe invulling aan de voormalige katoenspinnerij en –drogerij ‘La Couverture’ in de Bert Van Hoorickstraat.

De gevel, opgenomen in de lijst van het onroerend erfgoed, is het enige relikwie dat behouden wordt. Achter deze gevel verschijnen 11 hippe stadsappartementen. In dit project springen voornamelijk de 12 loftwoningen in het oog, met een knipoog naar het industriële sheddak.

“Een functioneel en rustig plan opmaken, op een verrassende manier gebruikmaken van natuurlijk licht en een uitgesproken aandacht voor materiaal en detail,” zijn volgens Pascal François de 3 waarden die als rode draad in zijn ontwerpen terugkeren.

De Couverture is een inbreidingsproject dat streeft naar een intenser gebruik van binnengebieden van bouwblokken.

Bron: stad Aalst

13 OPTIEK PUPIL

PASCAL FRANÇOIS, 1996

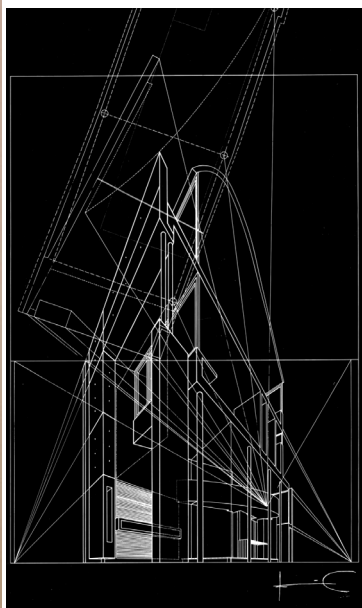
.... Ridderstraat 5, Aalst

Het ruimtelijk concept is sterk, ook al kun je niet spreken van neutraal. Het pand is nauwelijks drie meter breed.

Om de ruimtelijkheid te versterken is de winkel vijf meter hoog gemaakt met een in de ruimte opgehangen betonnen volume voor de werkruimte.

De bovenliggende woning is als een aluminium cocon op poten boven de winkel geplaatst, zodat de winkelruimte over de volle breedte benut kan worden. De schuine wand waarachter de techniek is weggewerkt versterkt dankzij zijn perspectivische werking de ruimtelijkheid.

Bron: de Architect

14 STATIEPLEIN

CHRISTIAN KIECKENS, 2013

.... Aalst

Dit plan ontstaat vanuit een reeks van mentale en vormelijke layers die inherent verbonden zijn met de geschiedenis van de stad. De eerste layer is de ruimtelijke laag: de ‘collectiviteit’ (OTH), deels onzichtbaar geworden door de verwoestende afbraak van o.a. het industrieel patrimonium, maar nog steeds aanwezig in het denkproces van de inwoners. Het is het gebied van de psycho-nomie, van het eigen karakter en de karakteristieken van gebruik, van gemeenschappelijkheid in denken en mentale behuizing. Een tweede laag is deze van de volumetrieën, met name de gemeenschappelijke ‘instituties’ en dus het terrein van de fysio-nomie: het nadenken over het gewijzigde stadsbeeld en de poging om de origine te hervinden. Het is de denkwereld van het omgaan met recente breuken, van overleven en economie. Een derde laag is deze van de ‘oppervlakken’: geografie, landschappelijke structuren, kaarten en mappen, het bedrukken en beschrijven binnen gestelde omkaderingen. Het is het gebied van letterkundige aanwezigheden, van individuele betrokkenheden, het samengaan van verschillende culturen en reflecties op ‘plekken’ in de stad. Dit gebied omschrijft de blijvende aanwezigheid van ‘figuren’ die de stad gemaakt hebben. De vierde laag is deze van de lijnstructuren, de verkeerstromen die door de stad getrokken zijn. Als vijfde laag is er de kalender van de punctuele ingrepen, de tijdelijke gebeurtenissen. Maar meer dan ergens anders komen deze verschillende lagen over elkaar als filatures, ze verstrengelen zich qua psychonomie in het denken van de gebruikers als dat ze zich in de fysionomie voordoen in het knooppunt doorheen het centrum. Alle voorstellen zijn als ‘files conducteurs’ verweven doorheen de stad, ze creëren een nieuw stedelijk weefsel waarop andere gebouwen zich plaatsen, stedelijke entiteiten of ‘urban fabrics’.

15 DWARSLIGGER

DENDER EN STATIONSOMGEVING

.... Dender, Aalst

De Dwarsligger is een kunstwerk dat de vernieuwing rond de Dender inluidt. Het is een constructie óp de Dender om over te wandelen, samen te komen, bijzondere plekjes langs de Dender te ontdekken en Aalst op een andere manier te bekijken.

De omgeving van de Dender zal de komende jaren onherkenbaar veranderen. Er staan heel wat stadsvernieuwingprojecten op stapel en wonen, werken en vertoeven rond het water wordt mogelijk gemaakt. De Dwarsligger werd feestelijk ingehuldigd op 28 april 2017 op het Werfplein en meert in de weekends nadien respectievelijk aan bij sportcomplex Schotte en aan kunstencentrum Netwerk. Het ponton ligt aan het Werfplein. Het ponton is beweegbaar, en kan op verschillende plaatsen op de Dender geïnstalleerd worden. Het ponton is letterlijk en figuurlijk een brug over het water en moet de linker- met de rechteroever verbinden in Aalst.

Het ponton kan ook ingezet worden als drijvend podium, voor een evenement bijvoorbeeld. De Dwarsligger zal meestal langs de kade liggen. Het zal enkel dwars liggen op het moment dat er weinig scheepvaartverkeer is.

De constructie is gemaakt om tien jaar mee te gaan. Het biedt een blik op de stad van op het water, een nieuw perspectief. Er werd een beroep gedaan op de Nederlandse kunstenaarsgroep Observatorium, die is gespecialiseerd in het verbinden van kunst, landschap en maatschappij.

16 BUSLUIFELS

RAUM + UTIL, 2016

..... Dokter André Sierensstraat, Aalst

Een reeks zelfdragende, translucente luifels beschutting aan wachtende reizigers. In totaal zijn er 23 units, verdeeld over 3 busperrons van De Lijn. Elke unit is volledig samengesteld uit een composiet van glasvezelversterkt hars. De luifels verschillen daarom fundamenteel van een stalen structuur met composiet invulpanelen.

Vezelversterkt composiet wordt de dag van vandaag zeer breed toegepast, maar de luifels zijn een van de eerste toepassingen waarin het composiet ook echt als dragend wordt ingezet.

Een unit heeft een overspanning van 13 meter en wordt telkens door 1 centrale kolom ondersteund. De units hebben een omgekeerde U-sectie (2,2m breed en 1m hoog), een optimale geometrie om de nodige sterkte en stijfheid voor het dak te bekomen. Ze bestaan uit een intelligent samengesteld sandwichpaneel met honingraten, met een totale dikte van 15cm. De vezels zijn telkens zo geschikt dat ze overal optimaal structureel kunnen werken, waardoor hun densiteit en richting varieert naargelang de plaats in het paneel. Omdat het materiaal translucient is, resulteert dat in een leesbare structuur, die haar samenstelling toont en zo visueel bijdraagt aan het geheel. Die translucentie is een bijzondere eigenschap van het materiaal, wat ook op vlak van architectuur allerlei mogelijkheden biedt. In samenwerking met de uitvoerder werd een productieproces uitgepuurd. Verschillende prototypes werden gemaakt en allerhande tests werden uitgevoerd om de theorie te verifiëren met de realiteit. Samen met RAUMarchitecten, ondertussen Vermeiren Decoster architecten, heeft UTIL acht jaar aan het project gewerkt.

17 WERFPLEIN

CHRISTIAN KIECKENS, 2012

.... Aalst

De nieuwe inrichting van het Werfplein heeft twee bedoelingen: enerzijds het oplossen van een verkeersknooppunt en anderzijds er een aangename verblijfszone van maken. De aanwezigheid van het water is hierbij een extra troef.

Bij het ontwerp ging men uit van de historische betekenis van de kaai. Zo is er een terrasvorm met verdiepte zitmogelijkheid naar het water toe, een referentie naar het vroegere aanmeren en aankomen in de stad. De terrasvorm staat in dialoog met de overzijde die gelijkaardig uitgewerkt wordt. Een lange strook met bomen en zachte bevloering vormt een rustplek tussen straat en water. De hoek aan de kapel wordt een 'plek van stilte'.

Een derde verwijzing naar de geschiedenis is de zone rondom de verplaatste sculptuur van priester Daens. 's Nachts zullen beide oevers verbonden zijn door drie 'lichtbruggen': de onderzijde van de stalen spoorwegbrug, de verlichting van de nieuwe Sint-Annabrug en een derde denkbeeldige brug van licht in het water ter hoogte van beide terrasverlagingen aan de Dender.

Specifieke belichting van bomen en groen - alles berekend volgens de meest technologische normen inzake milieu en duurzaamheid - zorgen voor sfeer bij avond en nacht. Van op de terrasoever wordt de werking van de kandelbrug als een schouwspel gezien.

18 TREFCENTRUM BERGSKEN

DE KORT VAN SCHAIK VAN NOTEN, 2015

..... Bergskén 1, Moorsel

In het hart van het dorp Moorsel is het in onbruik geraakte pastorijsdomein getransformeerd in een publieksruimte. Hiermee is een langjarige behoefte aan een veelzijdige ontmoetingsplek vervuld. De ommuurde tuin kan nu volop beleefd worden door de dorpsbewoners. Nieuwe bebouwing zoals een polyvalente zaal en een verenigingsgebouw laten een divers gebruik toe. De pastorijs tuin fungeert nu als park. Het spanningsveld tussen toelaten en weren, open en gesloten, toegankelijk en ontoegankelijk vormt de kernkwaliteit van dit historisch erfgoed. Het project opent de grens tussen het publieke en het besloten, zonder de beschreven tweeledigheid te verliezen

Verweven

De toegang tot de tuin, gelegen naast de pastorijs, verloopt via een voorplein en wordt begeleid door een nieuwe tuinmuur. Bij het toevoegen van nieuwe gebouwen aan het pastorijsdomein is gezocht naar een manier om deze te verweven met het typische ensemble van pastorijs en ommuurde tuin. Uitgangspunt hierbij is dat de nieuwe architectuur de status van de pastorijs als meest expressieve gebouw aan de kop van de tuin bestendigt en zich, als ware hij een van de tuilmuren, uitstrekt aan een zijde van de tuin. Ruimtelijke kwaliteiten.

Twee nieuwe gebouwen zijn op het domein toegevoegd: een polyvalente zaal en het onderkomen van de plaatselijke jeugdvereniging KLJ. Bij de situering is optimaal gebruik gemaakt van de diverse ruimtelijke kwaliteiten van de tuin, variërend van open tot dicht bebost. Tussen de twee nieuwe gebouwen in bevindt zich een nieuwe buitenruimte: de boomkamer. Met podium, tribune en speciale beplanting kan deze intensief gebruikt worden, waardoor het serene karakter van de naastgelegen historische pastorijs tuin behouden kan blijven.

19 WONING GILBERT

RENÉ HEYVAERT, 1958 - PETER SWINNEN, 2017

..... Hellegatweg 36, Destelbergen

In 1955 ontwierp kunstenaar/ architect René Heyvaert een villa voor zijn broer Gilbert in Destelbergen. Het zou al gauw een van zijn meest tot de verbeelding sprekende realisaties worden. Zo beschouwde architectuurcriticus Marc Dubois het als een van de interessante gebouwen uit de jaren '50 in België. Zestig jaar na datum blijft het huis even revolutionair en iconisch. Bestaande uit twee verdiepingen, verbonden door een externe trap, is het van de vloer tot het plafond opgetrokken in glas en biedt het een prachtig uitzicht op de omgeving. Het uitgestrekte landschap, de rust en stilte – net buiten Gent – maken er een unieke plek van om na te denken, te filosoferen en te werken.

Réne Heyvaert was tijdens zijn korte leven actief als beeldend kunstenaar en architect. Tijdens zijn opleiding architectuur aan Sint-Lucas Gent (1947-1951) raakte hij met enkele medeleerlingen gepassioneerd door de toenmalige internationale ontwikkelingen en ging hij zich volop interesseren voor de modernistische kunst- en architectuurstromingen. Hij studeerde er met zijn latere associés Olivier Nowé en André Platel, en was eveneens studiegenoot van architect Daniël Craet. Door het winnen van een architectuurwedstrijd van het Belgische leger werd hij omstreeks 1953-1954 naar Congo gestuurd om daar een project uit te werken. Hij liep daar tuberculose op en diende gerepatrieerd te worden. De impact van deze ziekte zou een stempel drukken op zijn hele leven. Ook zijn moeilijke

gezinsleven had een nefaste invloed op zijn fysieke en mentale gezondheid en op zijn karakter.

Heyvaert richtte in 1955 met Nowé een architectenassociatie op in Gent, waarbij ze beiden streefden naar moderne, functionele woningen, geïnspireerd op internationale ontwikkelingen. Tussen 1959 en 1962 migreerde Heyvaert met zijn gezin naar de Verenigde Staten. Hier was hij ook actief als schilder en maakte hij patchwork in textiel. Hij ontwierp er een monumentale gevelmozaïek voor een modernistisch gebouw, ontworpen door het bureau van Joseph en Louise Marlow. Hij was werkzaam als architect bij dit bureau, dat in Denver (Colorado) een woonwijk realiseerde in een op het internationaal modernisme geïnspireerde stijl. De woonwijk was qua principes vergelijkbaar met de modelwoningen in Mariakerke die Heyvaert samen met Nowé realiseerde. Bij zijn terugkeer naar België in 1962 vestigde hij zich tijdelijk in een bungalow in deze modelwijk.

Door zijn verslechterde gezondheidstoestand daalde zijn activiteit als architect sterk tijdens de jaren 1960 en ontwikkelde hij heel radicale en compromisloze standpunten. Zijn positie binnen de associatie, die vanaf 1963 was uitgebreid met architect Platel, nam af en hij zonderde zich af. Het ontwerp van de glasramen en de interieurdetails van de Sint-Bernadettekerk in Oostakker samen met Platel vormde omstreeks 1968 zijn laatste architecturaal ontwerp.

Vanaf 1969 legde hij zich enkel nog toe op zijn persoonlijke, beeldende kunstexpressie. Toen hij onverwacht overleed in 1984, liet hij een relatief onbekend en onbemand oeuvre na. De gelaagdheid van zijn architecturaal en beeldend oeuvre werd pas volledig naar waarde geschat na een uitgebreid onderzoek dat in 2006 aanleiding gaf tot een publicatie.

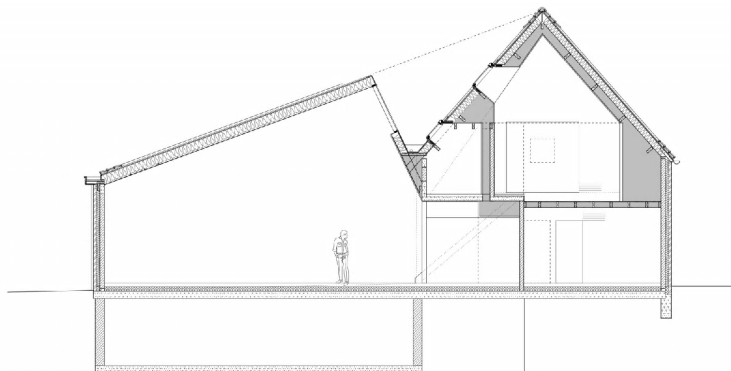
20 GALERIE EL

DE SMET VERMEULEN, 2012

..... Drieselken 40, Denderleeuw - Welle

Op het eerste gezicht stelt de galerie El in Welle bij Aalst niet veel voor. Bakstenen muren en een dak dat hoog z'n rug opsteekt. Zo verschansten veel boerderijen vroeger het leven achter een muur. Bakstenen muren zijn het DNA van de Vlaamse architectuur. In de handen van de architecten Henk De Smet en Paul Vermeulen krijgt de gebakken klei echter een ander aura. Zoals de Golem als een mens uit klei werd opgewekt, zo weten zij uit baksteen een levende ruimte te sculpturen door er licht doorheen te laten stromen. Hun opdracht was om een oude hoeve te verbouwen tot woonhuis met exporuimte. Het oude woonhuis ruimde plaats voor een nieuwe galerieruimte die tegen de stallen werd geschoven. De architecten trokken het dak van de galerie op tot tegen de nok van de hoeve. Oud en nieuw versmolten tot één fors gebouw. Een zegen in een straat vol Vlaamse chaos.

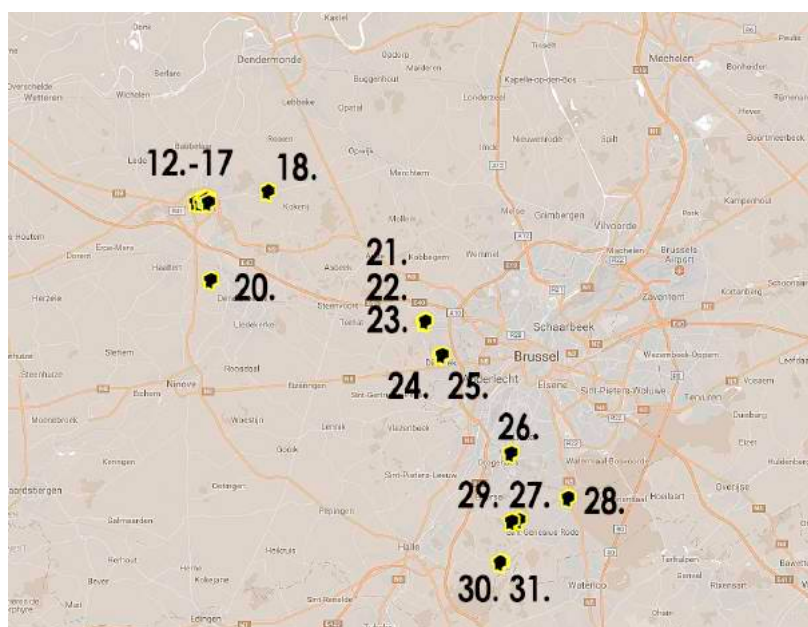

Het woonhuis schuilt achter een heropgebouwde muur. Er is geen voortuin zoals bij de bureu, maar via een poort kom je op een intieme binnenkoer met een linde en een patchwork van gerecupereerde kasseien. De galerie zelf ligt om de hoek. Er is één enkele deur, onder een raam in een overmaatse, blinde zijgevel. Eens binnen breekt de ruimte open. Een hoog dakraam strooit ongrijpbaar licht op witte muren. Sporadisch valt er zonlicht binnen. 's Namiddags schuift de zon weg van het dakraam om de tentoonstellingsruimte achter te laten in tijdloos licht. De zolder boven het woonhuis, bedoeld als kunstenaarsatelier, werkt ook als tijdelijke exporuimte. Het nieuwe dakspant – twee elegante houten benen en een trekstang – schraagt pretentieloos de nokbalk die naar de hemel reikt. Wars van nostalgie naar rustiek snijdt en grijpt de architectuur trefzeker in. Met dezelfde poëtische doelmatigheid duiken in de achtertuin bakstenen muren op. Ze tekenen een spel van lijnen. Het zijn keermuren die anticiperen op regenwater dat vanuit de boomgaard kan opzetten. In deze kleine galeriewoning lijken De Smet & Vermeulen de materie bijna filosofisch aan te pakken. In de lijn van wat de filosofen transcendentiaal idealisme noemen, gaat het hier niet om de dingen zelf, maar om de manier waarop we de dingen kunnen kennen. En die dingen – de hoeve, het verkavelde landschap, de baksteen, die Vlaamse banaliteit – laten zich kennen als onverwachte schatkamers vol poëzie en ruimte.

Bron: Koen Van Synghel

PAJOTTENLAND

21	Woonzorgcentrum Wivina.....	42
22	Famous.....	45
23	Kapel van de Ontluiking	48
24	CC Westrand	50
25	Academie voor Muziek, Woord & Dans	52
26	Sporthal Koninklijk Atheneum.....	55
27	Qaly	57
28	Eigen woning Bontridder.....	59
29	Watertoren Asemberg.....	62
30	Vormingscentrum Destelheide.....	63
31	Loods Destelheide.....	65

21 WOONZORGCENTRUM WIVINA

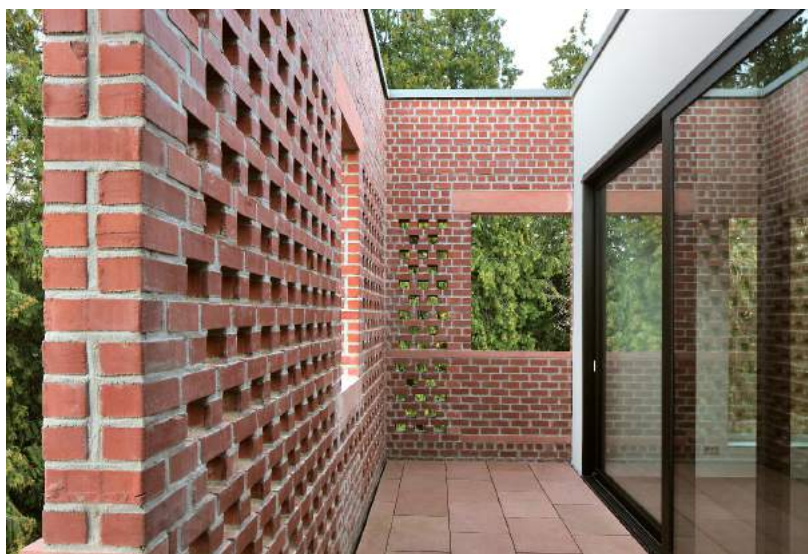
DE VYLDER VINCK TAILLIEU, 2015

..... Hendrik Placestraat 43, Groot-Bijgaarden

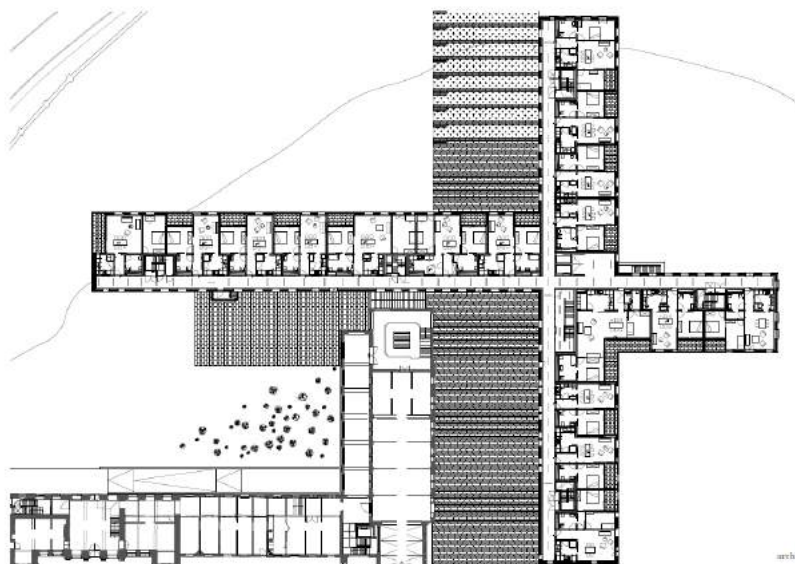
Opvallend metselwerk trekt de aandacht in deze groene omgeving die geschiedenis ademt. Het Sint-Wivinaklooster, gelegen in een beschermd parkdomein in Groot-Bijgaarden, kreeg een nieuwe bestemming als residentieel zorgcentrum. De historisch waardevolle delen van het klooster en de kapel bleven bewaard en bieden vandaag ruimte aan een commerciële invulling. Met zijn kruisvormige grondplan en metselwerk geïnspireerd op de details van het oude klooster, zoekt de nieuwbouw aansluiting met de historische context van de abdij.

Verleden en heden, een harmonisch geheel

Bij het binnenkomen via het historische poortgebouw valt het majestueuze voormalige priesterhuis meteen op. De gevel werd gerestaureerd in samenspraak met de dienst Onroerend Erfgoed. De voormalige abdijvertrekken huisvesten nu kantoren. De kruisvormige nieuwbouw van Parkresidentie Wivina, opgetrokken in de geest van het oude kloostergebouw, sluit er dus perfect bij aan.

archi

22 FAMOUS

DE VYLDER VINCK TAILLIEU, 2013

..... Hendrik Placestraat 43, Groot-Bijgaarden

Het Wivinaklooster in Groot-Bijgaarden, een voormalig benedictinessenabdij uit de 17de en de 18de eeuw, kende een hele geschiedenis. Ze kwam uiteindelijk in handen van de broeders van de Christelijke Scholen die het uitbouwden met een internaat, tot een paar jaar geleden een reclamebureau een gedeelte van de beschermde abdij kocht om er haar kantoren in onder te brengen. De site is echter dermate groot dat er ook een ontwikkelaar op het toneel verscheen om tegenaan het oude gebouw een complex met zorgwoningen te bouwen. Voor beide opdrachtgevers ging dvvt aan de slag. Voor de provinciale prijs dienden zij de eerste fase van het project in, namelijk de renovatie en herinrichting van de oude abdiswoning tot kantoor.

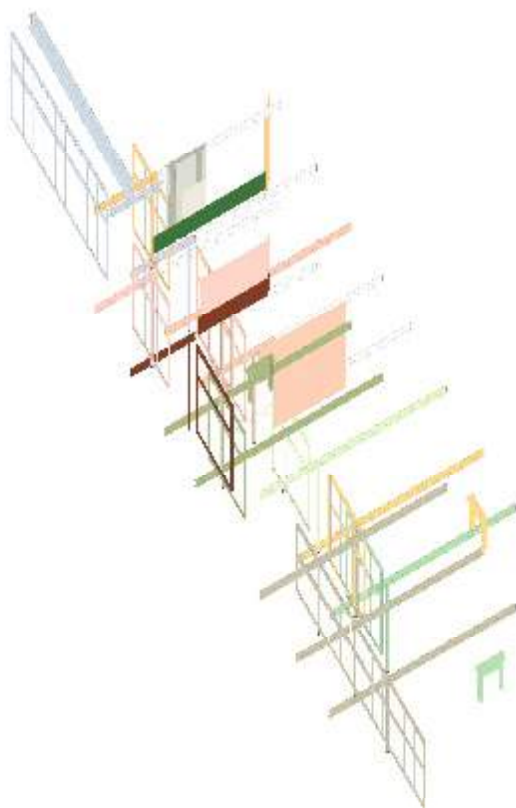
Hun ingreep toont een innovatieve aanpak binnen monumentenzorg, door fris, constructief, speels en subtiel de dialoog aan te gaan met het erfgoed. Die frisheid bereiken ze door expressief, compromisloos, helder en transparant in het zieke weefsel te snijden van het oude gebouw. Zij doen dat met chirurgische precisie. Niet om het gebouw als een mummie van zichzelf herop te lappen, maar om het gebouw zijn geschiedenis te laten spreken zonder daarbij uit het oog te verliezen dat ze vervelende problemen zoals stabiliteit en brandveiligheid moeten oplossen. Een muur die in de loop van de geschiedenis de ruime vertrekken opsplijste in gangen en 'chambretten' werd radicaal gesloopt en strategisch vervangen door glazen schuifwanden. Je kan op bepaalde plaatsen nog de zaagsnede van de slijpschijf zien waar de muur werd gesloopt. Die glazen wand heeft een heel eigentijdse taal van industriële serres. Een element dat trouwens al in verschillende projecten van De Vylder opdook, en bijna als

een handtekening zou kunnen worden beschouwd. Maar naast de glazen wand als cesuur en transparant scherm dat de ruimte herstelt, losten de architecten in één beweging ook de bedenkelijke draagkracht van de oude vloeren op door ostentatief stalen kolommen en liggers te voorzien. Deze nieuwe structurele elementen, zoals de forse I-liggers, stutten de historische vloeren, als een soort prothese waar het oude gebouw zich niet voor moet schamen. De kleur die ze aan deze structurele elementen gaven haalden ze uit het palet van kleuren die ze terugvonden in blootgelegde muurschilderingen. Ze geven de overigens witgeschilde ruimtes een accent dat verrassend jong en fris aandoet, terwijl de kleuren zelf zo oud zijn als het gebouw zelf.

Die kleine truc werkt indrukwekkend goed. Door een precieze cut & paste doen de architecten van dvvt de geschiedenis van het gebouw opnieuw leven en verlenen ze een heel nieuwe functionaliteit aan het monument. Het gebeurt niet vaak dat een nieuwe bestemming, met alle nieuwe comforteisen en normen van vandaag, zo soepel een uitdrukking krijgt en tegelijkertijd de geschiedenis van het gebouw leesbaar maakt. Twee contexten, de historische en de hedendaagse waar normen en technische vereisten het bouwen complex maken, weten zij achteloos in elkaar te schuiven. Kinderspel lijkt het als je het ziet. En die kinderlijke verwondering maakt dit project uitzonderlijk. Op de zolder met ingenieus houten dakgebinte vervangen zij - verdubbelden zij waar nodigde structuren met spantjes geassembleerd uit simpele met koperoxides verduurzaamd hout. Zonder gêne integreren zij bouwmethodes die in de meeste gebouwen na de ruwbouwphase worden weggemoffeld. Radicaal wordt ruwbouw ingezet als afwerking. Of er wordt met zin een zekere sculpturale speelsheid gesneden in oude wanden zodat er verrassende restanten composities opduiken, die de zolder eigenzinnige anker - plekken geven.

Uit: Provinciale Architectuurprijs 'Patrimonium voor de toekomst' 20

23 KAPEL VAN DE ONTLUIKING

TOM CALLEBAUT, 2011

..... Hendrik Placestraat 47, Groot-Bijgaarden

Het VLP heeft zijn wortels bij de Broeders van de Christelijke Scholen en vormt een actief netwerk dat scholen en andere opvoedkundige organisaties ondersteunt vanuit de levendige inspiratie die Jean-Baptiste De La Salle hen naliet. Het wil scholen stimuleren en helpen om zich duidelijk te profileren. In het hoofdkwartier in Groot-Bijgaarden was er een oude kapel met glasramen en muurschilderingen. Die ruimte was in de loop der jaren een stapelruimte geworden. Men wou de kapel weer een levendige en wezenlijke rol laten spelen in de organisatie. Bij het ontwerp van de kapel was de startvraag hoe de kapel vorm zou kunnen geven aan het mysterie van het Lasalliaanse pedagogische project. De nieuwe kapel moest een metafoor worden voor de manier waarop het instituut omgaat met mensen: “Hoe kunnen we de onrust diep in ons omzetten in een ruimtelijke beleving die bezoekers een zaligmakend, rustgevend en gelukkig gevoel biedt zodat ze ‘anders’ buitengaan?” De bestaande kapel was een hoge balkvormige ruimte met aan drie zijden beeldende verhalen (glasramen of muurschilderingen) en een nis die ooit als absceis functioneerde.

Al die verhalen worden in de nieuwe kapel achter luiken bewaard zodat de nieuwe ruimte in eerste instantie een witte, verstilde leegte is. De leegte als uitnodiging om eerst tot jezelf te komen alvorens je overrompeld wordt door beelden en visies van anderen. De witte leegte als uitnodiging voor het met vallen en opstaan werken aan een nieuwe toekomst. De luiken kunnen, indien gewenst, opengemaakt worden en de verhalen van vroeger als inspiratie terug binnen brengen. Maar er zijn evenveel lege luiken die ingevuld kunnen worden met nieuwe verhalen en beelden.

De kapel is gevuld met zand om een verstillende, gedempte ruimte te krijgen, om het betreden van de ruimte als een ritueel te laten verlopen en om een groot schrijf- of tekenvlak aan te bieden. Hoe voorzichtig je ook binnenkomt, je laat een spoor achter. Bezoekers worden uitgenodigd om met blote voeten binnen te komen, zich enerzijds kwetsbaar te durven opstellen en anderzijds heel fysiek met de omgeving in relatie te gaan. Tussen de witte lege ruimte en de door verhalen gekleurde ruimte liggen heel wat variante ruimten met telkens een andere gerichtheid, lichtinval, kleur en betekenis. De ruimte nodigt uit tot verstillings, reflectie, interactie en initiatief. Dit project werd genomineerd voor de Prijs van de Bouwmeester 2012.

Bron: TC-Plus

24 CC WESTRAND

ALFONS HOPPENBROUWERS, 1973

.... Kamerijklaan 46, Dilbeek

OC Westrand is een cultuurcentrum dat een belangrijke rol speelt in de westrand rond Brussel. Het door het brutalisme geïnspireerde “ontmoetingscentrum” van 1968 is ontworpen door architect Alfons Hoppenbrouwers in samenwerking met Rudy Somers. Dit cultuurcentrum is één van de meest besproken cultuurcentra in Vlaanderen. Zoals er vlak na de opening werd over gesproken, wordt het centrum vandaag nog steeds aangehaald in de literatuur zoals in het onderzoek “Architectuur voor vrijetijdscultuur” van na de Tweede Wereldoorlog (2010).

Context

De gemeente Dilbeek besliste in 1967 om een groot ontmoetingscentrum te bouwen. Factoren die meespeelden waarom net Dilbeek zulk centrum bouwde, waren de nabijheid van de hoofdstad en ook de sterke bevolkingstoename en verstedelijking vanaf de jaren 1950 in de gemeente. Het centrum werd opgericht als een Vlaams cultuurcentrum dat het Nederlandstalige karakter van het randgebied rond Brussel moest identificeren en bevestigen. Dit ideologische karakter van een Vlaams centrum in de westrand is nog steeds zichtbaar op de toneeltoren met de Dilbeekse slogan: “Dilbeek, waar Vlamingen THUIS zijn...”. Nog een reden voor de oprichting van het centrum was de bezorgdheid om het “eigen leefbare karakter” van Dilbeek als randgemeente van Brussel. Bij de aanvang van de plannen werd besloten om verschillende functies samen te brengen in één groot centrum, na een socio-cultureel onderzoek van het bestaande gemeenschapsleven. Het gebouw moest

een ontmoetingsplaats zijn voor de verschillende gebruikers uit alle lagen van de bevolking en moest ook ruimte bieden aan toekomstige culturele activiteiten. Westrand moest niet alleen een hoogstaand cultureel centrum worden, maar eveneens ten dienste staan van het plaatselijk socio-culturele verenigingsleven. Vanuit dit standpunt werd er zoveel mogelijk geopteerd voor polyvalente ruimtes. Men streefde ook naar een zeer open karakter waar veel plaats was voor ontmoetingen tussen de verschillende “gebruikers” van het centrum. Het oorspronkelijk bouwprogramma met zeer veel ruimtes, was zeer ambitieus en werd niet gerealiseerd. Ook aan de openheid van de ruimtes werd gesleuteld zodat de verschillende activiteiten elkaar niet te veel “stoorden”.

Het centrum kreeg ondanks het aangepaste programma toch een grote lijst aan functies mee: onder andere een schouwburg met 500 plaatsen, ook te gebruiken als congrescentrum en een volledige, professionele uitrusting, een toneeltoren en een artiestenfoyer, polyvalente feestzalen, seminarie- en vergaderruimtes, leslokalen, een expositiezaal en een tentoonstellingstuin, een gemeentelijke bibliotheek met leeszaal en jeugdbibliotheek, bars, keukens, een videostudio en een muziekschool.

Doorheen de jaren werden er intern aanpassingen gedaan in functie van nieuwe behoeftes en noden. In 1999 werd er een nieuwe bibliotheek gebouwd ten oosten tegen het cultuurcentrum, omdat de interne bibliotheek niet meer voldeed aan de huidige normen. Deze aanbouw werd ontworpen door het architectenbureau L3M. In 2010 werd er ook begonnen met de bouw van een nieuwe Academie voor Muziek, Woord en Dans naar ontwerp van architect Carlos Arroyo die opende in 2012. De architect won een wedstrijd uitgeschreven door de Vlaamse Bouwmeester en het gebouw kreeg de naam “Dil’Arte”.

25 ACADEMIE VOOR MUZIEK, WOORD & DANS

CARLOS AROYO, 2012

.... Kamerijklaan, Dilbeek

Boven het maaiveld

Tussen het bakstenen verkavelingsgeluk van Dilbeek duikt een dansende gevel op. Imposant en gefragmenteerd. Vanuit één hoek zie je alle kleuren van de regenboog. Vanuit de andere, uitkijkend op een bossage, een verknipte foto van bomen en een blauwe lucht. De architect, Carlos Arroyo, schrikt er niet voor terug om zijn nuchtere, modernistische architectuur een Almodovar-kleedje aan te trekken. Een gevaarlijke spagaat, maar Arroyo's nieuwe Academie voor muziek, woord en dans in Dilbeek blijft overeind. In de eerste plaats omdat het gebouw stedenbouwkundig de leegte rond het Cultureel Centrum met bravoure tot een plein maakt. Ten tweede omdat het pretentieloos en efficiënt een rist klaslokalen aan elkaar rijgt tot een ensemble met een herkenbare kop en een staart.

Walvis

De kop spreekt nog het meest tot de verbeelding. Als een gapende muil van een walvis markeert een gigantische uitkraging een gedurfde luifel voor de inkomhal. Een buitenruimte die royaal beschutting biedt voor leerlingen die er kunnen samenscholen of wachten om te worden opgehaald. Overmaats, zeer zeker, maar de portiek is in feite niet meer dan de vloer van het auditorium dat theatraal boven de inkom uitsteekt. De avant-gardearchitect Konstantin Melnikov deed hem dat al voor rond 1920 in het revolutionaire Rusland. De geste waarmee Arroyo

het auditorium doet zweven getuigt dus niet alleen van Spaanse 'precrisisovermoed', het introduceert in Vlaanderen een architectuur die met panache boven het maaiveld durft uit te steken.

De lay-out van de academie laat zich binnen glashelder lezen. Een centrale gang verdeelt de rechthoekige plattegrond in een brede en een smalle strook, waarin telkens verschillende groottes van klassen zijn geschikt. In plan geeft dat een mooi abstract spel van rechthoeken. Door elke vloer een andere kleur te geven, krijgt heel het gebouw iets van een schilderij. En dat was precies Orroya's bedoeling. Hij liet zich inspireren door een schilderij van Alfons Hoppenbrouwers, de architect die zo'n veertig jaar geleden het nabijgelegen Cultureel Centrum van Dilbeek ontwierp en liet optrekken in een ongewone combinatie van in beton gestold brutalisme en poëzie.

Maar Hoppenbrouwers schilderde dus ook. Abstract en met een fel palet. Arroyo pikte uitgerekend een schilderij uit waarin de architect de typische intervallen in de muziek van de Vlaamse polyfonist Johannes Ockeghem omzette in kleurvlakken.

Dat spel van kleur komt ten volle tot uiting in de gevel. Hierbij gaat Arroyo ook nog snel te leen bij de Russische constructivisten. Van El Lissitzky neemt hij het principe over om loodrecht op de gevel strips aan te brengen, die aan de ene zijde allerhande kleuren van Hoppenbrouwers schilderij kregen en aan de andere kant de verknijpte foto van een bos. Dit zorgt voor een bijzonder effect. De in wezen statische gevel verandert wanneer je voorbijloopt. Afhankelijk van welke zijde je het gebouw benadert, zie je de gevel als een bos, of zie je een spel van kleur. Hiermee vindt Arroyo de paradox opnieuw uit van een dynamische architectuur, zoals El Lissitzky al realiseerde in zijn beroemde Proun-kamer een kleine eeuw geleden. Muziek omzetten in een schilderij. Een schilderij omzetten in een gevel. Statische architectuur omdraaien tot een dynamisch beeld... Allemaal leuke dingen, zeker voor een muziek- en dansacademie waar gevoel voor ritme, (klank)kleur en expressie de raison d'être zijn.

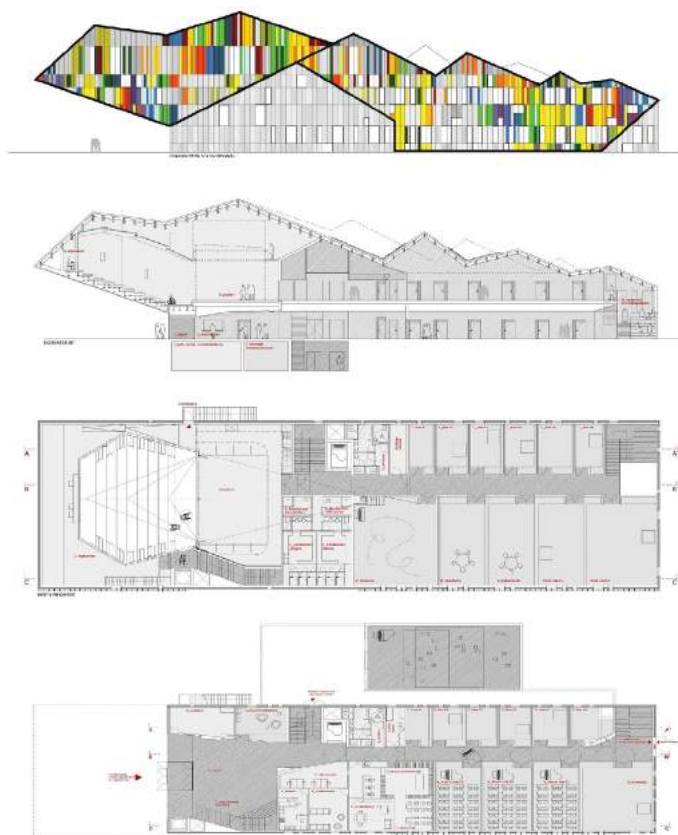

Budgetkeuzes

Tussen het ontwerp en de uitvoering valt op dat er gesnoeid moest worden om het budget in de hand te houden. Vooral in het auditorium moest de 'houten kamer' wijken voor een goedkoper amalgaam van materialen. De regie over de technische installaties en de tribune verslapten er ook. De zaal mist helderheid en ontbeert de beheertheid waarmee de gevels en het plan werden uitgevoerd.

Wat meteen de vraag oproept of de aandacht misschien niet te veel naar de buitenkant van het gebouw is gegaan. Ook de klaslokalen zijn – ondanks de kleurige vloeren – al bij al spartaans met hun wit geschilderde muren. Dit neemt niet weg dat Arroyo een prettig gebouw afleverde dat boeit van kop tot staart. De klassengang loopt immers uit op een trappenhall die dankzij wat extra ruimte de allure kreeg van een kleine tribune waar ad hoc kan worden gemusiceerd en geluisterd. Hoe dan ook, de academie van Arroyo kan naast Hoppenbrouwers 'historische' Cultureel Centrum staan, en zet Dilbeek zo na veertig jaar weer op de kaart van de hedendaagse architectuur in België.

Tekst: Koen Van Syngel

26 SPORTHAL KONINKLIJK ATHENEUM

URA, 2013

..... Nekkersgatlaan 17, Ukkel

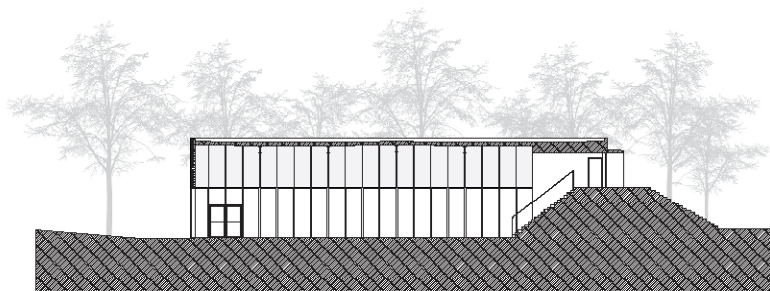

Een gezonde geest in een gezond lichaam

Goede architectuur gaat altijd terug naar de bron der dingen. Zo raken de URA-architecten met hun sporthal voor het Koninklijk Atheneum in Ukkel (KAU) de geest van het Griekse gymnasium, wat zoveel betekent als ‘een plaats om naakt te zijn’.

De oude Grieken sportten naakt. URA ontwierp een naakt gebouw in de zin dat de structuur van beton, hout en glas niks verdoezelt. Glashelder, compromisloos en sereen valt het gebouw samen met het regelmatige ritme van het raamwerk waaruit het is opgebouwd.

De sporthal ligt als een Griekse tempel op een magistrale plek in het bos. Geen colonnades voor de gevel, maar een regelmatig ritme van identieke ramen. De lange gevel kreeg er 24, de kopse gevel 12. Het gebouw is dubbel hoog en zit in een helling geschoven. Boven een betonnen keerwand lopen de ramen als een kroon rond. Het spel van open en gesloten ramen maakt dat dit 'doos'-gebouw zich toch ontplooit als een boeiend paviljoen. Het zoekt contact met de bomen van het omliggende bos. Een betonnen trap leidt de leerlingen de boshelling op naar de verdieping. Links en rechts liggen kleedkamers en sanitair. Ze zijn perfect symmetrisch georganiseerd langs een binnentrap, die afdaald naar de lumineuze sporthal. De trap loopt open naar beneden en werkt zo als een kleine tribune. Het is verbluffend hoe compact functionaliteit en het plezier van spel en ruimte elkaar hier vinden.

De sporthal ademt het bos. Het ritme van de ramen brengt een meetkundige orde aan tegenover de willekeurig ingeplante boomstammen. Zo ontstaat er visuele muziek. Om te sporten heb je dat alles in principe niet nodig. Maar de helder- en zuiverheid van structuur, materialen, van licht en zichten, creëren zo'n vanzelfsprekende architectuur dat je je afvraagt waarom dit niet vaker voorkomt. Iedereen heeft wel een herinnering aan een duffe sporthal uit zijn schooltijd. Zalen met eng kunstlicht die blind in de omgeving staan. Hier kreeg de boodschap 'een gezonde geest in een gezond lichaam' een schrijn. Een schier goddelijk gebouw, niet zozeer om naakt te zijn maar om er de magie van natuur, lichaam en geest te beleven.

De URA-architecten hebben in Ukkel de ziel van de architectuur geraakt. Prachtig dat ze jongeren de kans geven om in zo'n ruimte zichzelf en de kracht van de architectuur te ontdekken. De wereldvakpers heeft dit kleinood al gespot. Niet alleen omdat dit project ongemeen fotogeniek is, maar omdat het zonder pretentie de basiselementen van het bouwen optilt tot een kunstwerk.

27 QALY

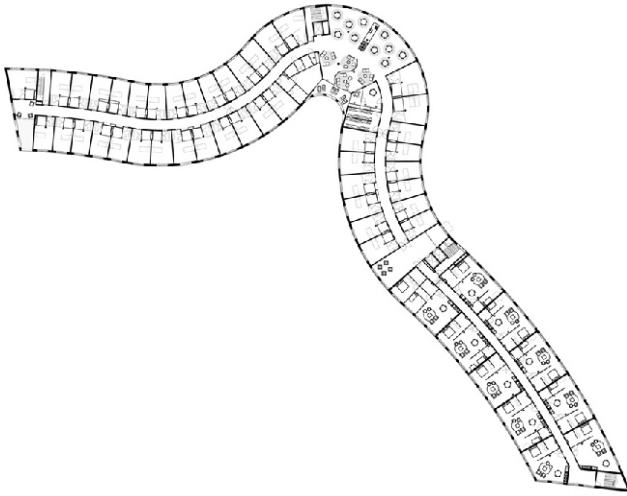
51N4E, 2016

..... Beukenbosstraat 9, Beersel

De opmerkelijke architectuur van het woonzorgcentrum en de 42 serviceflats of “assistentiewoningen” is ontworpen onder het nauwlettend toezicht van de Vlaamse Bouwmeester. Er werd veel aandacht besteed aan een comfortabele leefomgeving met uitstraling, maar eveneens aan de esthetiek: riante raampartijen geven uit op de terrassen van de flats en laten als het ware het prachtige groenpark binnenstromen in de woonkamer.

Het gaat om een omvangrijk project in de vorm van een langgerekt gebouw dat de volledige beschikbare ruimte optimaal benut, vanaf het kruispunt Meidoornlaan-Beukenbos tot en met de grens Hoogveldlaan-Alsebergsteenweg. Het is een volledig particulier project.

Het project kreeg de naam Zorghotel Grote Kapel mee en omvat 42 serviceflats en 80 kamers. De flats komen in een deel van het gebouw dat twee niveaus omvat en zeven meter hoog is, de kamers zijn ondergebracht in drie niveaus, met een totale hoogte van tien meter. Omdat het nulpunt ergens midden de weide is vastgesteld op 114 meter boven de zeespiegel, steekt ook de kelderverdieping boven de grond uit aan de uithoek Meidoornlaan-Beukenbos. Negenentwintig ondergrondse parkeerplaatsen, toegankelijk via de Alsebergsteenweg, zijn gereserveerd voor personeel en bewoners.

Het Zorghotel omvat ook enkele polyvalente zalen, een “Grand Café” van 250 m2 en een kleine bioscoopzaal. Er is een openbaar park tussen de Alsebergsteenweg en het gebouw.

28 EIGEN WONING BONTRIDDER

ALBERT BONTRIDDER, 1959

.... Av. Lequimelaan 16, Sint Genesius-Rode

Albert Bontridder neemt als dichter en architect een aparte plaats in binnen zijn generatie. Het merendeel van zijn werk kwam tot stand uit de samenwerking met Jacques Dupuis. Zijn persoonlijk oeuvre beperkt zich tot een handvol woningen voornamelijk voor kunstvrienden zoals Louis Paul Boon, Marcel Wauters en Marc Galle. De osmose van literatuur en architectuur resulteerde in vele essays over de rol en het karakter van een hedendaagse architectuur en was de aanleiding tot de eerste uitvoerige monografie van de moderne Belgische architectuur na 1900 “Dialoog tussen licht en stilte” (1963). Zijn persoonlijk werk sluit volkomen aan bij de benadering van Jacques Dupuis, zij het iets minder uitbundig, een poëtisch verzet tegen de massificatie en de uniformisering in de moderne maatschappij.

In zijn eigen woning heeft Albert Bontridder zijn ideaal gestalte gegeven van een moderne woning die, naar eigen zeggen “rekening houdt met de menselijke morfologie en hem wil verlossen uit een verkeerd gebouwd universum”. Deze woning werd bekroond met de Eerste Vermelding (tweede prijs) van de Prijs Van de Ven editie 1960.

De eigen woning Albert Bontridder is ingeplant op een rechthoekig bebouwd perceel met een klimmend reliëf van 3 meter, dat op speelse wijze in de interne gelaagdheid van de woning wordt geïncorporeerd. Het programma betrof enerzijds een woning voor een gezin met twee jonge kinderen, anderzijds een enigszins geïsoleerd werkvertrek voor de dichter-architect. De plattegrond beschrijft een onregelmatige rechthoek in U-vorm rond een centrale patio, en wordt bepaald door diagonale uitsprongen en

versnijdingen. De volumes zijn opgebouwd uit witgeschilderd metselwerk, met metalen raamwerk, onder lessenaarsdaken met flauwe helling. De woon- en slaapvertrekken zijn gelijkvloers gesitueerd. De werkvertrekken vormen de bovenverdieping van de achterste vleugel, deels boven de keuken, deels gebruikmakend van de terreinhelling. Tussen woon- en werkvertrekken bestaat een subtiele visuele relatie, die de fysieke scheiding compenseert. De inkom bevindt zich achteraan op het uiteinde van de woning, bereikbaar via een lange oprit. Deze geeft via een hal toegang tot de lager gelegen leefkamer, geopend naar de patio, het scharnierpunt van de woning. De leefkamer is enerzijds verbonden met de keuken en anderzijds met de vleugel aan straatzijde, waar zich drie slaapkamers, een badkamer en een speelkamer bevinden. In de hal geeft een discrete trap toegang tot het ruime werkvertrek op de verdieping. Dit tweeledige vertrek met een hoger gelegen haardhoek wordt bepaald door ruime vensterpartijen en heeft een rechtstreekse toegang tot de tuin en vandaar via een buitentrapp tot de patio. Een hoog oprijzende schouw vormt de bekroning. De als boslandschap opgevatte tuin van beperkte afmetingen, is op speelse wijze ommuurd.

In het interieur treft het intieme ruimtegevoel, met verrassende perspectieven, en de intense betrokkenheid met de omringende tuin. Dit wordt ondersteund door een sober maar warm materiaalgebruik: witgeschilderd metselwerk, houten geknikte zolderingen, gelakte deuren en linoleum in contrasterende tinten, ook als bekleding van trappen en tabletten. Het gebruik van inbouwmeubels (kasten en werktafels) draagt bij tot de functionaliteit. De zwart marmeren haard in het werkvertrek vormt een sculpturaal-grafisch accent. De zeer compacte keuken die een ontbijthoek en een voorraadberging incorporeert, is volledig betegeld met turkooisblauw glasmosaïek in kleurrijk contrast met de citroengeel gelakte inbouwmeubels. Hetzelfde geldt voor de badkamer.

In 1971 werd de bovenverdieping naar ontwerp van Albert Bontridder op

intelligente wijze uitgebouwd boven de inkom en de leefkamer, volkomen in harmonie met het bestaande volume. Hiervoor werd de oorspronkelijk verdiepte inkom met een luifel een kwartslag gedraaid in het vlak van de zijgevel. Aan de inkomhal werd een bescheiden trappenhuis toegevoegd, ter plaatse van een kleine binnentuin die hierbij werd gehalveerd. De eigen woning van Albert Bontridder, resultaat van twee bouwfases, is intact bewaard.

Uit de inventaris van Onroerend Erfgoed

29 WATERTOREN ASEMBERG

BEL ARCHITECTEN, 2010

..... Grootbosstraat (100)-Gentsberg, Alsemberg

Zeg niet watertoren, maar watersilo!

Een nieuwe 'watersilo' van waterdistributiebedrijf Farys is met zijn opmerkelijke vorm een ongewone verschijning in het landschap tussen Beersel en Alsemberg.

Door zijn beperkte opvangcapaciteit van 500 kubieke meter was de oude watertoren in Alsemberg te klein geworden. Verspreid over de gemeente lagen er ook enkele kleinere, ondergrondse reservoirs voor de opslag van drinkwater. Het waterbedrijf TMVW, dat nu FARYS heet, opteerde om één nieuwe installatie te bouwen die de functies van de watertoren en de ondergrondse reservoirs samenbracht. Dit resulteerde in een watersilo in plaats van een klassieke watertoren.

De watersilo bestaat uit een bovengronds gedeelte, zijnde de watersilo, en een ondergronds gedeelte zijnde de meterkamer. In de meterkamer wordt de sturing van het water naar en van de watersilo geregeld. De watersilo is volledig gevuld met water, en alle extra functies (leidingen, regenwaterafvoer, trap, verlichting) hangen aan de buitenkant. Hij is amper drie meter hoger dan de oude watertoren maar de capaciteit ligt vijf à zes keer hoger. De ontwerpers (BEL Architecten en ingenieur Weinand) hebben gekozen voor een omgekeerde piramide met een driehoekig grondvlak, een vorm die past bij de functie als watersilo. Via de trap klim je rond de piramide naar het toegankelijke dak. De binnenkant van de toren is toegankelijk via eenvoudige mangaten in het dak.

30 VORMINGSCENTRUM DESTELHEIDE

PAUL FELIX, 1971

..... Destelheidestraat 66, Dworp

Paul Felix kreeg in 1964 de opdracht van minister van Elslande om het vormingscentrum Destelheide te ontwerpen. Het project werd in 1971 opgeleverd.

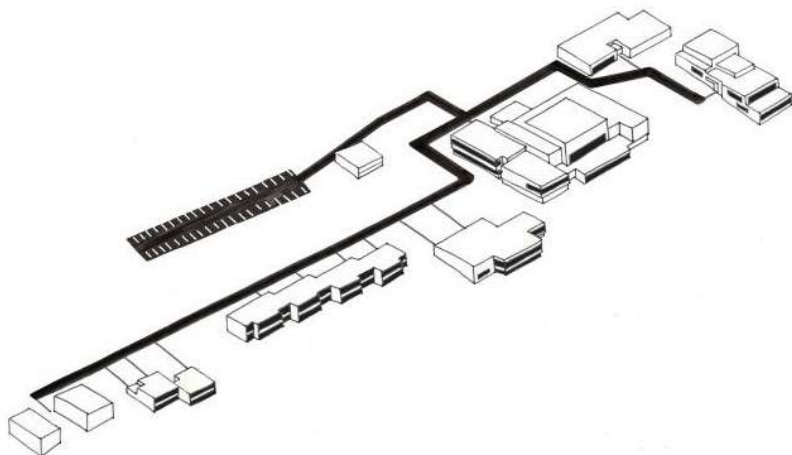
Destelheide is een gebouwencomplex in brutalisme, van glas, gladde beton en hout onder platte daken, gelegen in een uitgestrekt en natuurlijk domein. Typisch voor Felix is het ontwerpen van uiterst functionele gebouwen in relatie tot de omgevende natuur. Paul Felix wilde dat zijn ontwerp opging in de natuurlijke vegetatie. Daartoe riep hij de hulp in van landschapsarchitect Paul Deroose. Hij schikte de gebouwen lineair en richtte ze op het zuiden en de natuur. Het was voor Felix de natuur die voor de grijze kleur zorgde en de gebouwen met elkaar verbond. Paul Felix staat bekend om zijn functionele gebouwen met grote aandacht voor het welbehagen van de gebruiker.

Van oost naar west werden een muziekgebouw, een kleigebouw, het hoofdgebouw, de woning voor de huisbewaarder, een restaurant en bar, de slaapblokken en huis 'De slekke' opgetrokken. De gebouwen houden rekening met de helling van het bouwperceel waarin ze deels zijn ingegraven, hun oriëntatie en hun functie. Ze zijn opgericht met als doel dienstig te zijn voor de artistieke productie op die plek en mochten geen aandacht op zichzelf trekken. Hun functie is echter in de gevels herkenbaar. Zo zijn trappenpartijen herkenbaar, gangen met smalle muuropeningen aangeduid, appartementen hebben ruime balkons, het restaurant heeft grote ramen, ateliers hebben vensters op het noorden of zijn verduisterbaar, danszalen zijn voorzien van grote glaspartijen, kantoren

hebben bandvensters. Muuropeningen werden functioneel aangebracht en door de afwisseling van staande en liggende muuropeningen, vensterbanden en grote en kleine vensters ... ontstaat er dynamiek, diversiteit en speelsheid.

Alle gebouwen kenmerken zich door een zichtbaar gebruik van beton zowel buiten als binnen. Binnen bleven de muren in as-betonsteen onafgewerkt. Er werden enkel natuurlijke materialen gebruikt. Luifels op de platte daken laten gefilterd licht binnen dat klaslokalen en gangen verlicht.

Bron: de inventaris van Onroerend Erfgoed

31 LOODS DESTELHEIDE

BOVENBOUW, 2008

..... Destelheidestraat 66, Dworp

Twee elementen dicteren de interventies. Ten eerste is Destelheide een opvallende compositie van gebouwen door architect Paul Felix. Een compositie in een brutalistische architectuurtaal, monolithisch gebouwd in prefab betonelementen. Aan de andere kant wordt deze compositie tegenover het omringende landschap uitgespeeld, een prachtige, zuidelijke helling. In dit schema zijn beton en landschap weer de hoofdrolspelers. Alle interventies bestaan uit betonelementen en hebben allemaal een nauwe relatie met de helling.

Carport en loods:

De carport is afgescheiden van de loods en beide zijn rond een binnenplaats georganiseerd. Beiden zijn gebouwd met grote stapelbare betonblokken, die gewoonlijk gebruikt worden voor geluidshindermuren en keermuren. Dit systeem laat het toe om in relatie te komen met de verschillende hoogteverschillen van de helling. De blokken worden bedekt met wijnstokbladen.

Bron: Bovenbouw

32	D-Hotel.....	67
33	Stadskantoor Torhout	69
34	Diocesaan centrum Virgo Fidelis	70
35	Groenhove Virgo Fidelis	73
36	OC Jonkershove	74
37	Suicide Wall	76
38	OC Stationshuis Merkem.....	77
39	Stadhuis Diksmuide.....	78
40	Stadhuis Lo-Reninge	80
41	Woning J	82
42	Ontmoetingscentrum Loker	84
43	Parochiekerk Onbevlekt hart van Maria	85
44	Tangram	87
45	Woonzorgcentrum Sint-Vincentius.....	89
46	Hostel Groeninghe.....	91

32 D-HOTEL

GOVAERT & VANHOUTTE ARCHITECTEN, 2008

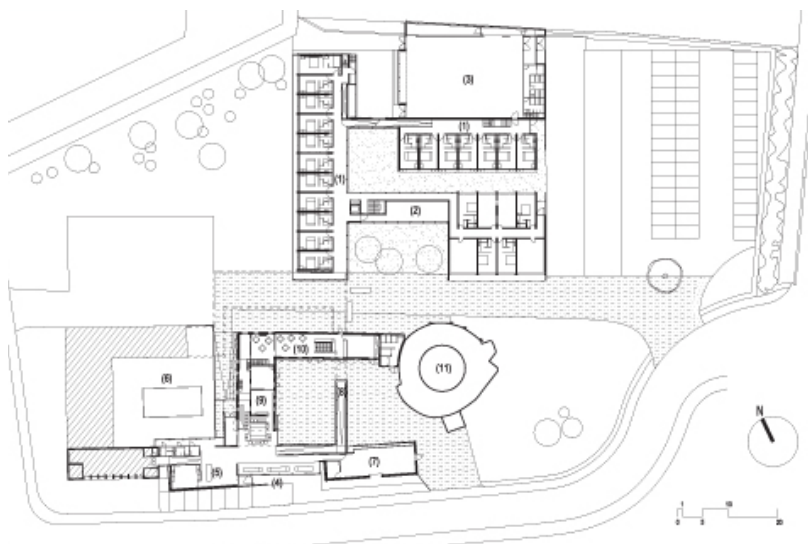
.... Abdijmolen 1, Kortrijk

Het project bestaat in de renovatie en uitbreiding van een U-vormige hoeve, met binnenkoer en de beschermde Rodenburgwindmolen uit 1841, tot een luxehotel met 45 kamers. Steeds bekommerd om de dialoog tussen het gebouw, de bestaande context en het landschap, ontwierpen de architecten een gebouw met eenvoudige glas- en betonvolumes waarin niets overbodig is. De materialen en het patina van de hoeve en de molen sluiten naadloos aan bij de zuivere lijnen van de nieuwe gevels in zichtbaar beton. De keuze van de implantatie en volumetrie van de uitbreiding maakt de aanwezigheid van de molen permanent: je ziet hem rechtstreeks staan, ontdekt hem onverwachts of bewondert zijn spiegelbeeld in de brede ramen die het geheel kenmerken. De nieuwe volumes zijn opzettelijk laag gehouden. Ze reiken niet hoger dan de sokkel van de molen, zodat die alle aandacht blijft trekken. De architecten wilden de verschillende delen van het project duidelijk tot hun recht laten komen.

Er bestaat geen enkel concreet visueel verband tussen de oude hoeve en het nieuwe gedeelte: tussen alle gebouwen, zowel de oude als de nieuwe, is er voldoende ruimte gelaten. Het resultaat is een lichte en evenwichtige compositie tussen de gebouwen die uitnodigt tot een wandeling.

Binnen verbindt een tunnel het onthaal in de hoeve met de nieuwe gebouwen waarin de kamers, de suites en een grote polyvalente zaal zijn ondergebracht. De tunnel start vanuit de hotelreceptie en lounge, verdwijnt via een glazen hedendaags glasvolume onder het binnenplein, en eindigt in de gangen van het kamercomplex. Het geheel is een geslaagd huwelijk tussen historisch erfgoed en hedendaags design.

De inbreng van disciplines verwant aan design uit zich verder in specifieke themakamers. Voor de inrichting van de ruime kamers werd beroep gedaan op designers en kunstenaars. Ondanks de uitbreiding blijft de interactie tussen hoeve en molen behouden. De inbreng van een ingetogen architectuur respecteert de dominante rol van de molen in zijn context. In de nieuwbouw is ook een grote zaal voorzien voor feesten of presentaties.

De keuze van het beton

Beton is een van de favoriete materialen van architecten. De redenen die ze daarvoor aanhalen zijn het duurzame karakter van het materiaal, zijn neutrale kleur, zijn zuivere karakter en zijn overeenstemming met hun essentiële en functionalistische architectuur. “Met beton kan je het bouwwerk een bijna abstracte uitdrukking geven”, voegt Damiaan Vanhoutte eraan toe.

Als je het ruw gebruikt, zonder nodeloos formalisme, zoals in het geval van het D-Hotel, kan je je met zichtbaar beton concentreren op de ruimtes, hun interacties en hun verhouding tot de onmiddellijke omgeving (hier de molen en de oude hoeve) en een tastbaar, concreet en elegant resultaat verkrijgen. Ook het feit dat beton een materiaal is waarmee je kunt spelen wordt naar voor geschoven. Glad of gestructureerd, beton oogt altijd discreet naast de onregelmatigheden of oud metselwerk of is juist sterk aanwezig dankzij het reliëf dat je creëert door tijdens de bekisting een vorm gebruiken. Binnen het gebouw is het beton ook zichtbaar gelaten en glad. Het voelt bijna fluweelzacht aan.

33 STADSKANTOOR TORHOUT

GINO DEBRUYNE, 2013

.... Aartrijkestraat 11, Torhout

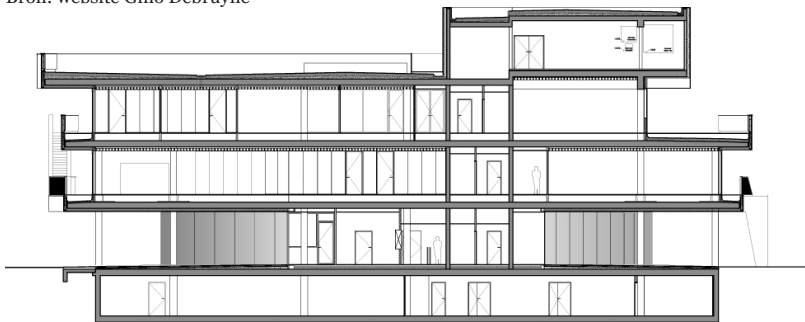

Het ontwerp van het Stadskantoor schuift zich als een parkpaviljoen tussen en onder de publieke ruimte en het stadspark in. De betrokkenheid op de publieke ruimte is een fundamentele optie, zo correleren de andere publieke functies zoals het St.-Augustinusrusthuis, de OCMW administratie en de brandweerkazerne samen met het stadskantoor op de Aartrijkestraat.

Het gebouw tilt zich visueel op van haar gelijkvloerse niveau waardoor een royale overdekte buitenruimte ontstaat, waar gemeenschappelijke activiteiten kunnen plaatsvinden. De hier gecreëerde beglaasde convexe vorm vormt een diffuse overgang tussen park en gebouw. De publieke buitenruimte wordt publieke binnenruimte.

De functionaliteiten van het programma vullen zich in binnen een compact concentrisch plan: een strikt geometrisch vierkante vorm, waarbij het atrium het hart vormt van het gebouw. Dit atrium is een open binnenruimte die alle bouwlagen ruimtelijk met elkaar in verbinding brengt en licht trekt tot in de onderste bouwlagen.

Bron: website Gino Debruyne

34 DIOCESAAN CENTRUM VIRGO FIDELIS

ARTHUR DE GEYTER, 1957

..... Bosdreef, Torhout

Geschiedenis.

De kiem van het domein “Groenhove” is gelegen in het zogenaamde “Vrijgeweed”, een uithoek van de heerlijkheid Wijnendale. Op het einde van de 18de eeuw worden grote delen van het “Vrijgeweed” als nationaal goed verkocht aan de Bruggeling Charles de Croeser, die tussen 1820-1825 zijn gronden verkoopt aan de Brugse familie Vande Walle. In 1867-1868 bouwt Richard Vande Walle-De Ghelcke, rentenier en agent van de Nationale Bank te Brugge, het jachtpaviljoen “Groenhove”, ook “le Chalet Forestier” genoemd (eigenlijk in de Torendreef gelegen). Tijdens de Eerste Wereldoorlog wordt het kasteeltje gebruikt als hospitaal voor Duitse officieren. Tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt aan de rand van het bos een depot ingericht door het Duitse leger en wordt er een spoorlijn naar Beerst (Diksmuide) aangelegd ter bevoorrading van Duitse troepen. De spoorlijn wordt na de oorlog ontmanteld. Na de dood van Maurice Vande Walle, provincieraadslid en rechter, in 1946, worden de eigendommen verdeeld onder negen erfgenamen. Het tijdens de oorlog beschadigde kasteeltje wordt tot 1949 verhuurd aan het Atelier Groenhove, een kunstenaarscollectief met onder meer Carlo de Brouckère (1920-1985), de gebroeders Strebelle en André Jacquain (° 1921). In 1949 wordt het kasteeltje afgebroken; enkel het boswachtershuis aan de Torendreef blijft behouden (op vandaag niet meer bewaard).

Circa 1955 verwerft het bisdom Brugge via drie dochters – kloosterlingen - 33 van de 100 hectare. Onder impuls van bisschop De Smedt bouwt het bisdom het diocesaan centrum “Virgo Fidelis”, aanvankelijk bestemd als

ontspanningshuis voor vrouwelijke religieuzen. Eerste steenlegging op 13 oktober 1955 (zie bewaarde eerste steen); de plannen zijn van architect A.J. Degeyter (Sint-Andries, Brugge). In 1957 wordt het ontspanningshuis, het huidige “Vijverzicht”, geopend. Op 6 januari 1958 is de grote kapel voltooid en wordt het noviciaat geopend, de huidige vleugel “Beukenhof”. Op 12 juli 1959 opening van het retraitehuis, het huidige “Bloemenpand”. In het park wordt een sportterrein aangelegd met onder meer een open zwembad van 60 op 40 meter. Met de grond van de uitgegraven vijver wordt een amfiteater aangelegd.

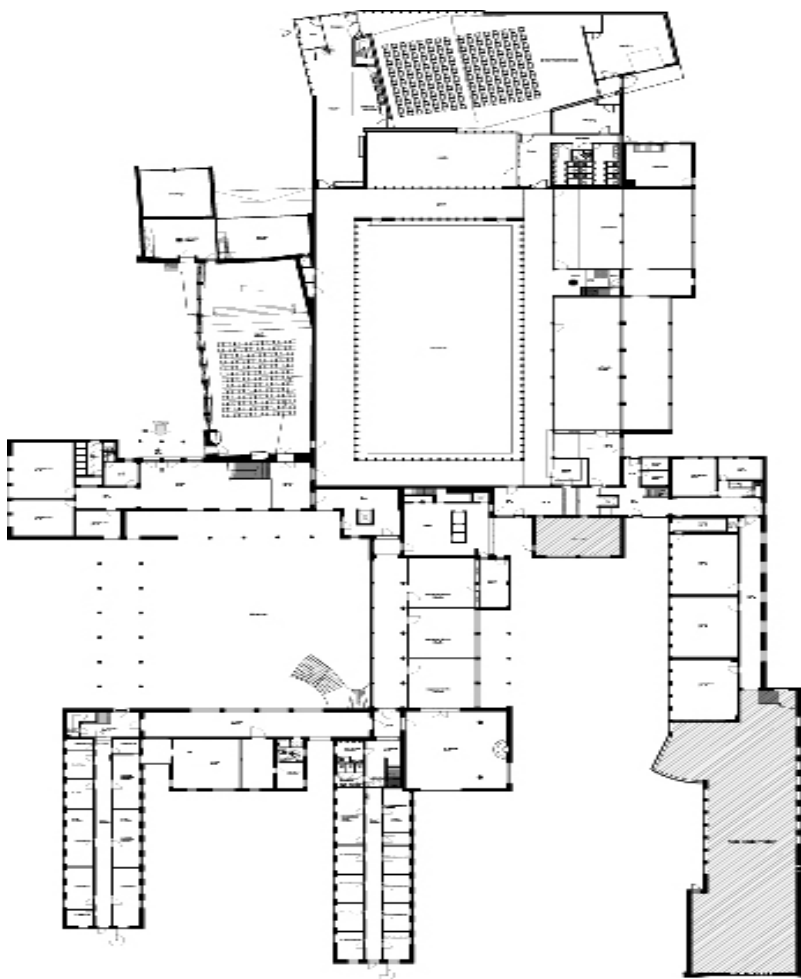
Beschrijving van de site.

Gebouwencomplex samengesteld uit drie residentiële vleugels en een grote kapel. Gebouwen getypeerd door grote vensterpartijen, gebruik van ronde zuilen voor gaanderij en aan elke inkom belegd met grijs-groene natuurkiezels. Zuilen van de grote zaal en auditorium belegd met blauwe mozaïeksteentjes. Gebruik van verschillende natuursteensoorten: markasiet, travertijn, leisteen, jura, Franse kalksteen, marmer. Vleugel zogenaamd “Vijverzicht”. U-vormig volume rond een centrale binnentuin, aan de zuidzijde begrensd door grote gaanderij; ten oosten twee aanpalende parallelle slaapvleugels. Ruim terras op de bovenverdieping uitgevend via een brede monumentale trap op binnentuin en visueel geënt op de vijver aan de zuidzijde van de binnentuin. Inkompartij versierd met voorstelling van “de Wijze en Dwaze Maagden” door C. Martens.

Ten noorden zogenaamd “Beukenhof”, voormalig noviciaat, met kapel, getypeerd door betonnen koepelgewelf. Opmerkelijke rosas met voorstelling van Heilige Augustinus met opschrift (Michiel Martens, Sint-Andries, Brugge); kruisweg van A. Servaes. Ten westen zogenaamd “Bloemenpand”, genaamd naar de pandgang, afgezet met glazen vensterpartij verankerd in beton, met ingesloten binnentuin met vijver.

Zuidzijde van de pandgang wordt gevormd door aanpalende kapel. Monumentale kapel, op onregelmatig rechthoekig grondplan, opgebouwd uit “moefen” van de Ter Duinenabdij te Koksijde. Hoge klokkentoren tegen zuidwestelijke hoek met aansluitend geknikt gevelfront dat gemarkeerd wordt door opvallende kegelvormige vensters met gebrandschilderd glas, die de ruime kapel van sfeervol paars licht voorzien. In het interieur een kruisweg van de hand van Kieckens (Aalst); kleurrijke mozaïek met 15 staties.

Bron: inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/87284

35 GROENHOVE VIRGO FIDELIS

GINO DEBRUYNE, 2012

.... Bosdreef, Torhout

Het bestaande plan opgevat als gebouwen configurerend rond binnentuinen en transparant opengetrokken vanuit een aantal functionele entiteiten naar het park toe, wordt hedendaags met respect voor de kwaliteiten van de architecturale ruimte en materialen versterkt in zijn aanpassingen en nieuwbouwtoevoegingen.

De schikking van de functionele entiteiten wordt afleesbaar, helder geschikt op de circulatielijnen en functioneel opsplitsbaar, afsluitbaar.

De architecturale promenade rond de binnentuinen, werk- en vergaderplekken, discreet en publiek zijn een verweven geheel voor activiteiten en ontmoetingen. Een revitaliseren van de functies met de nieuwe architecturale accenten is hier een belangrijk vertrekpunt van het architectuurconcept.

De nieuwbouw zet de architecturale aaneenschakeling van volumes en binnentuinen verder. Terug met een openheid, gericht naar de directe

buitenomgeving, een synergie van binnen-buitenruimtes.

Een zuiver architectuurvocabularium van een beperkt aantal materialen blijft aangehouden: beton, glas, baksteen, koper, ... en zorgt hierdoor voor een rustgevende en harmonieuze sereniteit.

Bron: website Gino Debruyne

36 OC JONKERSHOVE

RAPP+RAPP, 2006

.... Mgr. Schottestraat, Houthulst

De heraanleg van een dorp vormt vaak de oplossing voor verschillende problemen. Alle gebruikers moeten in een veiliger verkeerssituatie circuleren en de herinrichting van de straten en pleinen resulteert in een beeldbepalend publiek domein. Dit is ook het geval in Jonkershove, een gehucht midden in het West-Vlaamse vlakke land, waar de dorpskernvernieuwing en de bouw van een nieuw dorpshuis een compacte les in stedenbouw en kwaliteitsvolle architectuur zijn geworden. Dorpskernvernieuwing is in de Westhoek één van de middelen om de leefbaarheid van het platteland te stimuleren. Subsidies zoals die van het Europese Interreg-programma maken een ‘gebiedsgerichte’ werking van de provincie West-Vlaanderen mogelijk. Om een hoge ruimtelijke en architecturale kwaliteit te bewerkstelligen wordt de selectieprocedure van de Open Oproep van de Vlaams Bouwmeester ingezet. In Jonkershove resulteerde dit in de keuze voor de Rotterdams-Duitse architecten Rapp+Rapp.

Jonkershove is samengesteld uit vier steenwegen, een kruispunt, een weide met boerderij, de kerk met een kerkhof, een pastorie en een dorpschool. Wederopbouwarchitectuur en een handvol woningen uit de jaren vijftig bepalen het karakter ervan. Rapp+Rapp vernieuwde een plein aan één van de kwadranten van het kruispunt en bouwde even verderop aan één van de vier wegen een nieuw dorpshuis. Plein en dorpshuis zijn opgebouwd uit dezelfde betonplaten en dezelfde soort baksteen. Waar men een West-Vlaamse rode of gele Nieuwpoortse baksteen zou verwachten, koos Rapp+Rapp voor een bruine baksteen uit het oosten van Duitsland. De stenen zijn donkerbruin en hebben een bijzondere blauwe glans: het licht dat erop reflecteert, laat de ruwe muren en vloeren op een bijzondere manier opleven.

Het plein is voorzien van meubels: een bushokje op de scheidingslijn tussen trottoir en parking, een zitbank in de muur en in de dikte van de baksteenmuur zitten vuilnisbakjes verstopt. Over elk detail is nagedacht. Wat vroeger een lege hoek aan een kruispunt was, is nu een toegeëigende publieke ruimte. Het dorpshuis oogt autonoom en sterk gearticuleerd, maar is op verschillende manieren met zijn omgeving verbonden. De ontwerpers benutten de openheid en de doorwaadbaarheid van het bebouwde weefsel rondom het gebouw op een optimale manier. Het is mogelijk het gebouw via diverse toegangswegen te benaderen: langs het overdekte en bepleisterde gangetje naast de pastorie of over het aangelegde pad met de bakstenen muur naast het kerkhof. De theaterzaal is ook rechtstreeks bereikbaar, van op het plein of via een verlaagd terras dat aan de zijkant van het huis ligt. De foyer ten slotte heeft ook een eigen inkomsas, die verstopt zit en onzichtbaar is voor wie het gebouw van op straat wil betreden.

Het hart van het ontmoetingscentrum is de foyer, die is opgedeeld in een zone rond de toog en een huiselijke zithoek met een grootse open haard. Het achterliggende deel van het gebouw is voorzien van sanitair en drie afzonderlijke, mooie kamers, ontworpen als bibliotheekruimtes. De foyer leidt via twee smalle gangen naar de theaterzaal, die ook dienst kan doen als 'polyvalente' zaal. Tussen de foyer en de zaal zit het podium geprangd, dat op die manier evengoed als podium voor de foyer fungeert. Ook het interieur is ontworpen vanuit dit zoeken naar relaties met het buitengebied. Om het even waar men zich in het ontmoetingscentrum bevindt, er is steeds contact met de buitenruimte. Overal worden zichten en delen van het dorp gevat in grote blokken die het gebouw zelf bijzonder open en afwisselend in beleving maken. Ondanks de zelfbewuste architectuur en de ietwat plechtige maatvoering maken deze zichten de observator er steeds op attent dat hij zich in een dorp in Vlaanderen bevindt.

Muur, vloer, trede, trappen, terras, dakplaat, raam, deur, baksteen, beton en glas, balk en kubus... Ook het dorpshuis is een les in architecturale compositie. Het open landschap laat toe om de compositie van vormen en ruimtes te lezen. Voor de kenners refereert het aan iconen uit de recente architectuurgeschiedenis: de bakstenen huizen in Krefeld van Mies van der Rohe. Typerend voor beide zijn het open plan en de vloeiende ruimte die van binnen naar buiten doorloopt. Aan dit gebouw zullen de dorpsbewoners nog minstens honderd jaar plezier beleven. Karakteristiek zijn de degelijkheid, het tijdloze en een sterke architecturale zeggingskracht. Deze eigenschappen maken het duurzaam, in de meest complete zin van het woord: zowel materieel als cultureel. Dat het nog even zijn tijd moet meegaan is wel een vereiste, gezien de geïnvesteerde gemeenschapsmiddelen en de dure en bijzondere geglazuurde, handgevormde baksteen die helemaal uit het oosten van Duitsland werd getransporteerd.

37 SUICIDE WALL

GOETHALS, VANDENBERGHE & VERLEYE, 2016

..... Jonkershovestraat, Houthulst

Een muur in een leegte. Ongewoon makkelijk tussen de graven.

Dwars loopt het pad. Kamer in kamer in kamer.

Alleen samen uit wind en zicht. In gesprek met een plek.

Vol van herinnering. Vol van leven. RUST.

RUST is een monument ter nagedachtenis van de slachtoffers van zelfdoding.

In opdracht van de provincie west vlaanderen.

Op de begraafplaats van Houthulst is het kunstwerk “Rust” vanmorgen officieel ingehuldigd. Dat werk van kunstenaar Brihang kadert in de “Oe ist?”-campagne van de Provincie West-Vlaanderen en is gebouwd ter nagedachtenis van alle slachtoffers van zelfdoding. In oktober 2014 richtte de actiegroep “Operatie Freestone” een pop-upbegraafplaats op met 400 witte zerken. Ze vroegen daarmee aandacht voor het hoge zelfdodingscijfer in West-Vlaanderen. Maar omwille van overstromingsgevaar moesten de zerken weg. Nu krijgen ze een vast plaats op het kerkhof.

In het verlengde van dat project en kaderend binnen de “Oe ist?”-campagne die sensibiliseert rond zelfdoding, vroeg de provincie Boudy Verleye, gekend als Brihang, en Kobe Vandenberghe om een permanent kunstwerk op te richten op de begraafplaats. Het monument is een plek waar men een laatste geschreven boodschap kan nalaten aan de overledene. Het concept bestaat uit een “tuinkamer” met brievenbussen voor boodschappen. Binnen de ruimte wordt een microklimaat uit de wind en uit het zicht gecreëerd. Bezoekers kunnen er alleen zijn met de plek en de herinnering aan een geliefde. Het geheel kreeg de naam “Rust” mee.

Bron: Belga

38 OC STATIONSHUIS MERKEM

RAPP+RAPP, 2012

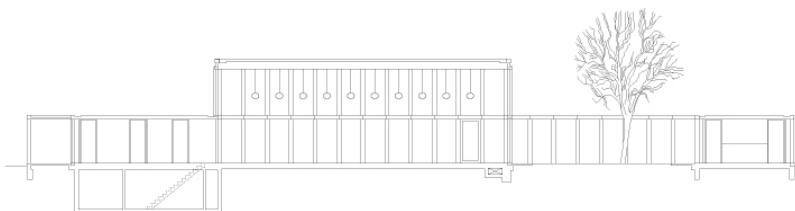
.... 9e Linieplein 1, Houthulst

Het Stationshuis, de nieuwe dorpszaal van Merkem, staat op het Stationsplein en is een ontwerp van Rapp+Rapp. Het Plein meet 150x40 meter en wordt omzoomd door tweelaagse huizen met kap. Het gebouw is decentraal op het plein gepositioneerd. De omgaande zuilengalerij en de wisselwerking tussen de transparante grote zaal en de besloten hof geven het gebouw een licht en open karakter dat zich moeiteloos invoegt in de karakteristieke dorpskern van Merkem.

De dorpszaal vormt een open podium voor een rijk spectrum aan activiteiten binnen de Merkemse dorpsgemeenschap. De dubbel hoge zaal is voorzien van grote glazen puien en torent uit boven de rest van het gebouw. Overdag zorgt dit voor licht, transparantie en openheid. Bij nacht fungeert het oprijzende glazen volume als een lampion voor Merkem. Achter de grote zaal bevindt zich een introverte, naar het plein toe gesloten hof. In tegenstelling tot de openheid van de zaal vormt deze een oase van rust. Aan de andere kant van de hof, vis-à-vis met de grote zaal, bevinden zich vergaderzalen die onafhankelijk van de rest van het gebouw gebruikt kunnen worden.

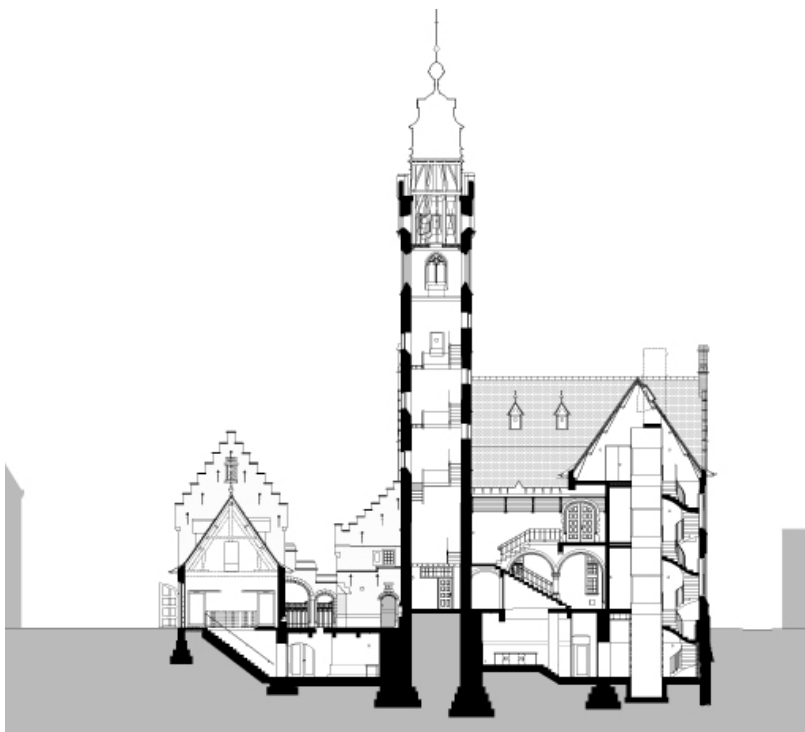
Bron: Rapp + Rapp

39 STADHUIS DIKSMUIDE

ONO, 2015

..... Grote Markt 6, Diksmuide

De verbouwing van het eclectische stadhuis draait de organisatie van het gebouw om. De minutieus gerestaureerde voorgevel heeft geen portaalfunctie meer. Het leven speelt zich nu af aan de achterkant van het gebouw, waar een haakvormige betonnen helling en een pleintje voortaan de toegang vormen. Via het nieuwe plein is ook de kelderverdieping toegankelijk, waarin een kunstarchief en leeszalen werden ondergebracht. De historiserende interieurs kregen een sobere uitstraling door de heldere afvlakking en de eenvoudige maar precieze restauratiewerken.

Het Diksmuidse stadhuis is één van de mooiste in de regio en vormt samen met de Belforttoren en de Sint-Niklaaskerk een indrukwekkende site ten noorden van de Grote Markt. Het stadhuis, het belfort en het bijgebouw zijn beschermd als monument bij ministerieel besluit van 24 november 1999. Het belfort is samen met andere Vlaamse belforten sinds 01 november 1999 ingeschreven op de lijst van het werelderfgoed van de Unesco Conventie van 1972. De bouw van het huidige stadhuis dateert van 1923-1925 en is naar een ontwerp van architect Valentin Vaerwyck (Gent). Het vorige stadhuis (1875-1880) - ontwerp L. Delacenserie - werd in WO I vernield.

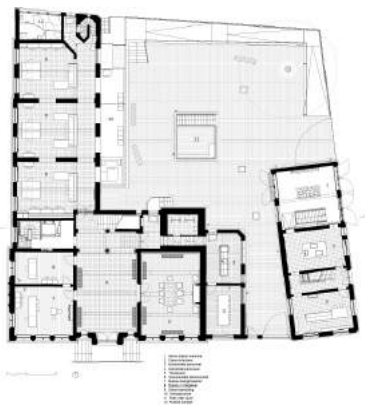
Functioneler stadhuis

Het stadhuis kent momenteel een diversiteit aan problemen. Zo zijn er sinds 1998 geen moderniseringswerken meer uitgevoerd. Daarnaast zijn niet alle lokalen voorzien voor de functies die er dienen te worden uitgevoerd. Er werd daarom een evenwichtsoefening gemaakt voor wat betreft het toewijzen van welke ruimtes voor welke functies. Het bestuur wou het stadhuis functioneler maken. Het onthaal kreeg een nieuwe plaats, alle kantoren en vergaderzalen werden gerenoveerd, en er kwam een lift. De zolder en de ruimte achter de vroegere raadzaal werden eveneens ingericht voor kantoren. Het archief kreeg een plaats in de kelders van het stadhuis en de bunkers onder de koer van het stadhuis.

Energiezuiniger stadhuis

Ook qua duurzaamheid voldeed het vorige stadhuis totaal niet aan de huidige normen. Bijna overal was er nog enkele beglazing en het schrijnwerk in slechte staat. Daarnaast was er een verouderde verwarmingsinstallatie. Het gebouw moest tot 40% energiezuiniger worden. Er werd dus extra aandacht besteed aan de energie-efficiëntie, waarvoor het stadsbestuur een beroep deed op Infrax. Dit is het netwerkbedrijf voor elektriciteit, gas, kabel en riolering waarbij Diksmuide aangesloten is. Het stadhuis van Diksmuide is voor Infrax een pilootproject voor Esco (Energy Services Company). Dit is een nieuwe dienstverlening die Infrax uitbouwt, met name een ondersteuning voor de lokale besturen voor energie-efficiënte gebouwen.

Bron: Stad Diksmuide

40 STADHUIS LO-RENINGE

NOA ARCHITECTEN, 2011

•••• Markt, Lo-Reninge

Een bestaand geklasseerd klooster werd tot stadhuis omgebouwd. Een vleugel uit de jaren '50 werd afgebroken en vervangen door een laag-energiegebouw waar de publieke functies worden ondergebracht. Het gebouw oogt als een grote schuur, opgebouwd uit een houten structuur en een stenen buitenschil. Een glazen gang die de publieke toegang vormt tot het stadhuis verbindt de nieuwbouw met het gerestaureerde klooster. Het oude klooster bestaat uit een langwerpig hoofdvolume langs het plein en loodrecht hierop 2 dwarse vleugels. Het bezit vele waardevolle interieurs maar ook vele afwisselende vloerniveaus en trappen. Om deze reden voegde noAarchitecten een nieuwe vleugel toe, met daarin de meest publieke functie, met name de administratieve diensten en onder het dak het omvangrijke stadsarchief. In het oude gebouw werden de protocollaire en bestuurlijke functies opgenomen. Zo wordt de oude kapel gebruikt als stadsraadzaal. Het nieuwe volume heeft een vorm die verwijst naar de typische langgevel hoeve uit de kuststreek, waarin woning, schuur en stal in elkaars verlengde werden gebouwd.

Een beglaasde gang verbindt nieuw en oud en vormt de derde gevel van het nieuwe entreeplein tussen beide in. Hierdoor wordt de nodige ruimte

voorzien om het nieuwe geheel een openbaarheid te verlenen. De glazen gang doet dienst als inkomhal en zorgt niet alleen voor een doorzicht naar de oude kloostertuin vanaf het marktplein maar ook voor de afleesbaarheid als afzonderlijke gebouwen - een wens van de diensten monumentenzorg. De nieuwbouw is opgevat als een laag-energie-gebouw met een volledige houten constructie die bekleed is met bakstenen en bedekt werd met een pannendak. Beide materialen sluiten erg nauw aan bij wat we terugvinden aan bestaande materialen in het klooster. Maar niet alleen het klooster, nagenoeg het hele stadje is uit dezelfde materialen opgetrokken. Het nieuwe stadhuis neemt aldus haar plaats in als gelijke tussen de andere stadsgebouwen.

In het toepassen van verwantschappen wordt met dit project een grens opgezocht. Zo werden een aantal ramen, om redenen van verhouding, visueel vergroot door er schuine zijden aan te metsen. De toegepaste baksteen zelf is een recuperatiesteen die naar kleurschakering, vorm en formaat zeer nauw aansluit bij de bakstenen van het klooster. De stenen zijn gevoegd, in wild verband, met een mortel die, zoals bij de oude muren, een samenstelling heeft op basis van kalk. Dezelfde mortel werd vervolgens in meer vloeibare vorm, als een schrale laag, overheen de stenen aangebracht. Hierdoor verkrijgt de gevel een zachtere uitdrukking waarin de individuele stenen niet meer afleesbaar zijn. Het is in de toepassing van deze laag dat het grootste verschil ligt tussen het nieuwe en oude metselwerk.

Bron: noAarchitecten

41 WONING J

AE ARCHITECTEN, 2015

..... Ronsevaalstraat 2, Loker - Heuvelland

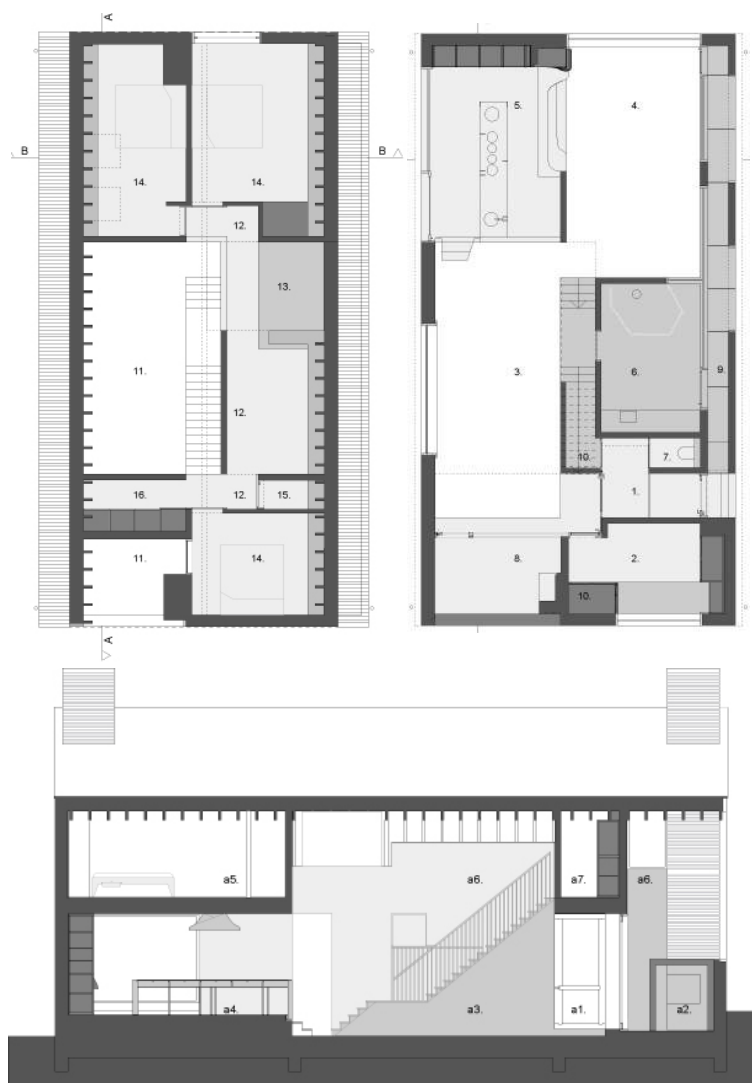

In een voormalig bocage landschap dat na de bombardementen van WOII naar een openfield geëvolueerd is, hebben we een woning ingepast die zoveel mogelijk de wijde omgeving tracht te interioriseren.

De woning is ingenesteld volgens dezelfde streekeigen oriëntatie waarbij de langste zijde van de woning noord-zuid georiënteerd is.

We hebben geopteerd om een z-vormige leefruimte te ontwikkelen die met zachte grenzen gearticuleerd wordt. Zo bakenen de kleine niveauverschillen van de dienende ruimten, ontubbelingen en balustrades de leefruimte af en geven ze aan elke ruimte een authenticiteit. Omdat er gekozen is om zo weinig mogelijk harde begrenzing, zoals wanden, kunnen de doorzichten toch gemaximaliseerd worden. De lichte glooiing van de site wordt geaccentueerd door middel van een plint waar er grotere voegen gehanteerd zijn tov bovenliggend metselverband.

Bron: architecten

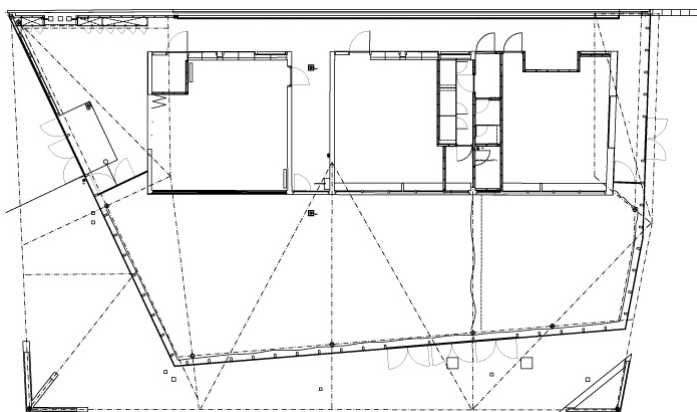
42 ONTMOETINGSCENTRUM LOKER

MARC KOEHLER, 2012

..... Dikkebusstraat 131, Loker

In samenwerking met het Amsterdamse architectenbureau Marc Koehler werd een gemeenschapshuis ontworpen aan een groen plein in de schaduw van de kerk. Het project is gelegen in Loker, een van de 8 dorpen van de gemeente Heuveland. Het nieuwe, moderne gebouw is hiermee ook meteen een referentie voor vernieuwing in een groter gebied. Het concept bestaat uit een nieuw intelligent 'groen' dak dat over een bestaande constructie en een deel van het plein plooit. Het gebouw functioneert als een ontmoetingscentrum en herbergt daarnaast verschillende andere functies zoals: multifunctionele ruimtes, een keuken en opslagruimten. De multifunctionele ruimte is langs 3 zijde volledig beglaasd en biedt een zicht van 270 graden op het typisch dorpslandschap. Een systeem van verschillende gordijnen kan worden gebruikt om diverse interieurs en atmosferen te creëren. In het bestaande, gerenoveerd gebouw zijn klaslokalen ondergebracht voorzien van robuust meubilair. Het geplooid dak representeert het omliggend dorpslandschap terwijl het glazen geveloppervlak de aanpalende gebouwen reflecteert naar het binnenplein en de grens van het dorp markeert, afbakt.

43 PAROCHIEKERK ONBEVLEKT HART VAN MARIA

NICO VAN DER LAAN + J. LIETAERT, 1968

..... Oleanderstraat 21, Wevelgem

Parochiekerk Onbevlekt Hart van Maria of Wijnbergkerk. Kerkgebouw naar ontwerp van Dom Hans van der Laan (Vaals, Nederland) in samenwerking met het architectenbureau van zijn broer Nico van der Laan en architect Jozef Lietaert (Brugge). Tevens ontwerpt van der Laan het meubilair, de liturgische gewaden, het vaatwerk en het getijdenboek van de monniken. Wijnbergparochie opgericht op 1 september 1959 door Monseigneur De Smedt, de plannen van de kerk dateren van 1963-1965, de bouw van kerk en pastorie start in 1968. Ook het kerkplein wordt door Van der Laan ontworpen, hij zegt hierover: “om de weldaad van het binnengaan in het gebouw te versterken, is daarom het voorplein als een streng buiten behandeld”.

Noord-zuid georiënteerde kerk van okerkleurige, ruwgebakken baksteen en ter plaatse gegoten betonnen balken. Op de zuidoostelijke hoek, arduinen hoeksteen met de datum “1/6/1968” en een vers van Jesaja (28, 16) “wie erop steunt zal niet wankelen”. Plat dak met omlopende gegolfde dakrand gevormd door Toscaanse pannen. Rechthoekige muuropeningen met donkergebeitst grenen houtwerk, in de westgevel vervangen door tropisch hout. Losstaande toren met vierkante plattegrond, klokkenstoel met vier open galmgaten bekroond door eenvoudig ijzeren kruis. Sobere zaalkerk, balkvormig gebouw, oorspronkelijk plan zonder toren maar met eenvoudige open klokkenstoel op het noordoostelijkpunt. Zuidgevel met typerende collonade gevormd door pijlers waarop doorlopende betonarchitraaf. In portiek, Mariabeeld van witte natuursteen tegen westelijke zijgevel. Rechthoekige deuropeningen met donkergebeitst grenenhout. In 1992 worden er boven de deuren glasramen geplaatst om

de lichtinval te vergroten. Noordzijde met koor, doop- en Mariakapel. In oost- en westgevel, zes hooggeplaatste drieledige vensters. Het ontwerp voorziet helder glas, in 1989 vervangen door kleurrijke glas-in-loodramen. Oostgevel met uitbouw voor de zijingang en klokkenstoel met twee klokken. Interieur. Zaalkerk met sober interieur of volgens van der Laan “voornamelijk eenvoud”. Wanden van lichtgrijze ruwe betonnen klinkers, vloer van gepolijst beton, vlak overwelfd met grenen beplanking ondersteund door betonnen draagbalken op bakstenen pijlers.

Bron: Website Onroerend Erfgoed

44 TANGRAM

DVVT ARCHITECTEN

..... Nieuwstraat 4, Kortrijk

Architecten de Vylder Vinck Taillieu renoveerden in Kortrijk een erfgoedgebouw dat werd verdeeld in twee delen. Het ene een huis, het andere een winkel.

Beschrijving van de architecten – te mooi om te vertalen: “A sharp line makes two houses out of one. A sharp line makes one house out of two houses. One of those houses will be dealt with. The other will not – not really. One of the houses will become a shop. The other will not. The other will become not a store. But together one house. Two houses which together form one will look towards each other through that sharp line. The sharp line will be a wall of glass. Along the wall visitors will walk into one of the houses to the back. On the other side visitors will walk through the shop to the front. Or to the back again. A long shop – along the shop. Following the sharp line that is a wall of glass. From front façade to garden at the back. The garden at the back is just so a house. Half of a house, without a roof. An old stable. A new garden. And upstairs. Another house. Behind the front face. Just so a house, to live in. How many houses can a house be? While being a shop as well. A walk through the house as shop.”

Bron: <http://www.yellowtrace.com.au/tangram-architecten-de-vylder-vinck-taillieu/>

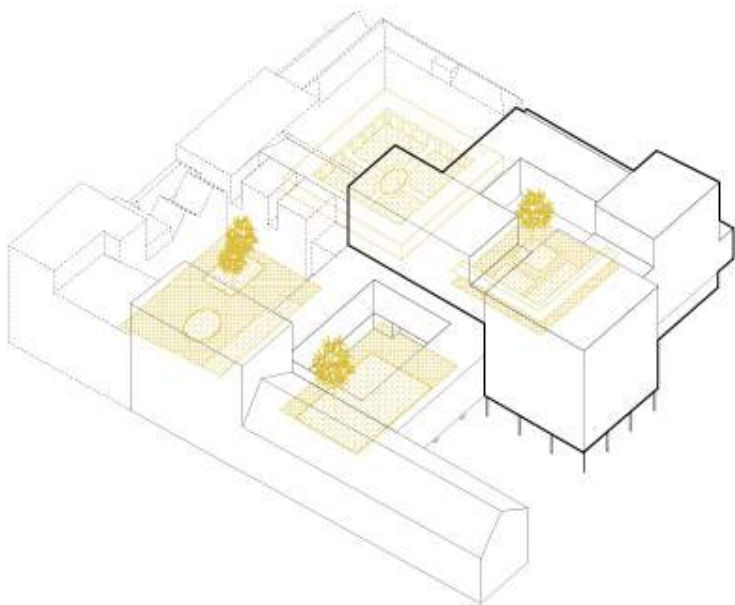
45 WOONZORGCENTRUM SINT-VINCENTIUS

URA, 2017

.... Houtmarkt, Kortrijk

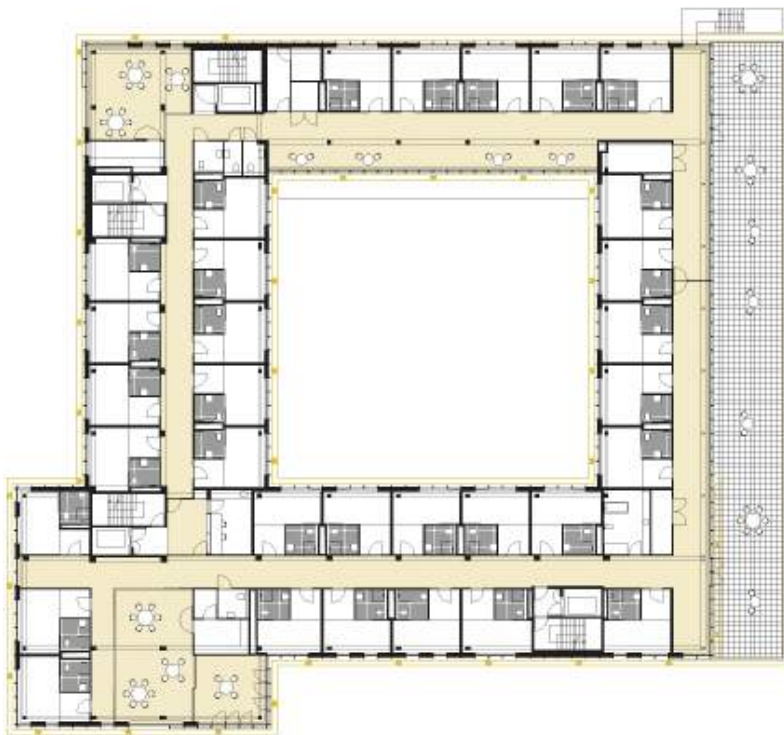
Op de Houtmarkt, een van de grotere pleinen in het centrum van Kortrijk wordt een nieuw woonzorgcentrum ontwikkeld. Integraal ontworpen als onderdeel van een historisch stedelijke bouwblok, ontstaat een wisselwerking tussen de oude en nieuwe identiteiten, op vlak van schaal, programmatie, materialisatie. De verschillende types tuinen verdelen en organiseren de verschillende programma's in het bouwblok.

Een open begane grond, met publieke functies, werkt als interactie tussen het gebouw en de omgeving. Op de verdiepingen worden verschillende types woonomgevingen gecreëerd, met diverse collectieve ruimtes, op verschillende schaal. Door middel van afwisseling van sferen en uitzichten, is getracht om het zorgaspect te doorbreken. De typische gang wordt doorbroken met zit-en ontmoetingsplekken. Dit stimuleert interactie, confrontatie, oriëntatie.

De gevel bevat verschillende lagen, die inspelen op de verschillende schalen van het gebouw, van stadsblok over wijk over groep tot individu. De wisselwerking tussen die verschillende schalen zorgt voor een levendige gevel, met een diversiteit aan materialen. Hierbij worden zachte en harde materialen met elkaar in contrast geplaatst. Een nieuwe identiteit ontstaat voor zowel de bewoners als voor de plek.

Bron: URA architecten

46 HOSTEL GROENINGHE

URA, 2015

..... Passionistenlaan 1, Kortrijk

De nieuwe jeugdherberg wordt één van de drie ankerpunten op de site. Een eigen plek met een eigen identiteit, eigen toegang, met zicht op de gemeenschappelijke binnentuin.

De jeugdherberg is eenvoudig van opbouw, herkenbaar, gemakkelijk toegankelijk.

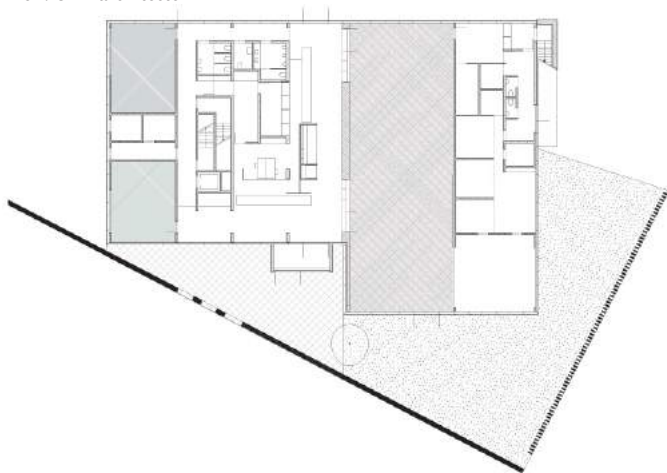
Een transparante publieke sokkel is gelegen achter de bestaande muur. De sokkel richt zich naar verschillende zijden van het terrein.

Door het verder trekken van de muur naar binnen toe, ontstaan mooie zonnige ruimtes tussen wand en gebouw.

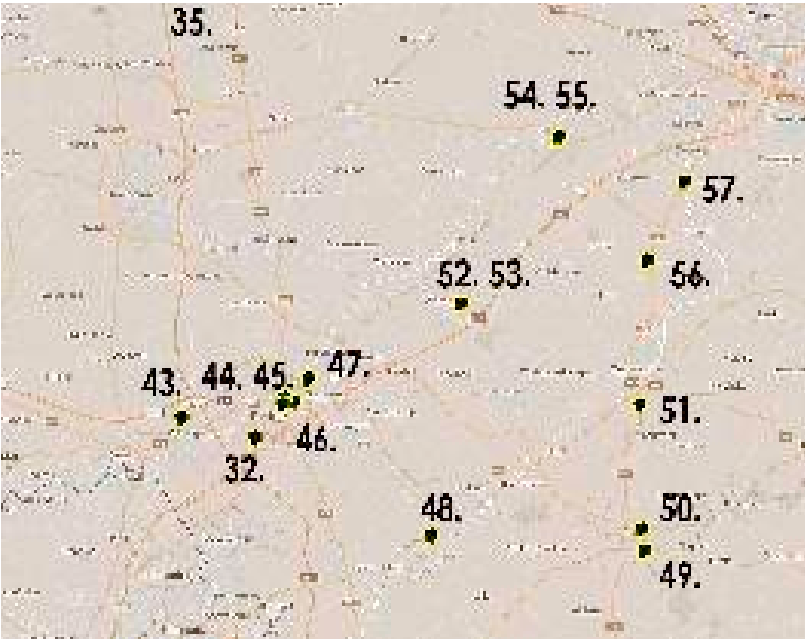
Op deze transparante basis komt een solide, compact, abstract volume.

In dit compact volume zijn alle kamers georganiseerd rond een compacte kern. Naar materialisering en schaal refereert het naar de 2 andere ankerpunten in het gebied.

Bron: URA architecten

LEIE EN SCHELDE

47	Sint-Ritakerk.....	93
48	Voormalige Sint-Amelbergakerk.....	96
49	Lofts Rodebroek.....	97
50	CC De Ververij.....	99
51	Sanderus Printing Factory.....	101
52	Bibliotheek en woonproject Waregem	104
53	Boulevard	106
54	Leieboorden	107
55	Stadhuis.....	110
56	Sociale woningen Huise.....	112
57	Woning Lampens.....	114

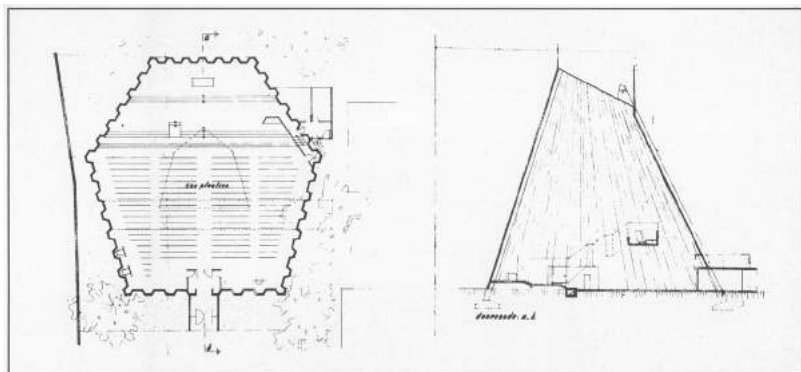
47 SINT-RITAKERK

LÉON STYNEN EN PAUL DE MEYER, 1968

..... Julius Sabbestraat 43, Harelbeke

In oude teksten wordt de Zandberg een gehucht van Harelbeke genoemd, op de grens met Kortrijk. In de vijftiger en zestiger jaren groeide die wijk geleidelijk uit tot een zelfstandige gemeenschap met een eigen karakter. Waar in 1948 de plaats nog als een annex vermeld wordt onder de aanroeping van het Heilig Hart, wordt dit in 1951 een zelfstandige hulpparochie onder de aanroeping van Sint-Rita.

Al een tijd was er een meisjesschool met een noodkapel en later ook een jongensschool. In 1952 gaf het stadsbestuur Harelbeke de opdracht voor de bouw van een parochiekerk die tegelijk zou fungeren als bedevaartkerk van Sint Rita. Men vermoedde toen niet dat het bouwwerk zou uitlopen tot 1966.

De architecten waren Léon Stynen en zijn geassocieerde Paul De Meyer. De bouw die begon in 1963, moest door technische moeilijkheden stopgezet worden. De kerk zou volgens de aannemer niet zelfdragend zijn en de oorspronkelijke wanden van 7,5 cm waren te dun. Prof. Dr. Paduart werd er bijgehaald, een internationaal topdeskundige op het vlak van betonbouw. Zijn betonstudie toont dat de constructie mogelijk was en twee jaar later begonnen de werken opnieuw. In 1966 wijdde bisschop Desmet de kerk uiteindelijk in.

Bij Stynen primeert voor alles de totaalvorm, de vorm als vorm. Hij laat zich helemaal niet afleiden door details, materialen, kleur of textuur, techniek of constructie. Hij bereikt een vrijwel absolute zuiverheid qua vormconcept, door de eliminatie van alle bijkomstigheden, die de essentie zouden kunnen vervagen. Hij geeft gestalte aan een helder vormidee, die met een onbegrensde consequentie het hele bouwwerk doordringt, tot in zijn minniemste aspecten.

Het exterieur van de kerk

Het grondplan van de kerk bestaat uit een onregelmatige zeshoek, met een diameter van 30 meter, die omsloten wordt door naar elkaar toelopende gecreneleerde vlakken. Het geheel heeft de vorm van een afgeknotte piramide. Door middel van die afknotting zorgde Stijnen voor één centrale lichtbron. Dat schuinliggend glazen afknottingsvlak loopt van 29 meter naar 17 meter hoogte. Er bevindt zich geen enkele kolom noch versteviging, de dunne gecreneleerde wanden (slechts 8.5cm) worden enkel samengehouden door de koepelconstructie, en hebben door hun vorm het nodige weerstandsmoment. Op die manier bekomen de vlakken door onderlinge ondersteuning hun stabiliteit.

De toegang tot de kerk gebeurt over een breed betegeld voorplein, doorheen een inkomportaal van 4.66 meter hoogte en 10 meter breedte langs de buitenzijde voorzien van een luifel, aan weerszijden gesteund door gewapend betonnen wanden.

Zolang de ringbalken en de koepelconstructie niet voltooid waren dienden de wanden te worden gestut door een enorm piramidaal steigerwerk, bestaande uit maar liefst 25 kilometer metalen buizen. De wanden werden ter plaatse gestort en in gewapend beton uitgevoerd. Foto's hiervan kwamen in Moskou op een tentoonstelling over moderne bouwkunst. Hoewel de architect erop stond dat de buitenzijde kost wat kost de oorspronkelijke betonkleur moest behouden, werd ze later in het wit overschilderd.

Het interieur

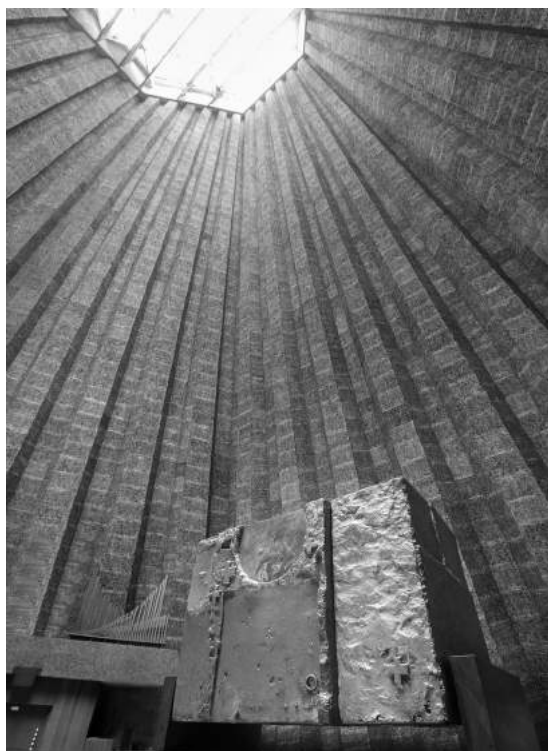
Met uitzondering van de biechtstoelen (in hout) werden alle vaste kerkmeubelen zoals het altaar, de doopvont, de credotafel, de lezeaar, alsook het onderstel van het tabernakel uitgevoerd in gepolijst geprefabriceerd beton. De biechtstoelen waren trouwens oorspronkelijk ook in beton opgetrokken, maar werden omwille van het weinig esthetische uitzicht, afgebroken en vervangen door houten biechtstoelen.

De binnenwand is bekleed met houtwolcementplaten en de vloer, tegen de wil in van Stynen, bestaat uit witte granitotegels. De architect wilde een uitvoering in donker antraciet wat een totaal andere sfeer geschapen had. Er werd vanaf gezien doordat de lichtvoorziening te schaars was.

Ruimte en beleving

De binnen- en buitenkant hebben qua architectuur hetzelfde ritme, maar toch hebben ze beide een totaal andere beleving. Buiten geeft de kerk een ruig effect, binnenin zorgt de hoge ruimte, de lichtwerking en het verticaliserende effect voor de benadering tot de gotische kathedralen. Door de vormtaal van de kerk kreeg deze een rustige en waardevolle sfeer. Soberheid staat bij deze architectuur centraal.

Bron: uittreksels uit eindwerk van Hilde Pottie

48 VOORMALIGE SINT-AMELBERGAKERK

ELLEN HARVEY, 2014

..... Doorniksesteenweg 540, Avelgem

De Sint-Amelbergakerk van Bossuit (gebouwd in 1857) was onttrokken aan de eredienst en had te kampen met bouwfysische problemen. Vanuit de dialoog tussen de verschillende betrokken partners werd gezocht naar de juiste manier om met dit gegeven en de plek om te gaan. In het kader van een scenario van nabestemming werd Britse kunstenares Ellen Harvey aangetrokken, die voorstelde de kerk te transformeren tot een gecontroleerde ruïne. Vanuit haar vaststelling dat enerzijds kwaliteitsvolle publieke ruimte in het dorp ontbreekt en anderzijds de kerk een centrale positie bekleedt in het dorpsweefsel, stript ze het kerkgebouw en laat het skelet overgroeien met woekerplanten. De nieuwe terrazzo vloer volgt de footprint van de oude kerk en visualiseert haar geschiedenis door middel van een 'schaduw', gebaseerd op het silhouet van de ruïne uit de Eerste Wereldoorlog. Het kunstwerk kan worden beschouwd als een project dat een sociale en culturele meerwaarde creëert met behoud van de genius loci.

Bron: website Team Vlaams Bouwmeester

49 LOFTS RODEBROEK

VOLT ARCHITECTEN ISM BERT MICHELS, 2009

.... Rode Broeckstraat, Ronse

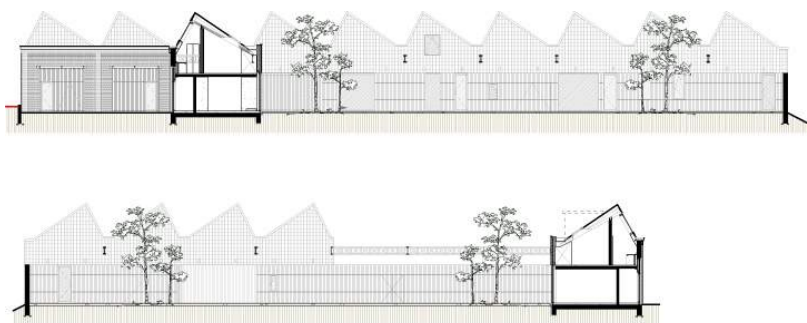

Ronse, industriestad, heeft na eeuwen nog altijd iets van een pioniersnederzetting. De stad groeide explosief aan het begin van de 20ste eeuw, met tentakels tot diep in de groene heuvels en glooiingen van de Vlaamse Ardennen. Fabrieken liggen op plekken waar je boerderijen verwacht. Maar de textielcrisis sloeg hier hard toe. Her en der liggen bakstenen blokken met nerveuze fabrieksdaken er werkeloos bij. Intussen lijkt het dieptepunt voorbij. Op een steenworp van Henegouwen geldt hier nu het gezegde: reculer pour mieux sauter. De jarenlange achteruitgang en economische stilstand blijken een troef: een heus patrimonium gevrijwaard van afbraak of vervangbouw. Zo beleeft vandaag de oude industriële infrastructuur een tweede jeugd. Meer zelfs, dankzij de verbeelding van jonge architecten transformeerde één van die fabriekskomplexen tot een 'modelwijk', een valabel alternatief voor de verkavelingen die door de optelsom van de vele kleine, individuele 'droomhuisjes' als een schimmel het landschap sluipend opvreten. Wat maakt het project Rodenbroek, ontworpen door Volt-architecten in samenwerking met Bert Michele en Pieter Vanderhoydonck, zo bijzonder? In de eerste plaats dat zij samen met een paar moedige bouwheren de kwaliteiten erkenden en valoriseerden van een 19de-eeuwse textielfabriek. Wie de kunststichting De Pont in Tilburg kent, weet dat textielfabrieken uitmunten door hun open, flexibele plattegrond. Met hun typische daklichten op het noorden, de sheddaken, leveren ze genereuze verlichte ruimtes op, zelfs al zijn ze verstoken van één enkel raam. Rodenbroek ligt aan de rand van de stad Ronse. Dus ook aan de rand van het pittoreske landschap van de Vlaamse Ardennen en Le Pays des Collines. Door één van de lange, blinde bakstenen muren open

te maken, openbaart het landschap zich nu letterlijk in het fabriekspand. Vijf woningen profiteren voluit van dat panorama; trouwens perfect georiënteerd op het zuidoosten. Wat dit project vooral voorbeeldig maakt, is de wijze waarop de zes woningen, één atelier en twee kantoorruimtes werden geschikt binnen de contouren van de fabrieksmuren. Hoe door selectief afbreken één centrale travee werd uitgelicht. De gietijzeren kolommen en stalen spanten die het ritme en de structuur van de fabriek karakteriseerden, werden niet vergooid. In elke woning zie je hoe de architecten op verschillende manieren oplossingen bedachten om onderdeel of langs die kolommen en dakspanten woonruimtes te organiseren. Geen woning is dezelfde. De ene houdt de vrije fabrieksruiimte intact, de andere creëert verrassende parkoersen. Eén enkele woning plooit zich zelfs rond een patio, een miniparadijs voor mens, plant en dier. Telkens is er één constante: de generositeit aan ruimte én, vooral, de uitzonderlijke overgangen tussen privé en publiek. Alle woningen geven uit op een centrale koer. Die binnenplaats, in feite een vrijgemaakte travee van de oude fabriek, heeft door zijn royale afmetingen veel weg van een straat.

In het hart van het complex biedt ze een collectieve plek om te spelen, om een caravan te stallen, aan een fiets te prutsen... Zonder schrik voor de forse schaal van de fabrieksarchitectuur karakteriseren de alom aanwezige rode dakpannen deze straat. Door de gevels op begane grond af te timmeren met ruwe planken behoudt deze buitenruimte het monumentale karakter van het fabriekspand, terwijl de houten lambrisering waarin onzichtbaar (tuin-)deuren en garagepoorten opgaan in openlucht de gezelligheid biedt van een huiskamer. Vergelijk de kwaliteit van deze ruimte met de verkwiste vierkante kilometers in verkavelingswijken. Dan is het onbegrijpelijk waarom zo weinig wordt geïnvesteerd in semicollectief wonen. Rodenbroek, opgestart door een paar mensen, onzeker of ze genoeg partners zouden vinden om het project te schragen, liet een uitvoeringsdossier in casco uitwerken. Zonder eindgebruikers en concrete bouwprogramma's te kennen, werkten de architecten met respect voor de geest van de plek een sterk totaalbeeld uit dat genoeg vrijheid liet voor latere invulling. Het resultaat is compact, energiebewust en heeft de ongedwongenheid van een boerderij. Rodenbroek toont dat wonen én architectuur niet stoppen bij de eigen drempel. Levenskracht vind je evengoed in goed ontworpen publieke en semipublieke ruimtes.

Auteur: Koen Van Synghel

50 CC DE VERVERIJ

EVR EN LANDSCHAPSARCHITECT DENIS DUJARDIN, 2014

..... Wolvestraat 37, Ronse

De souplesse waarmee terugkijken en vooruitblikken in elkaar vloeien, en het naast elkaar zetten van verschillende strategieën in de omgang met geschiedenis, kenmerken ook kunstacademie en cultuurcentrum De Ververij in Ronse. Van de industriële ruïne van een textielfabriek uit 1911 maakte EVR-Architecten een cultureel centrum en kunstacademie. De oorspronkelijke structuur van de fabriek is zoveel mogelijk behouden, met kolommen in een strak raster. De gebruikte architectuurtaal is zo vriendelijk voor het bestaande, dat een achteloze bezoeker zou denken dat de fabriek ongeschonden uit de decennia van leegstand is gekomen.

Maar EVR greep wel degelijk in. Middenin positioneerden ze een patio waardoor de omliggende lokalen daglicht kregen en er een buitenpodium ontstond.

Deze tekst is gebaseerd op een artikel van Sofie De Caigny, dat werd gepubliceerd in het Architectuurboek Vlaanderen N°12. Architectuur op maat.

Betreffende het masterplan:

De Nieuwe Leie is een oud industrieel textiel complex dat deel uitmaakt van de negentiende-eeuwse gordel van Ronse. De ambitie en missie van de stad is een cultureel en recreatief voorzienings-apparaat uit te bouwen ten behoeve van Ronse en omstreken. Begrippen als renovatie, hergebruik, mobiliteit, landschap, industrieel erfgoed, de natuur-cultuur as, water, collectief geheugen en duurzaamheid zijn hierin de sleutelwoorden. Het masterplan betracht een gepaste aansluiting en invulling in het bestaande stedelijke weefsel. Er gaat veel aandacht naar de verbinding en overlapping van stad en platteland. De Ecopolis strategie is hierbij de theoretische

onderbouwing. Het bestaande patrimonium wordt met zorg voor betekenis en structuur hersteld, waar nodig worden delen weggenomen, transparant gemaakt of vervangen door nieuwe bouwonderdelen. Het geheel wordt een soepele, multifunctionele, receptieve gebouwencluster die stad en gebruiker in staat moeten stellen heel kortbij, maar ook in de toekomst te reageren op wisselende noden en vraagstellingen. De inrichting van het landschap is gebaseerd op 3 inhoudelijke pijlers; een historiserende component (textielindustrie), een ecologische component (gelegen in de beekvallei) en een culturele en recreatieve component.

Bron: EVR architecten

51 SANDERUS PRINTING FACTORY

CHRISTIAN KIECKENS, 1998

CHRISTIAN KIECKENS EN PIETER D'HAESELEER, 2017

●●● Ronseweg 65, Oudenaarde

De drukkerij met haar kantoren ligt aan een typisch Vlaamse weg: een verbinding tussen twee steden. In een dichtslibbend agrarisch landschap met woningen, winkelpaleizen en kleine of grote industrie. Dit is het resultaat van het *laissez faire* in de stedenbouw en ruimtelijke ordening van de jaren 1980 en '90. Voor bedrijven zijn deze locaties aantrekkelijk en praktisch : gemakkelijk bereikbaar voor af- en aanvoer van producten, geen parkeerproblemen en mogelijkheden voor uitbreiding. Bovendien kan men in de meeste gevallen spreken van een zichtlocatie: het gebouw afficheert het product dat er wordt gemaakt of verkocht. De drukkerij Sanderus is één van die betere voorbeelden van bedrijfsgebouwen langs de baan. Kieckens kiest niet voor een opzichtige architectuur. Integendeel, met een duidelijk volume en een zuiver gebouw plaatst hij zich zeer discreet maar duidelijk langs de weg.

De nieuwe hal waarin de drukkerij is ondergebracht werd opgetrokken op het terrein van een voormalig bouwbedrijf. De vroegere woning die zich aan de straat bevindt, bleef behouden en werd ingericht als ontvangstruimte. Ze sluit aan op de kantoren. Het plan van de nieuwe aanbouw is opgedeeld in drie zones : een eerste zone met op de gelijkvloerse verdieping de eetzaal, kleedkamers en nog enkele kantoren. De tweede zone is de werkplaats voor de drukkerij. Daarnaast bevindt zich de derde zone, die dienst doet als technische ruimte en bergplaats. In de traditie van de beste industriële gebouwen zijn ook hier economie en eenvoudige constructieprincipes uitgangspunt. Voor de hal resulteerde dit in een constructie met betonnen spanten die en overspanning hebben van 23,85m; de kantoorvleugel is opgebouwd uit ter plaatse gegoten beton.

Ondanks dat Kieckens materialen en constructiemethoden toepast die gebruikelijk zijn in de industriebouw, maakt hij geen karakterloze container. Hij slaagt erin om met deze rudimentaire bouwwijze toch kwaliteit en aangename belevingsaspecten in het gebouw te bereiken. Dit komt onder meer omdat de architect een minutieuze maatvoering en uitgezochte verhoudingen laat spelen, zowel in het plan als in de gevels. Ook de lichtbehandeling in het gebouw is essentieel: ze draagt in grote mate bij tot een aangename en natuurlijke werksfeer. De centrale hal is in het midden over de volledige lengte verhoogd en laat natuurlijk licht binnenvallen. Een kopse gevel is een muur in lichtdoorlatend reglit. De drukkerij staat door middel van ramen aan een langse zijde visueel in contact met de kantoren van de pre-press en de administratie. Ook de twee niveaus hoge vleugel krijgt een royale lichtinval.

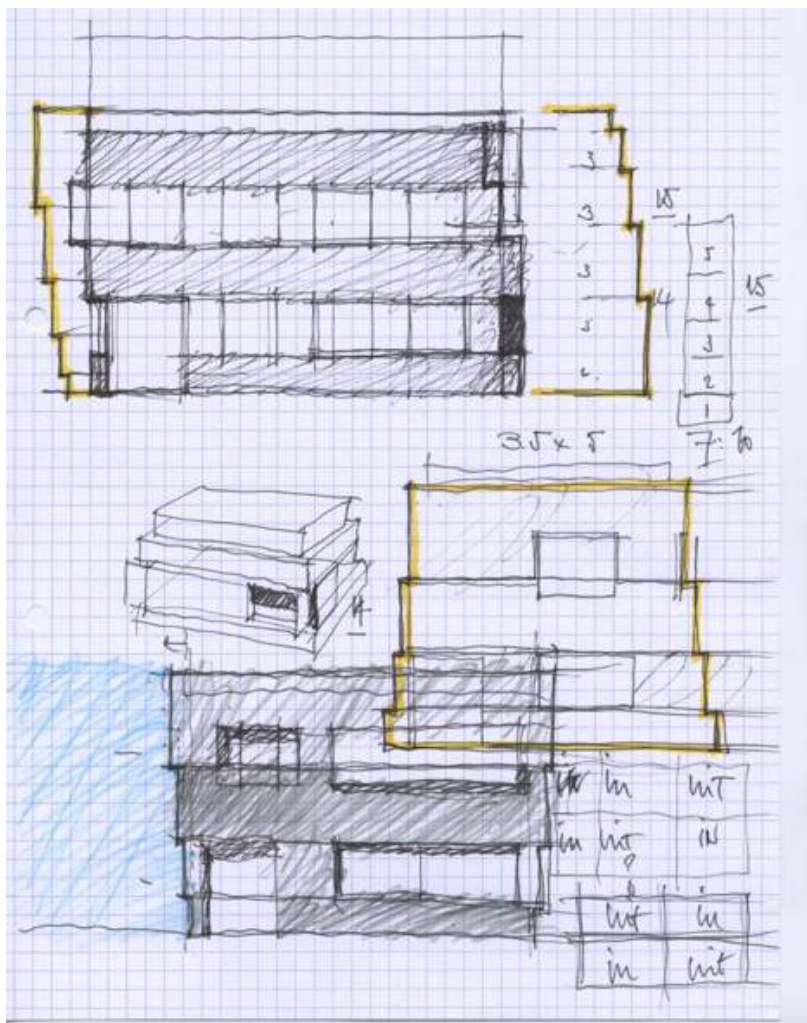
In elke kantoorruimte is de betonnen wand in een bepaalde kleur geschilderd. Deze werd in samenspraak met de opdrachtgever, de gebruiker en de architect gekozen. Blauw is de kleur waarvoor de architect opteert en die is nadrukkelijk aanwezig. Op cruciale plaatsen steekt Kieckens blauw glas in de binnenramen en –deuren. Het blauw accentueert en verbindt tegelijkertijd de verschillende sferen van het interieur. Deze architecturale meerwaarden zijn niet gezocht of opdringerig. Licht, materiaal en kleur zijn de componenten van elk gebouw, alleen krijgen ze in bepaalde zorgvuldig gekozen omstandigheden en door toedoen van een inspirerende architect een artistieke meerwaarde.

De kwaliteit van dit gebouw is verkregen door een scherpe keuze voor kleur en materialen en strakke ruimtelijke orde die krachtig is en voor zich spreekt.

Dit industriële gebouw functioneert nu als drukkerij. Door het neutrale karakter en het logische plan kan het voor ander gebruik in aanmerking komen. Het zet de traditie van de vroegere negentiende-eeuwse fabrieksgebouwen voort. Door hun neutraliteit en logische constructieprincipes zijn ze voor meerdere generaties bruikbaar en zijn ze een goed voorbeeld van duurzaam bouwen.

Bron: Katrien Vandermarliere, 'Drukkerij Sanderus', Jaarboek Architectuur Vlaanderen 98-99, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2000, pp. 104-105

“Inderdaad, het is een knipoog naar het Rosa Luxemburg & Karl Liebknecht monument van Mies (nvdr. Van der Rohe - 1926), ons klein eerbetoon aan Machteld (nvdr. Van den Abeele, bouwheer) ...

Maar waar er de idee was om het als abstract volume te tonen (cfk. Helmut Federle in Berlijn) - het heeft in de studie heel wat uitdrukkingen gehad, van meer gelaagdheid via diepe voegen en betonnen lateien tot een uniform gekaleid volume - wou Machteld ‘bakstenen’ omdat dit ‘Vlaams’ is en dan zeker in die kleur...

What’s the difference between art and architecture? - De inbreng van de opdrachtgever / bouwheer.”

52 BIBLIOTHEEK EN WOONPROJECT WAREGEM

ROBBRECHT & DAEM, GOEDEFROO & GOEDEFROO

EN BUREAU BAS SMETS, 2016

..... Boekenplein 1, Waregem

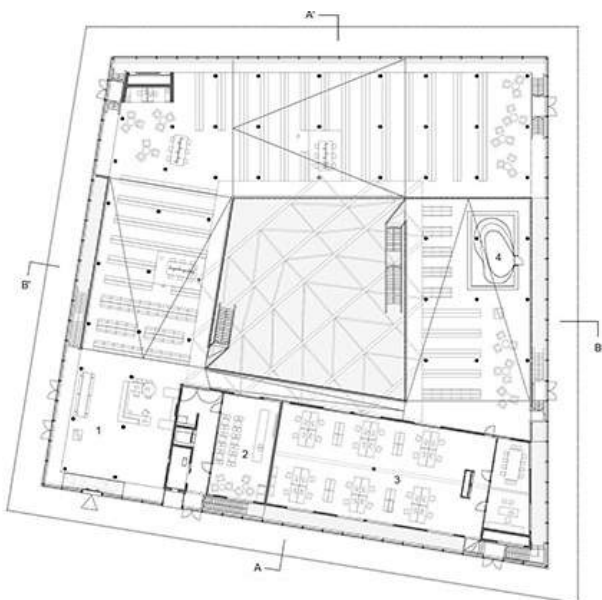

Waregem heeft een parel aan de kroon. Begin oktober 2016 opende de nieuwe stadsbibliotheek haar deuren voor het grote publiek. Met de start van het overkoepelende stadskernvernieuwingsproject ZuidBoulevard in 2009 werden de plannen voor de nieuwe bibliotheek een feit. De architecten Robbrecht & Daem en Goedefroo & Goedefroo bundelden hun krachten voor het project ZuidBoulevard.

De nieuwe bibliotheek is een plaats geworden van ontmoeting, bezoeking en ontmoeting. De tijd dat je een bibliotheek binnenkwam en onmiddellijk terecht werd gewezen met het obligate sssst, ligt gelukkig achter ons. De bibliotheek ontvangt jaarlijks zo'n 130.000 bezoekers. Evenveel als het aantal boeken in de nieuwe bib.

Warme sfeer

Voor de nieuwe bibliotheek kozen de architecten voor eerlijke materialen en bouwprincipes. De volledige constructie is opgetrokken in beton. De combinatie met hout voor alle schrijnwerk en meubilair zorgt verder voor een warme, huiselijke sfeer. Aan de binnenkant lijkt de nieuwe bibliotheek een glazen schijf met overkragende dakrand. Aan de buitenkant is een complexe architectuur zichtbaar. De eenvoudige gevel verhuult immers een zacht oplopende spiraal rond een centraal atrium. Met een oppervlakte van iets meer dan 3.000 m² is de nieuwe stadsbibliotheek niet enkel een verzameling van boeken. Je vertoeft er ook in de verschillende zithoeken, leeshoeken, bib box, stille leeszaal en het leescafé.

De nieuwe bibliotheek is niet alleen 3 keer groter, maar ook een pak duurzamer. Klimatisering gebeurt via een BEO-veld en betonkernactivering. Vandaar dat de structuur in zichtbeton overal maximaal zichtbaar is. Daarnaast zijn een aantal passieve maatregelen geïntegreerd. Zo is veel aandacht besteed aan een optimale isolatie, een winddichte buitenschil. Ook de basisverlichting werd goed uitgekiend, met grote noord gerichte dakvensters en maximaal beglaasde gevels. Tegelijk beperkt een brede doorlopende luifel de warmtelasten door de zon. Een groendak maximaliseert de isolatie en zorgt voor een filtering van het hemelwater, dat gebruikt wordt voor het sanitair.

Bron: Vanhaerents

53 BOULEVARD

ROBBRECHT & DAEM, GOEDEFROO & GOEDEFROO

EN BUREAU BAS SMETS, 2017

..... Het Pand - Boekenplein, Waregem

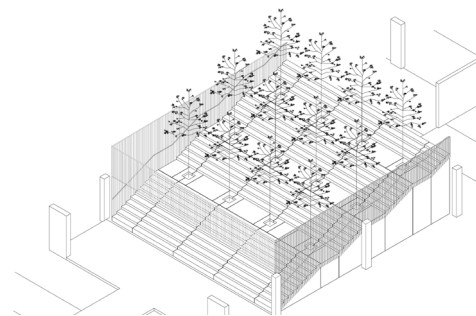
Het stadscentrum van Waregem werd als een verhoogd maaiveld bovenop een grote parking gebouwd. Het project voor de ZuidBoulevard vervolledigt dit onafgewerkte modernistische project door het in één gebalde beweging te verbinden met de begane grond. Een genereuze uitbreiding van de publieke ruimte laat het zwevend stadscentrum landen via een zachte helling, waaronder een nieuwe parkeerlaag wordt geschoven. Een aantal grotere openingen verbindt het bovendeck met de parkeerlaag. De publieke ruimte begint reeds in de parking dankzij de twee grote trappartijen die de parking instromen.

Een verhoogd groenvlak wordt afgezoomd door een zitbank, en een waterelement is geïntegreerd in de beperkte opbouwhoogte. De intelligentie van het ontwerp zit in de langssnede.

Het project voor de ZuidBoulevard is het resultaat van een langdurige samenwerking tussen publieke en private actoren, tussen ontwikkelaars

en ontwerpers, tussen architecten en landschapsarchitecten. Deze samenwerking werd doorgevoerd tijdens alle fases, op elk onderdeel. Het resultaat is een integrale samenhang van de verschillende elementen van het project: stadsbibliotheek en Boekenplein, woningbouw en commerciële ruimtes,

parkeergarage en publieke ruimtes. De verwevenheid van de ondergrondse parking en zijn bovenliggende dek is daarvan het beste voorbeeld. De parking is niet alleen naadloos verbonden met het dek via de riant openingen, maar geeft ook een rechtstreekse toegang tot de nieuwe stadsbibliotheek.

54 LEIEBOORDEN

MARIE-JOSÉ VAN HEE EN BENOIT VAN INNIS, 2012

..... Deinze

De heraanleg van de Markt, Kerkplein & Leiedam zijn onderdeel van een groter geheel: de stadskernvernieuwing Deinze 2020. Een chaotische en genegeerde verkeersruimte van Markt en Kerkplein & Leiedam zijn omgevormd tot een verblijfsruimte. Contact met de Leie wordt bij het Kerkplein & Leiedam mogelijk gemaakt door de aanleg van een aanmeerkade, wandelpromenade en een plein aan de Kerk en aan de Leiebocht. De positie en de meandering van de Leie definiëren het stadscentrum en bieden mogelijkheid om het hart van Deinze om te toveren tot een aangename ontmoetingsplaats. De Markt is op te vatten als één minerale vlakte, gaande van gevel tot gevel, van Leie tot Schipdonkkanaal. Hiervoor lieten Marie-José Van Hee & Robbrecht en Daem architecten zich inspireren door historische documenten. Op de oude grondvesten van de stadshal is een luifel geplaatst, die dienst doet als stadsgallerij en vier kleurpleinen, ontworpen door kunstenaar Benoît van Innis, accentueren de schaarse, maar waardevolle monumenten van Deinze.

Bron: VAi

A De open ruimte structuur van de stad bestaat, volgens het masterplan van UAPS, uit drie onderdelen, drie publieke ruimten met een verschillend karakter: de groene meander, de Leie met de hieraan grenzende kamers, en de minerale as.

beeld op nieuw AC(3) en Reinbachplein(5) - Tony Fretton Architects - MJVH ism R&D

beeld van nieuw CC(2) - TRANS ism V+

B Het bovenstedelijk karakter van de meander wordt ter hoogte van de Brielstraat (1) versterkt door het toevoegen van een nieuw cultureel (2) en administratief (3) centrum. De geplande heraanleg van de omliggende open ruimte (4) linkt de nieuwe en bestaande gebouwen in het groen. Het Reinbachplein (5) schakelt de groene menader aan de minerale as.

F 'Winter' Benoit van Innis

historisch referentiebeeld Markt - plein van gevel tot gevel

G 'Zomer' Benoit van Innis

'Zomer' - foto: Frederyck Vercruysse

Emile Claus, De boomgaard van Villa Zonneschip, 1903 – privéverzameling

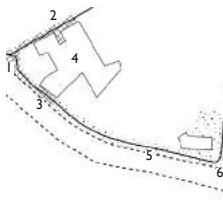
historisch referentiebeeld op de Onze Lieve vrouwekerk

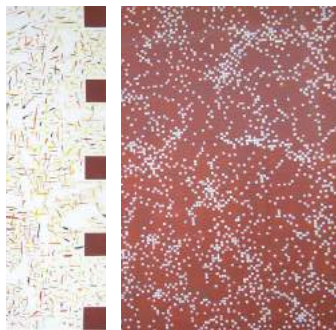
C Het Sint-poppopplein (1) is de eerste gerealiseerde 'kamer' aan de Leie. De houten bank, ingewerkt in de gebogen muur, vormt samen met de nieuwe bommenrij een rug aan het plein en plaatst de OLV Kerk op een nieuwe sokkel. Zuidelijk opent de ruimte zich naar de rivier en verleent via het dalende houten dek toegang tot de lager gelegen kade (2).

zicht op de nieuwe kunstacademie - LENS'ASS ism WIT architecten

D Waar de Kalkhofstraat aantakt op de Leiedam ontstaat een tweede 'kamer' (1). Deze minerale kamer wordt in de toekomst doorgetrokken tot voor de toegang (2/3) van de nieuwe kunstacademie (4). De verdere oever (5) behoudt zijn groen karakter en linkt, door een doordachte inpassing van groen en verharding, de stedelijke kade met het jaagpad (6) langs de Leie.

H 'Herfst' Benoit van Innis

de nieuwe stadhuis is gebouwd op de oude fundamenten van de vroegere hal

F G H I Benoit van Innis voegt kleur toe aan de grijze vlakte door middel van vier pleinen, met als thema de seizoenen. Een thema waar ook de Leieschilders rond werkten.

I De bomen, als horizontale elementen, doorbreken de lange smalle Markt. Ze markeren de OLV Kerk, de kruising met de Gentpoortstraat en de Ramstraat. Ter hoogte van het huis van Thuyne (1) veruitwendigen ze samen met de vloertekening en de cirkelvormige banken het achterliggende Kaandelpark en vormen de 'Lente'.

I 'Lente' Benoit van Innis

de bomen in het gebied linken de verschillende open ruimtes aan elkaar

55 STADHUIS

TONY FRETTON, 2016

Deinze

In een bocht van rivier de Leie staat het nieuwe Stadhuis van de Vlaamse stad Deinze. Tony Fretton Architects ontwierp twee volumes met gelaagde gevels. De combinatie tussen openheid en robuuste materialen bepaalt het karakter.

Waar het vijflaagse volume stevig met zijn benen op de grond staat, is de raadzaal opgetild boven het maaiveld. Vier stevige kolommen zijn in het midden van de gevels geplaatst waardoor de hoeken vrij blijven. Aan de centrumzijde ligt op een van deze hoeken een overdekte buitenruimte, met de hoofdentree van het Stadhuis. Deze hal is tevens de foyer voor de daarboven gelegen raadzaal.

Op de begane grond van het grote volume liggen publieke functies als de balies, een toeristenbureau en een grote bistro aan de zuidzijde. De eerste verdieping is tevens met de raadzaal verbonden. Hier liggen kantoren voor het burgemeester en wethouders, vergaderzalen en de kantine. Op de drie lagen daarboven liggen werkplekken aan de rondgaande loggia's. In deze tussenruimten zullen planten en sculpturen worden geplaatst waar zowel werknemers als publiek van kunnen genieten.

De gevelkolommen zijn bekleed met Italiaans cementgebonden steen, Ceppo Di Gres. In tegenstelling tot de strakke, geanodiseerd aluminium kozijnen hebben deze veel textuur en nuances in kleur. Het interieur van de raadzaal krijgt door een houten wand een warm karakter. Door de verdiepingshoge, glazen gevel en transparante balustrades kijk je vanuit hier uit over de Leie en de stad, en heeft de stad tevens zicht op wat zich binnen afspeelt.

56 SOCIALE WONINGEN HUISE

VOLT ARCHITECTEN, 2013

..... Ouwegemsesteenweg 33-35, Huise-Zingem

Bouwen van 14 sociale wooneenheden in Zingem

De Ouwegemsesteenweg verbindt het dorp Ouwegem met de N60, met Zingem en met Kruishoutem. Lintbebouwing begeleidt de steenweg naar goede Vlaamse traditie. Op een restperceel, even landelijk/onlandelijk als zijn ligging laat vermoeden, worden 14 huurwoningen gebouwd: een mix van gezinswoningen, bejaardenwoningen en 4 kleine appartementen.

Deze worden samen met carports en bergingen gecombineerd tot één ruimtelijk geheel dat nadrukkelijk over de achterliggende kouter uitkijkt. Een monumentale doorrijpoort scheidt de binnenkoer enigszins af van de steenweg, doorheen het project wordt een nieuwe passage naar de achterliggende kasseiweg gemaakt. Het niveauverschil van 2 meter wordt in de schakeling van de volumes opgevangen.

Het nieuw ruimtelijk geheel is een hybride vorm van traditionele agrarische architectuur, namelijk een schakeling volumes rond een erf enkel toegankelijk via de doorrijpoort, en probeert de ongedwongenheid daarvan als kwaliteit te integreren: carports sluiten aan op de koer, zijn toegang tot de woning en functioneren evengoed als overdekt terras. Het materiaalgebruik, okerkleurige gevelsteen, betonsteen, multiplex, houten beplanking en zinken hanggoten, sluit aan bij die ongedwongen sfeer.

Verder is de woningengroep zo georganiseerd dat het maximaal doorzicht naar het open landschap wordt gecombineerd met een minimale inblik op de omliggende percelen. Alle woningen hebben ofwel een tuin, ofwel een

ruim dakterras, een eigen carport en fietsenberging binnen de structuur van het gebouw.

Het project zoekt zich een plaats tussen de lintbebouwing, maar dan op grotere schaalorde. De deuren zijn niet zichtbaar vanaf de steenweg of vanop de binnenplaats, waardoor het niet duidelijk is hoeveel woningen in het geheel zitten, noch hoe groot de individuele woningen juist zijn. Het project neemt een deel van het zicht weg maar biedt een gekaderd zicht en een passagemogelijkheid in de plaats.

57 WONING LAMPENS

JULIAAN LAMPENS, 1960

..... Stationsstraat 12, Eke

Aan de Stationsstraat in Eke werd in 1960 de architectenwoning van Juliaan Lampens gebouwd in een reeds bestaande tuin met boomgaard en grote vijver aan de Moerbeek, vroeger de 'Oude Schelde'.

Juliaan Lampens (1926) vestigde zich in 1950 als zelfstandig architect in Eke. Waar hij de eerste jaren van zijn loopbaan nog een succesvol traditioneel architect was, rijpten bij Lampens na de Expo '58 totaal nieuwe architectonische ideeën en kwam hij met het ontwerp van de eigen woning resoluut los van de architecturale vormen uit het verleden. Van dan af concentreerde hij zich uitsluitend op betonarchitectuur en ontwikkelde een zeer persoonlijke stijl. De nieuwe benadering van Lampens tot het bouwen en wonen sloot aan bij de architectuur van Le Corbusier en Mies van der Rohe. Ook de aanknopingspunten met de Japanse en Scandinavische architectuur zijn duidelijk herkenbaar.

Het huis dat Lampens voor zichzelf bouwde is fraai geïntegreerd in de groene omgeving van het bouwterrein aan de 'oude Schelde', nu gekend als Moerbeek in de dorpskern van Eke. De grond met een boomgaard en een grote waterpartij, maakte deel uit van de eigendom van de schoonouders van Juliaan Lampens, die aan de overkant van de Moerbeek woonden. Achter een vrij lange oprijlaan staat het huis met een gesloten gevel afgekeerd van de noordkant en de straat en volledig geopend naar het zuiden en de tuin met de grote vijver en naar de westkant, aan de 'oude Schelde'. Het kantoor met de tekenkamer ligt aan de oostzijde. De integratie van het huis in de omgeving, komt goed tot zijn recht door de uitgesproken horizontaliteit van het bescheiden huis, dat nu voor een groot deel met klimplanten is bedekt.

De constructiemethode was in die tijd vernieuwend. Een betonnen plat dak wordt gedragen door één betonnen muur aan de oostzijde en door drie rijen stalen I-profielen. Enkel de oost- en de westzijde hebben bakstenen metselwerk dat echter niet tot de volledige hoogte is opgetrokken; het huis is rondom voorzien van bandramen onder het dak. Aan de slaapkamers op de noordzijde omsluit een gesloten bakstenen muur een binnentuin, waardoor de noordzijde van buitenaf een gesloten aanblik geeft. De stalen profielen hebben niet alleen een dragende functie maar bevatten ook glaspanelen en houten wanden van es. Lampens was bovendien één van de eerste architecten die in de woningbouw gebruik maakte van dubbele beglazing, een glasfabricaat dat pas in 1948 gecommercialiseerd werd. Zijn fascinatie voor de Scandinavische naoorlogse architectuur vindt hier zijn weerslag in de openheid van de ruimte door de wanden niet door te laten lopen tot het plafond. Ook boven de buitenwanden zijn rondom het gebouw bandramen aangebracht.

Het geheel vormt een rechthoekige plattegrond van vijf op zes traveeën. De plaatsing van de stalen I-profielen vormen modules van 2,60 meter op 5,30 meter. Een open garage aan de noordzijde leidt tot een inkompartij, aan drie zijden betimmerd en voorzien van de toegangsdeur tot de woning rechts en een deur naar het kantoor links. De betonnen muur van de garage is geperforeerd met kleine lichtopeningen die zorgen voor een speelse lichtinval. Deze open ruimte vormt ook de scheiding tussen het woon- en werkgedeelte. De tekenkamer en het kantoor zijn volledig beglaasd aan de korte noord- en zuidzijde.

Binnenshuis is de organisatie van de ruimte zeer eenvoudig en functioneel gehouden door de toepassing van het open plan. Tot dan toe ongebruikelijk was het vrijstaande keukenblok in de open ruimte. Voor het eerst is de keuken geen afgescheiden ruimte, maar enkel door de keukenkasten afgescheiden van de ruimte er rond. Door het samenbrengen van de verschillende utilitaire ruimten van keuken, badkamer en kelder werd een centrale 'natte kern' gecreëerd. Een lage gemetselde muur scheidt het keukenblok van de woonruimte. De ommantelde buis van de verwarmingsinstallatie, die ondergebracht is in een kelder onder de keuken en de inkom, geeft hier de aanblik van een open haard. Een bakstenen vloer rondom de schouw versterkt dit effect. De rest van de ruimte is bekleed met voltapijt. Aan de andere kant van de keuken vormen vaste kasten van oregonhout de scheiding tussen de badkamer en de slaapkamers. De drie

slaapkamers geven uit op de gesloten binnentuin. Alle architecturale details zijn naar ontwerp van Lampens uitgevoerd, zowel de technische elementen zoals de verwarmingselementen en de plafondlampen als het vast meubilair als scheidingswanden.

Bron: inventaris onroerend erfgoed

58 BEZOEKERSCENTRUM VOOR DE HAVEN VAN GENT

TETRA, 2013

..... Rigakaai, Gent

© Filip Dujardin

Stad en Haven

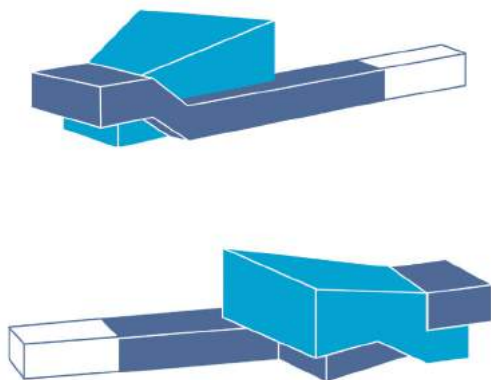
De haven lag historisch in de stad. De steeds grootschaligere havenontwikkelingen hebben de havens gedwongen om de stad te verlaten. Met het wegtrekken van de haven uit de stad, zijn de mensen in de stad ook de havenactiviteit uit het oog verloren. En dit terwijl de havens voor onze regio's economisch van groot belang zijn. Havens worden vandaag echter vooral geassocieerd met negatieve connotaties zoals vervuiling, lawaai, verkeersoverlast,... Het Gentse Havenbedrijf is zich terdege bewust dat een draagvlak in de stad belangrijk blijft. De keuze om een bezoekerscentrum te bouwen op het raakpunt van de stad met haven past in die strategie om de band met de stad niet te verliezen.

Op de rand van het dok

Bij de inplanting van het gebouw weken de ontwerpers af van de voorgestelde locatie door de bouwheer, waar zich nu de parking bevindt. Dit om een dubbele reden. In een grootschalige havenomgeving is het voor een klein gebouw zeer moeilijk om aanwezig te zijn en zo de visibiliteit van het Havenbedrijf te versterken. Er werd gekozen voor een atypische inplanting buiten de rooilijnen van de bedrijvenzone op de rand van het Grootdok. Op die manier kan dit relatief kleine gebouw toch de gewenste aandacht capteren en de zichtbaarheid van de Haven van Gent vergroten. Bovendien brengt een inplanting op de rand van het water het gebouw ook dicht bij het centrale thema: aan de kop van het Grootdok vanop de kaaimuur kijkt men 3 km ver recht in de buik van de haven. Dit is een uniek verzicht vanop het publieke domein omdat het zicht op het water in het havengebied vaak belemmerd wordt door bedrijven. Niet enkel het zicht over het water is prominent uitgewerkt maar ook

het zicht naar de stad. Het gebouw staat ingeplant te midden van diverse verkeersstromen. Het is een referentiepunt tussen de trajecten van havenkranen, aanmerende cruiseschepen, looplijnen van havenarbeiders, autoverkeer op de ringweg, ...

Dubbel gebruik

- Lokalen schipperij: kleedruimtes, douches, refter, opslagruimte (gelijkvloers) en kantoren (eerste verdieping)
- Representatieve ruimte: ontvangst (gelijkvloers) en multifunctionele zaal (eerste verdieping)

Het gebouw omvat twee functies. Enerzijds een ontvangstfunctie (Bezoekerscentrum voor de Haven van Gent), anderzijds functioneert het gebouw als dienstgebouw voor schippers en matrozen (dienst 'De Schipperij'). De twee onderdelen van het programma verschillen dermate dat ze hinderlijk voor elkaar zijn (vuil versus representatie, luid versus stil, ...). Toch zijn beide functies samen gebracht in één gebouw en met elkaar verstrengeld.

Door een uitgekende circulatie storen ze elkaar niet. Het tonen van hoe de haven dag in dag uit werkt, is immers de beste duiding voor bezoekers.

59 EIGEN WONING DESSAUVAGE

MARC DESSAUVAGE, 1980

..... Bronnendreef, Loppem-Zedelgem

Eigen woning van architect Marc Dessauvage (1931, Moorslede - 1984, Brugge) zogenaamd “Villa Palladio”. Beschermd als monument bij M.B. van 29/10/2008. Opgenomen door de gemeente Zedelgem op de lijst van het erfgoed op haar grondgebied.

Het huis is ingeplant in een residentiële wijk waarvoor in de jaren 1970 een bosrijk gebied werd verkaveld. De villa is ontworpen in 1972 en gerealiseerd tussen 1978-1980.

De aanwezigheid van waterpartijen (natuurlijke en aangelegde grachten) bepaalt mede de conceptie van de woning. De drassige ondergrond noopt de architect de woning te laten rusten op vier steunpunten. Dit, gecombineerd met de aanwezigheid van het water onder het huis, geeft het de indruk dat het huis zweeft als een gedematerialiseerde constructie in het bos.

Het ‘Palladiaanse’ huis is in kruisvorm gebouwd en doet denken aan de Villa Rotonda in Vicenza, in de 16de eeuw gebouwd door architect Andrea Palladio (Vicenza). Het materiaal bestaat uit onbewerkte betonnen bouwstenen. Dit versterkt de symbiose met het omgevende groen.

Weliswaar staat het huis duidelijk afgetekend in het bos maar is er toch geen sterke afbakening tussen culturele en natuurlijke elementen.

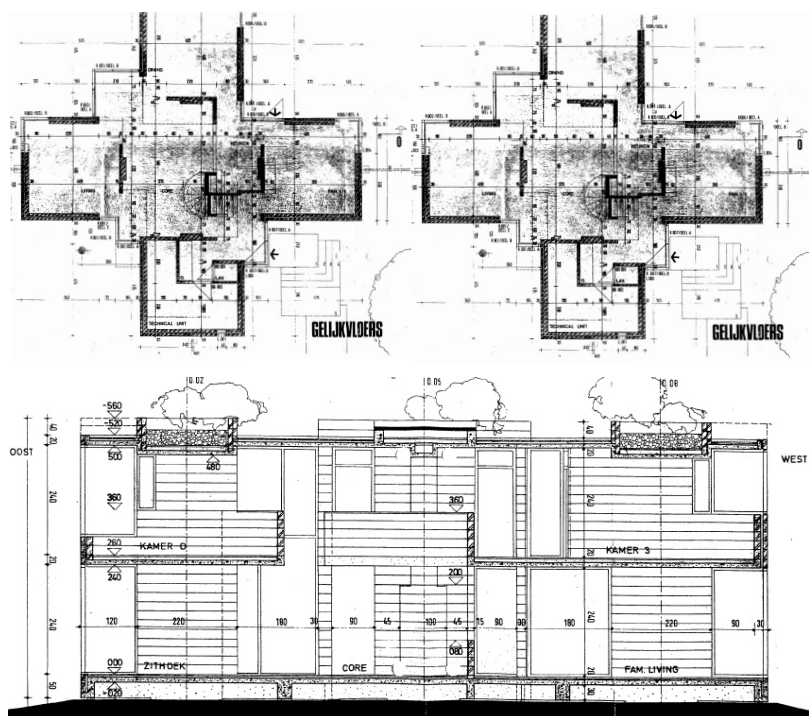
De plattegrond ontvouwt een repetitief gebruik van vijf vierkante modules bestaande uit een centraal vierkant en vier armen die de funderingszones vormen. Het centrale vierkant is in de hoeken uitgebouwd met glaspertijen die aansluiten op de vier armen. De vormgeving van het huis wordt bepaald door de afwisseling van robuuste massiviteit door de gesloten muren en

de transparantie en lichtheid van de glaspartijen. De noordgevel is eerder gesloten, terwijl de andere gevels meer zijn opengewerkt.

Trapjes in betegengels aan voor- en achterdeur geven toegang tot het huis en het terras. Deze is in hetzelfde bouw materiaal aangelegd als het huis en volgens het modulair vierkant plan. Een betonnen strook verbindt het terras met het huis en een brug over de gracht met de omliggende natuur. De vrij grote ramen beantwoorden eveneens aan een modulair systeem. Het schrijnwerk met donkere houtkleur is net zoals de buitendeuren eenvoudig uitgewerkt.

Het interieur heeft een open structuur die, ondanks de beperkte woonruimte, toch een sterke ruimtelijkheid uitstraalt. De kamers staan met elkaar in verbinding, in het huis is geen enkele deur aanwezig waardoor contact steeds mogelijk is. Toch bieden de strategisch geplaatste wanden enige privacy. Openheid en geslotenheid worden met elkaar in evenwicht gebracht. Alle ruimtes zijn gelijkwaardig en hebben geen vaste functie. De leefruimtes situeren zich in het zuiden, de sanitaire functies bevinden zich aan de noordkant van de woning. Het centrale deel heeft geen verdieping en behoudt zo een open karakter. Hier bevindt zich het ronde trappenhuis met de trap leidend naar de verdieping boven de vier armen. Op de verdieping is de circulatie rond het centraal gedeelte onderbroken. Daardoor is de ruimte, gericht naar het zuidoosten, over de volledige hoogte geopend. Dit geeft als effect de dynamiek van een diagonale beweging doorheen de woonruimte.

Bron: Inventaris Onroerend Erfgoed

INHOUDSTAFEL

RICHTING KUST	5
01 Basisschool Springplank.....	6
02 Kunstwerk Western	8
03 Dokterswoning De Beir.....	10
04 Stichting Jenny & Luc Peire	12
05 Bagatel.....	14
06 Royal Belgian Sailing Club Alberta.....	17
07 Bibliotheek Blankenberge	19
08 Klooster Zonnelied.....	21
OOST-OOST-VLAANDEREN	22
09 Crematorium Heimolen.....	23
10 Collectieve sociale woningen	24
11 Abdij Roosenberg.....	27
12 Woningen Couverture.....	30
13 Optiek Pupil	31
14 Statieplein	32
15 Dwarsligger	33
16 Busluifels.....	34
17 Werfplein	35
18 Trefcentrum Bergskén	36
19 Woning Gilbert	37
20 Galerie EL	39
PAJOTTENLAND.....	41
21 Woonzorgcentrum Wivina.....	42
22 Famous.....	45
23 Kapel van de Ontluiking	48
24 CC Westrand	50
25 Academie voor Muziek, Woord & Dans	52
26 Sporthal Koninklijk Atheneum.....	55
27 Qaly	57
28 Eigen woning Bontridder.....	59
29 Watertoren Asemberg.....	62
30 Vormingscentrum Destelheide.....	63
31 Loods Destelheide.....	65
WESTHOEK	66
32 D-Hotel.....	67
33 Stadskantoor Torhout	69
34 Diocesaan centrum Virgo Fidelis	70
35 Groenhove Virgo Fidelis	73

36	OC Jonkershove	74
37	Suicide Wall	76
38	OC Stationshuis Merkem.....	77
39	Stadhuis Diksmuide.....	78
40	Stadhuis Lo-Reninge	80
41	Woning J.....	82
42	Ontmoetingscentrum Loker	84
43	Parochiekerk Onbevlekt hart van Maria	85
44	Tangram	87
45	Woonzorgcentrum Sint-Vincentius.....	89
46	Hostel Groeninghe	91
	LEIE EN SCHELDE.....	92
47	Sint-Ritakerk.....	93
48	Voormalige Sint-Amelbergakerk.....	96
49	Lofts Rodebroek.....	97
50	CC De Ververij.....	99
51	Sanderus Printing Factory	101
52	Bibliotheek en woonproject Waregem	104
53	Boulevard	106
54	Leieboorden	107
55	Stadhuis.....	110
56	Sociale woningen Huise.....	112
57	Woning Lampens.....	114
58	Bezoekerscentrum voor de Haven van Gent	116
59	Eigen woning Dessauvage	118

REISBEGELEIDERS

Sigrid Decramer, Annemie Demeulemeester,

Arnout Fonck, Eva Lo en Bruno Vanbesien

FOTOGRAFIE

© Petra Decouttere: 41

© Filip Dujardin: 21 | 22 | 26

© Marc Felix: 30 p.64

© Arnout Fonck: 02 | 03 | 04 | 06 | 07 | 08 | 10 | 11 | 19 | 30 | 32 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39
40 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50 | 51 | 52 | 53 | 54 | 55 | 56 | 57

© Olmo Peeters: 01

© Christian Richers: 09

© Luc Roymans: 23

© Bruno Vanbesien: 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 20 | 24 | 25 | 27 | 28 | 29 | 31

© Koen Van Damme: 33

© M.JoseVanheeArchitecten: 54

© Gerald Van Rafelghem: 47 p.95

© Jan Verlinde: 05

